

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

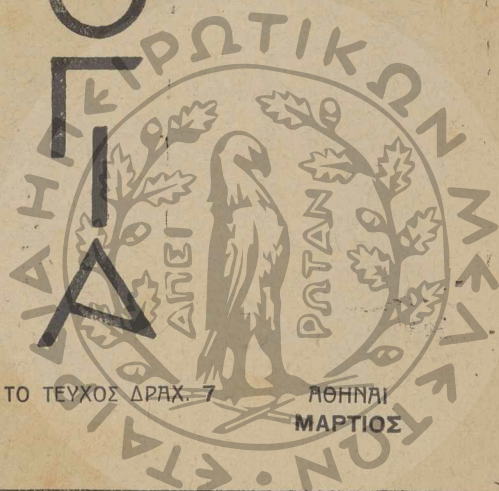
ΙΟΝΙΟΣ

Α
Ν
Θ
Ρ
Ω
Π
Ι
Ν

ΑΡΙΘΜ. 69-70-71
ΕΤΟΣ 70^Η—1933

ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡΑΧ. 7

ΑΘΗΝΑΙ
ΜΑΡΤΙΟΣ

7
45

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ
"ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ,"

Ετησία	Δραχ. 50
Εξάμηνος	» 25
Ετησία εξωτερικού δολλάρια 2	

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΜΑΡ. ΜΙΝΩΤΟΥ

Εμβάσματα, συνεργασία και
ό,τι άλλο σχετικό με το περιοδικό
στέλλονται στη διεύθυνσι:

Καν. *Μαριέτταν Μινώτου*
Δεργινύ 49 - Αθήναι

Διαφημίσεις: Ολόκληρος σελίς εξωφύλλου δραχ. 350
Ημίσεια » » 200

Si prega di prendere nota che l'indirizzo dell' «Antologia Ionia» e della sua direttrice Signora Marietta Minotto è
via Derigny 49. Atene.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ποιήματα

Μεταφράσματα. — Σε κόρη. — Πρωτοχρονιάτικο. —

Σε φαντασμένη. — Σ' αμάμι γλωσσους. — Μοιρολόγι

Σε μιὰ δνειροπαρμένη

Από τους Ήρακλείδες του Εύρουπίδη

Ζαφείρια είναι τὰ μάτια σου (Χάινε)

Νίκη

All' illustre Sp. De Biasi

Ξαποστάματα

Διήγημα: Σέξ—άπηλ

Μελέτες

Μουσικά χειρόγραφα του Μαντζάρου

Τὸ Βυζαντινὸ Θέατρο

Τιμάρια ἐν Ζακύνθῳ

Τὰ πρώτα ἔτη τοῦ ἐν Κερκύρα Θεάτρου

Ἑπτανησιακαὶ ἀναμνήσεις

Ἀναλογία (γλωσσολογικὰ)

Ἱστορικά σημειώματα Ζακύνθου ἀπὸ τὰ Βενετικά ἀρχεῖα

Τὸ ἐπίγραμμα στὸν τάφῳ τῆς Ἰσαβέλλας

Πνευματικὴ Ζωή: Γράμματα στὸν Ἀγγέλου Σικελιανὸ γιὰ τὸ «Διθύραμβο τοῦ Ρόδου» τῶν κ. κ. Τσάτσου, Κωστή Παλαμά, Γ. Γρυπάρη, Samuel Baud--Bovy, Ν. Παπᾶ, Ἀντρέα Χόρβατ, Δημοπούλου, Ε. Clement. — Ὁ Φουτουρισμὸς στὴν Ἀθήνα, τοῦ κ. Σπύρου Μινώτου.

Θεατρικὴ Κίνησις: Ἑθνικὸ Θέατρο—Ποπολάρως Σπύρου Μινώτου. Βιβλιοκρισίαι: Ἀγγέλου Σικελιανοῦ: Ὁ Διθύραμβος τοῦ Ρόδου ἀπὸ τὸν Τέλλο Ἀγρα.— Ἀθηναῖς Ταρσούλη: «Μαντῶ Μαυρογένους» ἀπὸ τὴν κ. Μαριέττα Μινώτου.

Νέα βιβλία.— Ἐφημερίδες καὶ Περιοδικά.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ *Δικηγόρος ἀσκηθεὶς παρὰ τῷ κ. Ἀν. Μάτεσι. Σόλωνος 99.— Ἀθήναι.— Δεργινύ 49.

Ἔτοιμο γιὰ τύπωμα

ΜΑΡΙΕΤΤΑΣ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΛΕΟΠΑΡΝΤΙ

«Ὁ Ποιητὴς τοῦ Ἑρωτα καὶ τοῦ Θανάτου»

ΜΑΡΤΙΟΣ 1933

ΤΕΥΧΟΣ 69-70-71

ΕΤΟΣ 7ον

ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΑΤΑ

ΣΕ ΚΟΡΗ

Εἰσὺν τῶν ζωντανῶν, παιδίου ἀβγερίνος
το φῶς σου πρὶν μᾶς λείψει
Πέθανες κι' εἶσαι τῶρα ἐσπερίνος
πρὸς τῶν νεκρῶν τὰ ὕψη.

ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΟ

Για τὰ παλιὰ μᾶς χρόνια, ἀγαπητῇ,
για τὰ καλάμᾶς χρόνια,
ἀς πιούμε πάλι μιὰ χεροπιαστοί
για τὰ παλιάμᾶς χρόνια.

Αγάπη πὼς μπορεῖ παλιά νὰ ξεχάσῃ;
νὰ λιώσει σαν τὰ χιόνια;
Αγάπη πὼς μπορεῖ παλιά νὰ ξεχάσῃ
ἀπ' τὰ καλάμᾶς χρόνια;

Στὶς ἀνθισμένους πύκνες μὲ χαρὰ
σὰ διο πετούσαμε τρυγόνια,
Μα ἀγκάδια τῶρα μᾶς ματώνουν κοφτερά
στὰ γερικάμᾶς χρόνια.

Για τὰ παλιάμᾶς ὅμως χρόνια, ἀγαπητῇ,
για τὰ καλάμᾶς χρόνια,
ἀς πιούμε πάλι μιὰ χεροπιαστοί
για τὰ παλιάμᾶς χρόνια.

ΣΕ ΦΑΝΤΑΣΜΕΝΗ

Στὸν ὅμο παίρνει τὸ σταμνὶ
καὶ γιὰ νερό παγαίνει
κυπαρισσένια καὶ λιγνὴ
γοργὴ χαριτωμένη

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΛΕΙΡΟΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΟΡΕΑ ΚΑΔ. Χατζή

ΗΜΕΡΟΜ. 20.8.85

ΑΡΙΘ. 36816

Εἴταν καθάρια τα νερα,
και σκύβοντας να πάρει,
μέσα μ' ακράτητο θωρα
τα κάλλητης καμάρι.

Και λέει : Το κρίμα' ναι βαρυ
τέτια λαιμα κρουστάλι
του Γιάνη εδω ναν τα χαρει
η χωριανη η αγκάλη.

Κακος βοριας φυσομανα...
ω νια με τόσο νάζι
τήρα το χάρο που περνα
και σ' ερωτοματιάζει.

Αχνη σε λίγο και χλωμη
σιδ στρώμα παραδέρνεις
και το καμαρωτο κορμι
στην αγκαλιά του γέρνεις.

Σ' ΑΜΑΞΙ ΓΛΩΣΣΟΥΣ

Αν ίσως και κατακυλας
καθως τη γλώσσα της κυρας
εσυ κι' αητους θα ξεπεράσεις.
Μααν είσαι σαπιο σαν αφτη,
κι' αν κουβαλας ένα γατι,
δυο βήματα πριν πας θα σπάσεις.

ΜΟΙΡΟΛΟΓΙ

Φυτέβω μια τρανταφυλλια,
ω νάρθει η άνοιξη ν' ανθίσει,
και στο πλεβρότης μια μηλια,
ω τον καλον να δω καιρο
και το δεντρι που λαχταρω
να μου καρποφορήσει.

Μον ήρθε βαρυχειμωνια,
ω την τρανταφυλλια μην πάρει !
μ' ανέμους και με παγωνια,
ω τί βαθια βαθια η πληγη
οταν τη βρήκα μιαν αβγη
κατάξερο κλωνάρι.

Κι' ήρθαν σκουλήκια στη μηλια,
ω μοναχα η μηλια μου μένει ;
στις ρίζες κάνουνε φωλια,
ω λίγο λίγο πιο χλωμη
γέρνει η μηλιάμου μια στιγμή
στο χώμα μαραμένη.

Και τώρα απόμεινα ορφανη,
ω χαροσπάρραχη μητέρα !
διχως τιμόνι και πανι,
ω τώρα πια άλλο δεν ποθω
παρα στου τάφου το βυθο
να αναπαφτω μια μέρα.

Γενάρης 1933

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ΣΕ ΜΙΑ ΟΝΕΙΡΟΠΑΡΜΕΝΗ

Για τή μικρή ζωή μας δέ χρειάζονται
τόσα όνειρα κ' ιδέες· τὰ τραγούδια
τῶν ποιητάδων σβύνουν καὶ μαραίνονται,
μπροστὰ σὲ δυὸ νιοθέριστα λουλούδια.

Ἡ φαντασία σου ἡ τρελλή σὲ πλάνευε,
κι' ἀπὸ τὰστέρια κύτταξες τὴ γῆ σου.
Ἀνθρωπος στὸ ταξίδι δὲ σ' ἀκλούθησε,
θεϊκὸ δὲ βοήκες ταῖρι τῆς ψυχῆς σου.

Ὅσο ψηλά φτωχή μου, κι' ἂν ἀνέβηκες,
κι' ἂν τόνισες τῆς νίκης τὸν παιῶνα,
εἰς ἓνα στόμα ποὺ πεινᾷ· δὲν τραφήκες
ἀπ' τοῦραγοῦ ὅπως πίστευες, τὸ μάνα.

Κι' ὁμως ἐδῶ ποιὸς ξαίρει ἂν δὲ σὲ πρόσμενε,
κάποιο μικρὸ κι' ὀλόθερμο σπιτάκι,
πέντε ἔξη πεῦκα εὐωδιαστὰ ὀλοτρόγυρα,
μιὰ λάμπα μες τῇ νύχτα, κ' ἓνα τζάκι,

καὶ μιὰ καρδιά... τώρα κι' αὐτὴ θ' ἀτόνισε,
θὰ στέρεψ' ὁ παλμὸς ποὺ ἦταν γιὰ σένα.
Ποῦ θ' ἀκουμπήσης ; Πνίγεσαι μες στὸ ἄπειρο,
καὶ κάτω ἐδῶ τὰ πάντα σοῦ εἶναι ξένα !

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Μ. ΣΑΡΡΟΥ
Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβούλου

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΗΡΑΚΛΕΙΔΕΣ ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΗ (*)

Μακαρία

Ξένοι, νὰ μὴ με πάρετε γιὰ ἀνέντροπη
σὰν ἔξω βγῆκα : πρῶτα αὐτὸ παρακαλῶ.
Κεῖναι γιὰ τὴ γυναῖκα τὸ καλύτερον
ἢ σιωπὴ κῆ φρονιμάδα, κῆσυχη
νὰ κάθεται στὸ σπίτι της. Μὰ βγῆκα ἐδῶ
τοὺς στεναγμούς σου, Ἰόλαε, σὰν ἄκουσα,
χωρὶς νὰ εἶμαι ὁ μέγας τοῦ σπιτιοῦ μου ἐγώ.
Ἄλλὰ—σὰν εἶμ' ἀρμόδια κάπως, ἐπειδὴ
πάρα πολὺ μὲ γνιῶζει γιὰ τὰ δέρφια μου—
γι' αὐτὰ καὶ γιὰ τὸν ἑαυτό μου ἐπιθυμῶ
νὰ μάθω μήπως στ' ἄλλα βάσανα κοντὰ
τρώει τὴν καρδιά σου καμιὰ νέα συμφορὰ !

Ἰόλαος

Κόρη μου, ἀξίζει ἀπὸ καιρὸ νὰ σ' ἐπαινῶ
ἀπ' ὅλα τοῦ Ἡρακλῆ τὰ τέκνα πλειότερο.
Κεμεῖς θαρρῶντας πὼς καλοτελείωσεν
ὁ δρόμος μας, στὸ ἐνάντιο ξαναπέσαμε.
Κελάλησαν οἱ μάντες, ὅπως λέει αὐτός,
στῆς Δήμητρας τὴν κόρη γιὰ νὰ σφάξουμε,
μήτε μοσχάρι, μήτε ταῦρο, ἀλλὰ γενιᾶς
εὐγενικῆς παρθένα, σὰν τὸ θέλουμε
κεμεῖς νὰ ζοῦμε, μὰ κῆ χώρα νὰ εὐτυχεῖ.
Κῆτσι ἀποροῦμε τώρα τὶ νὰ κάνουμε
κι οὔτε παιδιὰ δικὰ του λέει νὰ σφάξει αὐτός,
οὔτε ἄλλου κανενός. Καὶ δίχως ξάστερα
νὰ μοῦ τὸ πεῖ, μὰ μ' ἕναν τρόπο λέει αὐτός :
ἂν κάπως ἀπ' αὐτὰ δὲ θὰ ξεμπλέξουμε ;
πρέπει νὰ βροῦμε κάποιον ἄλλον τόπον ἐμεῖς,
Αὐτὸς θέλει νὰ σώσει τὴν πατρίδα του.

Μακαρία

Ἔτσι λοιπὸν μπορούμε νὰ γλυτώσουμε ;

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο.

Ἰόλαος

Ἔτσι κι' ὅσο γιὰ τ' ἄλλα τὰ πετύχαμε.

Μακαρία

Λοιπὸν μὴν τρέμεις πιά τὸ δόρυ τὸ ἐχθρικό
τῶν Ἀργιτῶν καὶ μόνη μου ἐγώ, γέροντα
προτοῦ νὰ λάβω προσταγὴν εἶμ' ἔτοιμη
γιὰ νὰ πεθάνω κι ἀντικρίσω τὴ σφαγὴ.
Καὶ τί θὰ ποῦμε ἂν βρίσκει χώρ' αὐτὴ σωστὸ
κίνδυνο μέγα νὰ φορτῶνεται γιὰ ἐμᾶς,
κεμεῖς ποὺ ο' ἄλλους δίνουμε τὰ βάσανα,
ἐνῶ μπορούμε γλυτωμένοι νὰ εἴμαστε,
νὰ φεύγουμε ἀπ' τὸ θάνατο ; Δὲ γίνεται.
Γιατὶ καὶ γιὰ περίγelo θ' ἀξίζαμε
προσπέφτοντας στοὺς θεοὺς νᾶναστενάζουμε,
κὲνῶ τέτοιος πατέρας μᾶς ἐγέννησε
δειλοὶ κατόπι νὰ φαινώμαστε· κι' αὐτὰ
πρέπουν ποτὲ σ' ἀνθρώπους μὲ φιλότιμο ;
Κάλλια θαρρῶ—ποὺ νὰ μὴ γένει αὐτὸ ποτέ—
ἢ πόλη τούτη ἂν θὰ παρθεῖ, νὰ πέσω ἐγώ
στὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν μας, κι ἀφοῦ βάσανα
τραβήξω, ἂν κεῖμαι ἀπὸ πατέρα εὐγενικό,
πάλι νὰ πάω στὸν Ἄδη. Μὰ πὼς νὰ γυρῶ
ἐδῶ κέκεῖ, διωγμένη ἀπὸ τὴ χώρα αὐτή ;
Ντροπὴ δὲν θᾶχω τότε σὰ θάπει κανεὶς :
«Τί ἤρθετε ἐδῶ μὲ κλόνους ἱκετευτικούς,
ἀφοῦ τὴ ζωὴ σας τόσο λογαριάζετε ;
Φευγάτε ! Δὲ βοηθοῦμε τοὺς δειλοὺς ἐμεῖς.»
Ἄλλ' ὅμως οὔτε, κι ἂν χαθοῦν τὰ δέρφια μου
κεγὼ γλυτώσω, ἐλπίζω νὰ εὐτυχίσω πιά.
—γιατὶ πολλοὶ τοὺς φίλους τῶν ἀονήθησαν.—
Καὶ ποῖός νὰ πάρει θὰ ἤθελε γυναῖκα τοῦ
μιᾶν ἔρμη κόρην ἢ παιδιὰ νὰ ἔχει ἀπὸ ἐμέ ;
Λοιπὸν δὲν εἶναι κάλλιο νὰ πεθάνω πιά
παρὰ νὰ πάθω τέτοια, ποὺ δέ μου ἀξίζαν ;
Κι αὐτὰ θὰ πρεπαν πλειότερο σ' ἄλλῃ καμιὰ,
ποὺ νὰ μὴν εἶναι ἀπὸ γενιά, καθὼς ἐγώ.
Τώρα ὁδηγήσετέ με, ποὺ τὸ σῶμα μου
πρέπει νὰ πέσει θῦμα, στεφανώστε με,
κι ἀρχίστε ἀμέσως τὴ θυσία, ἂν θέλετε.
Νικάτε τοὺς ἐχθροὺς μας τὴ ζωὴ μου ἐγώ
τὴ δίνω θέλοντάς μου κι ὄχι ἀθέλητα.

Καὶ λέγω πὼς πεθαίνω γιὰ τὰ δέρφια μου
καὶ γιὰ τὸν ἑαυτό μου. Γιατὶ βρῆκα ἐγὼ
τὴ ζωὴ περιφρονώντας εὖρεμα λαμπρό·
νὰ φήσω τὴ ζωὴ μου πολυξάκουστη.

Κορυφαῖος τοῦ χοροῦ

Ἄχ! τὶ νὰ πῶ τὸ μέγα λόγο ἀκούοντας
τῆς κόρης ὅπου θέλει γιὰ τὰ δέρφια της
νὰ σκοτωθεῖ; Ποιὸς τάχα λόγια θάλεγε
πὶδ εὐγενικά; ποιὸς τάχα αὐτὰ θὰ τᾶκανε;

Ἰόλαος

Κόρη, δὲν εἶναι τὸ κεφάλι σου ἀπ' ἄλλου,
μὲν εἶσαι σπέρμα ἀπὸ τῆ θεϊκῆ ψυχῇ
ἐκείνου, τοῦ Ἡρακλῆ· κένω τὰ λόγια σου
τὰ καμαρώνω, κλαίγω γιὰ τὴν τύχη σου.
Μὰ θὰ σοῦ πῶ πὶδ δίκια πῶς θὰ γένουνται·
Ὅλες τίς ἀδελφές σου θὰ φωνάξω ἐδῶ,
κῆπειτα σ' ὅποια θὰ τῆς ἔπεφτε ὁ λαχνός,
αὐτὴ γιὰ τὴ γενιά της νὰ πεθάνει πιά.
Δὲν εἶναι δίκιο νὰ χαθεῖς δίχως λαχνό.

Μακαρία

Μὲ τὸ λαχνὸ τῆς τύχης δὲν πεθαίνω ἐγώ·
ἐδῶ δὲν εἶναι χάρη, γέρο· μὴν τὸ λές.
Ἄλλ' ἂν θὰ τὸ δεχτεῖτε καὶ θελήσετε
νὰ μεταχειριστεῖτε ἐμένα πρόθυμη,
δίνω τὴ ζωὴ μου θέλοντας ἐγὼ σ' αὐτούς,
χωρὶς κανεῖς νὰ μὲ ἀναγκάσει.

Ἰόλαος

Ἀλίμονον!

Αὐτός σου ὁ λόγος σου εἶναι εὐγενικώτερος
κι ἀπὸ τὸν πρὶν· κῆκεῖνος ἦταν φρόνιμος,
ἀλλὰ περνᾷ τὴν τόλμη μὲ τὴν τόλμη σου,
καὶ μ' ἄλλον λόγο, πὶδ καλόν, τὸ λόγο σου.
Κι ὅμως παιδί μου μήτε σὲ παρακινῶ,
μήτε καὶ σ' ἐμποδίζω νὰ θυσιαστεῖς.
Κι ἂν θὰ πεθάνεις ὠφελεῖς τὰ δέρφια σου.

Μακαρία

Φρόνιμα λές· νὰ μὴ φοβᾶσαι τὸ αἷμα μου
μὴ σὲ μολύνει· θὰ πεθάνω ἐλεύτερα!
Ἔλα κοντά μου, γέροντα· σιὰ χέρια σου
νὰ ξεψυχήσω θέλω· πεπλοσκέπασε

τὸ σῶμα μου· καὶ τώρα πάγω ἀτάραχη
στὸ φόβιο ἀγῶνα τῆς σφαγῆς μου, ἂν εἶμαι ἐγώ,
καθὼς καυχιοῦμαι, κόρη τοῦ πατέρα μου.

Ἰόλαος

Δὲν ἤμπορῶ στὸ θάνατό σου νὰ σταθῶ.

Μακαρία

(δείχνοντας τὸ βασιλιά Δημοφῶντα)

Μὰ παρακάλεῖ τοῦτον νὰ μοῦ βγεῖ ἡ ψυχὴ
στῶν γυναικῶν τὰ χέρια κι ὄχι τῶν ἀντρῶν.

Δημοφώντας

Αὐτὰ θὰ γένουν, ὦ παρθένα δύστηνη,
γιατὶ κεγὼ θὰ αἰσθάνουμαι ντροπὴ γι' αὐτό,
νὰ μὴ σοῦ κάνουν τὴν προεπούμενη τιμή,
γιὰ πολλοὺς λόγους, καὶ γιὰ τὴν ἀντρεία σου
καὶ γιὰ τὸ δίκιο. Ἐσύ 'σαι ἡ τολμηρότατη
γυναῖκα ἀπ' ὅσες εἶδα μὲ τὰ μάτια μου.
Μὰ ἐμπρός! ἂν θέλεις, τούτους καὶ τὸ γέροντα
μὲ τὰ ὕστερνά σου λόγια χαιρετώντας πιά.

Μακαρία (Στὸν Ἰόλαο).

ὦ γέροντα, σοῦ ἀφήνω γειά, σοῦ ἀφήνω γειά!
καὶ διδασχέ μου νὰ 'ναι τοῦτα τὰ παιδιὰ
ὅμοια μ' ἐσένα, φρόνιμα στὸ καθεὶ
κι' ὄχι ἄλλο παραπάνω· καὶ τοὺς φτάνει αὐτό.
Προσπάθω νὰ τοὺς σώσεις ἀπ' τὸ θάνατο,
πρόθυμος ὄντας. Εἴμαστε παδιά σου ἐμεῖς·
σιὰ χέρια τὰ δικὰ σου ἀγαθροφτήκαμε.
Βλέπεις ἐμὲ τὴν ἡλικίᾳ τοῦ γάμου μου
δίνω γι' αὐτὰ καὶ πάγω νὰ θυσιασθῶ.
Κῆσεῖς ἐδῶ συμμαζωμένα, ἀδέρφια μου,
εὐτυχισμένα νᾶστε μ' ὅλα τὰ γαδά,
ποὺ τώρα θὰ σφαχτεῖ γι' αὐτὰ ἡ καρδοῦλα μου!
Τὸ γέροντα, τὴ μάνα τοῦ πατέρα μου
τὴ γριὰν Ἀλκμήνη, ποῦναι μὲς στὰ δώματα,
κι αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς ξένους μᾶς τιμᾶτε τους.
Κι ἂν πάλι ἀπαλαχτεῖτε ἀπὸ τὰ βᾶσανα
κοὶ θεοὶ ποτὲ ἂν σᾶς δώσουν σι' ἄργος γυρισμό,
νὰ θυμηθῇτε ἐκείνην ποὺ σᾶς γλύτωσε,
πὼς πρέπει στὴν πατρίδα νὰ τὴν θάψετε.
Μοῦ ἀξίζει δίκια· ἀφοῦ δὲ δέιλαισα γιὰ ἐσᾶς,

ἀλλὰ γὰρ τῇ γενιά μου θυσιάστηκε.
 Αὐτὰ θὰ τᾶχω ἀντὶ παιδιῶν καὶ παρθενιάς
 γιὰ θησαυρό, στὸν Ἄδη ἂν εἶναι κάτι τί.
 Ἄμποτες ὅμως νὰ μὴν εἶναι τίποτε.
 Γιατὶ ἂν φροντίδες κέκεῖ κάτου θᾶχουμε
 οἱ μελλοθάνατοι ὅλοι, τότε πιά κὲγὼ
 δὲν ξέρω ποὺ νὰ πᾶμε· γιατί ὁ θάνατος
 στὰ βάσανα λογιέται μέγα γιατρικό.

(Ἔχει συνέχεια)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Μ. ΣΑΡΡΟΣ

Χ Α Ί Ν Ε

ΖΑΦΕΙΡΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΣΟΥ

Ζαφεΐρια εἶναι τὰ δυὸ τὰ μάτια σου
 κι' εἶναι γλυκά κι' ὅλο γελοῦνε·
 χαρὰ σ' ἐκεῖνον, ποὺ κυττάζουνε
 κι' ἀπ' τὴν καρδιά τὸν χαιρετοῦνε.

Διαμάντι εἶναι ἡ καρδιά σου ὁλόφωτο
 ποὺ ἀστράφτει καὶ λαμποκοπάει.
 χαρὰ σ' ἐκεῖνον, ποὺ τὸν χαίρεται
 κι' ὁλόθερμη γι' αὐτὸν χτυπάει.

Ρουμπίνια εἶνε τὰ δυὸ τὰ χεῖλη σου,
 ποὺ πειὸ ὠμορφα δὲ θὰ βρεθοῦνε·
 χαρὰ σ' ἐκεῖνον, ὅπου ὁλόγλυκα
 γι' ἀγάπη πάντα τοῦ μιλοῦνε.

Ἄχ, ἤθελα νὰ τὸν ἐγνώριζα,
 ποὺ σοῦχει τὴν καρδιά παρμένη·
 ἄχ, μέσ' εἰς τὸ δάσος ἂν τὸν εὔρισκα—
 ὅλη ἡ χαρὰ του ἦταν χαμένη.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΒΟΡΕΑΣ

Γ. ΛΑΜΠΕΛΕΤ

ΜΟΥΣΙΚΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΜΑΝΤΖΑΡΟΥ

Μοῦ ἐδόθη πρὸ καιροῦ ἡ εὐκαιρία νὰ ἰδῶ μερικά μουσικὰ χειρόγραφα τοῦ Νικολάου Μαντζάρου, τῶν ὁποίων ἀπορῶ πῶς πρὸ ὀλίγου ἀκόμη καιροῦ ἦταν εἰς ὅλους μας ἄγνωστος ἡ ὑπαρξίς. Μεταξὺ αὐτῶν ἰδιαίτερώς ἐλλκυσαν τὴν προσοχή μου μερικὲς μελωδίες τοῦ συνθέτου τοῦ ἐθνικοῦ μας ὕμνου—ὅπως π.χ. ἡ γνωστὴ «Φαρμακωμένη»—καθὼς καὶ μερικὰ σονέττα τοῦ Πετράρχη, μελοποιημένα ὅμως ἀπὸ τὸν Μάντζαρο μὲ ἐντελῶς ἀκκδημαϊκὸ—γιὰ νὰ μὴ πῶ σχολαστικὸ—τρόπο, ποὺ δὲν ἀνταποκρίνεται διόλου πρὸς τὸ γεμάτο χάρι καὶ δροσιὰ λυρικὸ ποιητικὸ περιεχόμενό τους.

Ἀρκετὸ μουσικὸν ἐνδιαφέρον βρῆκα ἀκόμα ὅτι ἔχουν μερικὲς παραλλαγὰς ὠρισμένων στροφῶν τοῦ ἐθνικοῦ ὕμνου τοῦ Σολωμοῦ, οἱ ὁποῖες θὰ ἦσαν ἄξιες ἰδιαίτερας προσοχῆς καὶ μελέτης. Ὅ,τι ὅμως κατὰ τὴν γνώμη μου μεταξὺ ὅλων τῶν χειρογράφων παρουσιάζει περισσότερον ἐνδιαφέρον εἶνε μιὰ σειρὰ μαθημάτων ἀρμονίας προωρισμένων γιὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Φιλαρμονικῆς Κερκύρας στὴν ὁποίαν ὁ Μάντζαρος ἐδίδασκεν ἀνώτερα θεωρητικὰ μαθήματα καὶ τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ὁ μέγας ἐμπυχωτής καὶ ὁ ἀκάματος προστάτης. Καὶ λέγω ὅτι τὰ χειρόγραφα αὐτὰ παρουσιάζουν τὸ περισσότερον ἐνδιαφέρον, διότι γιὰ μένα ὅτι κυρίως διακρίνει τὴν καλλιτεχνικὴν φυσιογνωμίαν τοῦ Μαντζάρου πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὸ ἀμφιβόλου ἀξίας δημιουργικὸ τοῦ ἔργοι στὴ μουσικὴν, εἶνε ἡ ἀξία τὴν ὁποίαν εἶχεν ὡς θεωρητικὸς καὶ ὡς διδάσκαλος ποὺ ὁλοψύχως καὶ ἀφιλοκερδῶς ἀφιερώθηκε στὸ ἐθνεγενικὸν ἔργο νὰ μαρφῶνῃ ὅσους ἰδίως ἀπὸ τῆ λαϊκῆς τάξεως εἶχαν ἀληθινὴν ἀγάπην καὶ κλίσι γιὰ τὴ μουσικὴν.

Γιὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἐφθάνεν ὁ Μάντζαρος πολλὰς φορὰς νὰ κἀνῃ πραγματικὰς θυσίας ποὺ τὸν ἀνύψωναν σὲ ὑψηλὸν ἐπίπεδον ἀλτρουϊσμοῦ καὶ εὐγενείας ψυχῆς, ἀρκεῖ νὰ συλλογισθῇ κανεὶς—καθὼς μᾶς λέει στὶς ἱστορικὰς σημειώσεις του ὁ Δε Βιάζης—ὅτι γιὰ νὰ εἰσπρέσῃ κάποτε νὰ διδάξῃ τὴ μουσικὴν, μὲ τὴ σοβαρότητα ποὺ αὐτὸς ἤθελε, σ' ἓνα φτωχὸ παιδί ποὺ εἶχε πραγματικὸ μουσικὸν ταλέντο, καὶ πού, ἐπειδὴ ἐσυντηροῦσε μὲ τὴν ἐργασία του τὴν οἰκογενεῖάν του, δὲν τοῦ ἔμενε καιρὸς γιὰ τὴ μελέτη ποὺ τοῦ ἐχρειάζετο, ἐφθασε στὸ σημεῖον νὰ ἀναλάβῃ αὐτὸς τὴ συντήρησιν ὅλης τῆς οἰκογενείας του γιὰ νὰ δυνηθῇ τὸ παιδί αὐτὸ νὰ ἀφιερωθῇ ἐξ ὁλοκλήρου στὶς μουσικὰς μελέτας.

Ὡς μουσικὸς θεωρητικὸς ὁ Μάντζαρος δὲν ὑπῆρξεν εἰς τὴν ἐποχὴν του συνήθης. Ἀποδεικνύει τοῦτο μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὸ ὅτι πολλοὶ στὴν Ἰταλία τὸν ἔκριναν ἄξιο νὰ διαδεχθῇ στὴ διεύθυνσιν καὶ στὴ

διδασκαλία στὸ Ὁδεῖο Νεαπόλεως τὸ διάσημο Zingarelli Τὴν ἐκτίμησιν αὐτὴν δὲ τὴν εἶχαν στὴν Ἰταλίαν οἱ εἰδικοί γιὰ τὸ Μάντζαρο κυρίως γιὰ τὸ ὅτι οὗτος ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς πειρὸ βαθεῖς γνώστας ἐνὸς πρακτικοῦ συστήματος διδασκαλίας τῆς ἁρμονίας, τὸ ὁποῖον γιὰ πολὺν καιρὸν ὑπῆρξεν ἡ βᾶσις τῆς διδασκαλίας τῆς ἁρμονίας καὶ τῆς ἀντιστιξέως στὸ ὠδεῖο τῆς Νεαπόλεως καὶ τοῦ ὁποῖου δὲν θεωρῶ ὅτι στερεῖται ἐνδιαφέροντος νὰ δώσω συνοπτικῶς μίαν ἰδέα στὸν ἀναγνώστη στὸ παρὸ σημειωμά μου.

Τὸ πρακτικὸν αὐτὸ σύστημα ἁρμονίας ἀνήκει στὸν παλῆθ θεωρητικὸ Fenaroli, ὁ ὁποῖος σ' αὐτὸ συνένωσεν, ἐταξινόμησεν καὶ ἔδωκε τέλεια μορφή στὰ μαθήματα τοῦ διασήμευ Durante καὶ ἀπετέλεσεν ἕνα εἶδος πρακτικῆς εἰσαγωγῆς στὴν ἁρμονικὴ καὶ ἀντιστιξτικὴν ἐπιστήμη, ἡ ὁποία ὑπῆρξε γιὰ μακρότατα χρόνια ἐν χρήσει στὰ καλλίτερα Ὁδεῖα τῆς Ἰταλίας καὶ ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐδιδάχθησαν σχεδὸν ὅλοι οἱ μεγάλοι μουσουργοὶ ποὺ ἐτίμησαν τὴν σχολὴν τῆς Νεαπόλεως. Ἡ ἐν λόγω πρακτικὴ εἰσαγωγή στὴν ἁρμονικὴν ἐπιστήμην διαιρεῖται εἰς ἕξ μέρη: τὸ πρῶτον εἶνε μία ἐκθεσις ἀπὸ στοιχειώδεις θεωρητικὲς ἀρχές, τὸ δεῦτερον εἶνε ἀφιερωμένο στὴ μελέτῃ τῶν διαφωνιῶν (dissonanze), τὸ τρίτον περιλαμβάνει παραδείγματα ὅλων τῶν διαφόρων κινήσεων ποὺ εἴμπορεῖ νὰ κἀνῃ τὸ βαθύτερο μέρος τῆς ἁρμονίας (basso). Στὰ τρία πρῶτα μέρη ὁ μαθητὴς ἔχει μπροστά του ἕνα basso τὸ ὁποῖον συνοδεύεται ἀπὸ ἀριθμοὺς ποὺ ὀρίζουν τίς συγχορδίας μὲ τίς ὁποῖες πρέπει νὰ ἐναρμονισθῇ. Στὸ τέταρτον μέρος οἱ ἀριθμοὶ ἐξαφανίζονται καὶ ἡ προσπάθεια τῆς σκέψεως γίνεται πειρὸ δύσκολη. Τέλος τὸ πέμπτον καὶ τὸ ἕκτον μέρος περιλαμβάνουν πικιλώτατα παραδείγματα **κανόνων**, **θεμάτων** καὶ **φουγκιῶν** ἀκόμα. Στὸ σημεῖον αὐτὸ ἡ δυσκολία αὐξάνει ἀκόμα.

Ἐννοεῖται ὅτι τὸ πρακτικὸν αὐτὸ σύστημα διδασκαλίας τῆς ἁρμονίας, ἐξεταζόμενο μὲ τὴν σημερινὴν ἀντίληψιν, φαίνεται πολὺ φτωχὸ καὶ περιορισμένο. Πρόκειται κυρίως γιὰ μιὰ φυσικὴ καὶ λογικὴν ἐναρμόνισιν τῶν κλιμάκων **μείζονος** καὶ **ἐλάσσονος** κατ' ἀντιφύσιν καὶ κατιούσαν διεύθυνσιν, λεγόμενη «regola dell' ottava» καὶ χρησιμεύουσα στὸν μαθητὴ ὡς ἕνα εἶδος τυφλοσύρτη ποὺ τοῦ δίνει τὸ κλειδί τῆς πάντοτε μὲ ὅμοιον τρόπο ἐναρμονίσεως κυρίως ὅλων τῶν μελωδικῶν κινήσεων τοῦ βαθυτέρου μέρους τῆς ἁρμονίας (basso) μὲ σχετικούς κανόνας γιὰ τίς μετατροπίας (modulazioni), καθυστερήσεις (ritardi), μουσικὲς ἀλύσεις (progressioni) κτλ.

Ἄν εἶνε φτωχὸ καὶ περιορισμένο τὸ σύστημα αὐτὸ τῆς ἐναρμονίσεως τοῦ Fenaroli, τὰ (bassi) του ὅμως (τὰ λεγόμενα καὶ partimenti⁽¹⁾ progressisi) ἐξετάζομε ἀπὸ μίαν καθαρῶς μουσικὴν ἀποψιν

Σημ: Ὁ ὅρος partimento (ἀπὸ τὸ λατινικὸν partiri διαιρεῖν, διανέμειν)

—καθὼς μᾶς λείπει σὲ μιὰ μελέτῃ του καὶ ὁ παλῆθς γάλλος ἀκαδημαϊκὸς L. Vitet—ἔχουν μίαν ἀναμφισβήτητῃ αἰσθητικὴν ἀξίαν, ἀντίθετα δὲ πρὸς ἄλλα μουσικὰ θεωρητικὰ συστήματα ποὺ ἀναγκάζουν τὸν μαθητὴ νὰ σπαταλῇ ἄδικα γιὰ χρόνια τίς μελέτες του, τὸ πνεῦμα του καὶ τοὺς κόπους του, μὲ τὸ νὰ ἐναρμονίζῃ συχνὰ bassi ἀντιμουσικά, μὲ συγχορδίας ποὺ ἔχουν μόνον ἀκαδημαϊκὴν ἂν ὄχι σχολαστικὴν ἀξίαν, τὸ σύστημα τοῦ Fenaroli συντελεῖ στὴν ἀνάπτυξιν τοῦ μουσικοῦ αἰσθήματος τῶν μαθητῶν τοὺς ὁποῖους εἰσάγει βαθμυδὸν καὶ κατ' ὀλίγον στὸ πνεῦμα τῆς μουσικῆς συνθέσεως καὶ σ' ἐκεῖνο τῆς μορφῆς, καὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ μουσικοῦ συνθέματος.

Τέτοιο μὲ λίγα λόγια εἶνε τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μουσικὸ θεωρητικὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον, ὡς καὶ παραπάνω εἶπα, ἐμόρφωσε τοὺς μεγαλειτέρους μουσουργοὺς τῆς σχολῆς τῆς Νεαπόλεως, καὶ τοῦ ὁποῖου ὁ Μάντζαρος ὑπῆρξε τέλειος κάτοχος, ὡς τοῦτο καταφαίνεται ἀπὸ τὴν μελέτῃ τοῦ δημιουργικοῦ του ἔργου—στὸ ὁποῖον συναντᾶται αἰσθητὴ ἡ ἐπίδρασις του—καὶ ἀπὸ τὴν μελέτῃ τῶν μουσικῶν χειρογράφων τὰ ὁποῖα προἀνέφερα, τῶν ὁποῖων τὸ ἥμισυ, ἂν ὄχι τὰ τρία τέταρτα, δὲν εἶνε ἄλλο τι παρὰ μία ἐκθεσις μαθημάτων ἁρμονίας, τὰ ὁποῖα φέρουν τὸ πνεῦμα τοῦ ἁρμονικοῦ συστήματος τοῦ Fenaroli, καὶ εἶνε ἀνεπτυγμένα εἰς πίνακες μεγάλους καὶ μικροὺς, ὅπου μπρὸς στὰ μάτια τῶν μαθητῶν παρουσιάζονται καλλιγραφικῶς ὅλοι οἱ κανόνες κυρίως τοῦ basso τῆς ἁρμονίας καὶ ὅλες οἱ ἁρμονικὲς συμπτώσεις καὶ ἁρμονικοὶ συνδυασμοὶ ποὺ φαίνονται βγαλμένοι ἀπὸ τὴν regola dell' ottava. Οἱ πίνακες αὗτοι ἦσαν ὡς φαίνεται προωρισμένοι νὰ ἀναρτηθοῦν στοὺς τοίχους τῶν τάξεων θεωρητικῆς διδασκαλίας τῆς Φιλαρμονικῆς Κερκύρας, γιὰ νὰ χρησιμεύουν ὡς βοήθημα τὴν ὥρα τῆς διδασκαλίας στὸν Μάντζαρο, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀφιερῶσει τὸ μεγαλειότερον μέρος τῶν κόπων του καὶ τῆς ἐνεργητικότητός του στὸ νὰ μορφώσῃ μουσικῶς μὲ τὴν γνωστὴν του ἀφιλοκέρδεια κυρίως τίς λαϊκὰς τάξεις. Ἡ δὲ εὐγενὴς αὐτὴ προσπάθειά του τοῦ νὰ σκορπίσῃ τὰ πλούσια μουσικά του φῶτα στὸν μουσικῶς τότε ἀμόρφωτον λαόν, καθὼς καὶ ἡ θετικὴ καὶ ὄχι συνήθης μουσικὴ θεωρητικὴ μόρφωσις του εἶνε γιὰ μένα, —ὡς καὶ στὴν ἀρχὴ τοῦ σημειώματός μου εἶπα—ὅ,τι κυρίως διέκρινε τὴν καλλιτεχνικὴν του φυσιογνωμίαν, πολὺ περισσότερον ἴσως ἀπὸ τὸ ἀξιόλογον μὲν ἀλλ' ὄχι καὶ τόσον σημαντικὸν δημιουργικὸν του ἔργον.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΑΜΠΕΛΕΤ

διατηρεῖται στὴν Ἰταλία στὴ μουσικὴ γλῶσσα γιὰ νὰ δεῖξῃ ὅτι τὸ basso συνοδεύεται ἀπὸ ἀριθμοὺς.

ΣΠΥΡΟΥ ΜΙΝΩΤΟΥ

Σ Ε Ξ - Α Π Η Λ

(Διήγημα)

Περίεργο νᾶναι μελαγχολικός ὁ Ἀντρέας! Αὐτὸς ἦταν πάντα κε-
φάτος. Μὰ τί νὰ τὸ κάμει τὸ κέφι! Κατὰ βάθος ἦταν ἕνας πικραμέ-
νος ἄνθρωπος. Ὅχι πὼς εἶχε πίκρες, ἀλλὰ πραγματικὴ χαρά, ἐσωτε-
ρική, δὲν εἶχε ποτέ. Αὐτὴν ποὺ δειχνε τῇ δημιουργοῦσε ὁ ἴδιος.
Μιὰν ἐξωτερικὴν χαρὰ ποὺ δὲν εἶχε οὔτε τὸ λόγο της οὔτε τὴ θέσση της.

Τὴ χαρὰ τῆς καρδιᾶς δὲν τὴν ἤξερε κἄν.

Δὲν εἶχε ἐρωτευθεῖ ποτέ! Δὲν εἶχε ὄνειρα, μήτε ἐνθουσιασμούς.

Συλλογικῶς ἦταν ἐρωτευμένος μὲ ὅλα μαζὶ τὰ τσαχπίνικα κορίτσια,
Αὐτὰ ἦταν ἡ προτίμησή του. Μὲ τὴ φαμεληὰ του — ἂν εἶχε — δὲν
κράταγε πολλὰς σχέσεις. Ἦταν ψυχρὸς ἄνθρωπος.

Ὑπᾶλληλος, τριγύριζε μόνος πότε στὸ ἕνα μέρος καὶ πότε στὸ
ἄλλο. Εἶχε καλὴ θέσση καὶ ἀρκετὴ περιουσία. Τῇ δουλειᾷ του τὴν ἔκανε
καλὰ καὶ ἦταν ἀγαπητὸς στὸν κόσμον. Χαριὰ, πιστὰ — ὅλα μὲ μέτρο.
Διαρκῶς τὸ τσιγάρο στὸ στόμα. Κεῖνο ποὺ τὸν διασκέδαζε πολὺ ἦταν
τὰ κορίτσια. Γυναικῶς δὲν ἦταν, ἀλλὰ τοῦ ἄρεσε ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ
φλέρτ καὶ τοῦ ἔρωτα, ποὺ δημιουργεῖ γύρω του ὁ ὠραιόκοσμος. Ἡ
γυναῖκα ἐξασκοῦσε μιὰν ὀρισμένη γοητεία πάνου του. Ἀλλὰ τὰ θέλ-
γητρα τοῦ ἔρωτα δὲν τὰ δοκίμασε ποτέ. Καλὰ-καλὰ δὲν ἤξερε τί ἀκρι-
βῶς ἦταν. Τὸν ἔβλεπε στὰ μάτια τῶν δεσποινίδων τῆς ἐπαρχίας ποὺ
κατάτρωγαν τοὺς κομποὺς νέους — τοὺς ξένους ἰδίως —, στὰ λόγια
ποὺ ἀντάλλαγαν μὲ θερμὸ τόνο, στὶς προτιμήσεις, στὴν προθυμία καὶ
καρδιοχτύπια τους, στὴ λάμψη τῆς χαρᾶς τους, σὰν ἔμπαιναν οἱ ἀγα-
πημένοι τους, στὸν ἐρωτικὸ ἠλεκτρισμὸ δυὸ καρτεκλῶν κοντὰ-κοντὰ, ἢ
στὰ τὲτ-ἄ-τὲτ ἑνὸς νέου καὶ μιᾶς νέας, στὴ γωνιά τῆς σάλας. Δὲν
ἦταν βέβαια κομπῶς σὰν αὐτούς· νέος ὅμως ἦταν καὶ μάλιστα ξένος.

Σὰν ἄκουγε πὼς ἡ τάδε ἐπαρχία ἔχει τσαχπίνικα κ' ἐλεύθερα κο-
ρίτσια, ἔπερνε μετὰθεση καὶ τράβαε ἴσια. Γινόταν ἀγαπητὸς, ἔπιανε
φίλους, μὰ τὰ κορίτσια τοῦ δείχνονταν ἀδιάφορα. Τὰ κινηγοῦσε τότε.
Τοῦ κάκου! Καὶ δὲν τὸν ἔμελλε, δὲν παραπονιόταν γι' αὐτό, δὲ ζη-
τοῦσε στὸν ἑαυτὸ του τὴν ἐξήγηση.

Τοῦ ἔφτανε νὰ τὰ πειράζει, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς θὰ ἔμπαινε κάποια.
Ὑπῆρχε τὸ μέλλον! Ἴσως ὅμως νὰ μὴ σκεφτότανε οὔτε καὶ αὐτό. Κάτι
ὅμως περίμενε πάντα. Περίμενε τὸ τσαχπίνικο κορίτσι, ποὺ θὰ τοῦ
μιλοῦσε μὲ τὸν ἴδιον ἐρωτικὸ τόνο ὅπως στοὺς ἄλλους.

Ἡ καρδιά του ἦταν ἄδεια. Σ' ὅλον αὐτὸ τὸν ὠραιόκοσμον δὲν εἶχε
καμιὰ προτίμηση. Σὲ μιὰ ὥρα φλερτάριζε ὅλα γραμμὴ τὰ κορίτσια. Αἰ-
σθανόταν τὴν ἀνάγκη τοῦ ἔρωτα; Ἡ καρδιά του καὶ ἡ ἰδιοσυγ-

κрасία του δὲ θὰ τοῦδιναν ἀπάντηση σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα.

Ἦταν κρύος. Τὸν ἔρωτα τὸν ἔβλεπε σὰν ἕνα ἐξωτερικὸ φαινόμενο—
σὰν τὸν ἥλιο. Δὲν ἀπογοητεύονταν ποτέ. Τὰ πλησίαζε, τὰ πείραζε μὲ
δλιγόλογα. Πάντα τὰ ἴδια. Τὸ κάθε κορίτσι ἤξερε ἀπὸ πρὶν τί θὰ τοῦ
ἔλεγε ὁ Ἀντρέας. Τὰ μάτια του τὰ ἔτρωγαν, ἀλλὰ ἦταν ἀκίνητα.

Δὲν εἶχε τὸ Σὲξ-Ἀπὴλ, ἐπὶ τέλους!

* *

Ὅταν βαρύνονταν τὴν ἐπαρχία γύριζε στὴν Ἀθήνα—στὸ θησαυρὸ
τῶν κοριτσιῶν. Βαρύνονταν τὰ τρεξίματα καὶ τὸ κυνήγι. Καθόταν στὰ
Χαυτεῖα ἢ ἀνέβαινε βαρυνετὰ τὴν ὁδὸ Σταδίου. Καμιὰ φορὰ προχω-
ροῦσε ὡς τὸ Ζᾶππειο. Ἀλλὰ καὶ δῶ τὰ ἴδια. Τὰ κομπᾶ, τὰ ἐλεύθερα,
τὰ διαβολοκόριτσα τῆς πρωτεύουσας, ποὺ ἔφερνε τὸ καθένα τους
μαζὶ ἕναν ὁλόκληρον ἐρωτικὸ κόσμον, περνοῦσαν βιαστικά, δίχως νὰ
τὸν προσέχουν, δίχως νὰ δίδουν σημασίαν στὰ πειράγματά του, στοὺς
πόντους του, κρύους καὶ αὐτούς, ποῦβγαιναν ἀπὸ τὸ στόμα του, δίχως
πνοή, δίχως θερμότητα, σὰν νὰ παραμιλοῦσε μονάχος.

Καὶ οἱ «χυλόπηρες» ἀκόμα δὲν τοῦκαναν ἐντύπωση. Τῶβρισκε φυ-
σικώτατο. Χαμογελοῦσε ἄκακα καὶ ἑξακολουθοῦσε τὸν περίπατό του,
ἀργὰ, νωχελικά, ἀδιάφορα...

Συνέβη καὶ τὸν πρόσεξεν κάποτε ἕνα κορίτσι, ἀναγκαστικά, στὸ
τραῖνο—μιὰ, δυὸ φορές, σὰν κατέβαινε στὸν Πειραιᾶ. Καθόταν ἀπέ-
ναντί της. Τὴν τρίτη φορὰ ἦταν συντροφευμένο μὲ ἄλλο ἕνα. Τὰ κοι-
τοῦσε ἄπληστα. Αὐτὲς γελοῦσαν καὶ ἡ μιὰ κουβέντιαζε τὴν ἄλλη δει-
χνοντάς τον μὲ τὰ μάτια.

— Νέο κουστοῦμι σήμερα... χά χά, χά...

Τί νᾶθελε νὰ πεῖ αὐτό;

— Μὲ γελᾶνε; θέλουν νὰ πιᾶσουν κουβέντα;

— Νὰ τοὺς μιλήσω; νὰ κάμω τὸ σοβαρό;

Δίσταζε. Τὸ τραῖνο σταμάτησε καὶ τ' ἀκλούθησε. Γύρισαν γιὰ μιὰ
στιγμὴ τὸ κεφάλι τους, ἔσκασαν τὰ γέλοια, κ' ἔτρεξαν πηδixτὰ καὶ
χαρούμενα ἔμπρός.

Ὁ Ἀντρέας στάθηκε, τὰ κοίταξε ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν,
ὡς ποὺ χάθηκαν, καὶ προχώρησε πάλιν, ἀργὰ νωχελικά.

Γύριζε ἀπὸ δωμάτιο σὲ δωμάτιο κάθε μῆνα. Ἐκεῖ θάβρισκε δί-
χως ἄλλο κανένα γόστιμο κορίτσι, ὅπως ὅλοι οἱ μπεκισσῆδες. Ἐβρι-
σκε πολλὰ καὶ ὥς ποὺ νὰ κλῆσει ἡ συμφωνία γιὰ τὸ δωμάτιο τοῦδι-
ναν μειδιάματα καὶ ἐλπίδες ἄφρονες. Ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη μέρα τᾶχανε.
Ἐπεῖτα ἀπὸ τὸ γραφεῖο τοὺς πήγαιναν σὲ κινηματογράφους, σὲ ραν-
τεβοῦ, ποιδὲς ἔξερε ποῦ. Καὶ τῶβρισκε φυσικό. Καμιὰ φορὰ, ἀνέβαινον-
τας, τὰ συναντοῦσε. Τοὺς ἔλεγε λόγια γλυκά, «ὑπονοούμενα» γιὰ ἐκ-
δρομὲς καὶ τέτοια. Τὴν ἄλλη μέρα ἡ σπιτονοικοκυρὰ θὰ τοῦκανε ὑπαι-
νιγμούς γιὰ γάμο.

Ἐπῆρχαν ὁμοῦ καὶ κορίτσια ποὺ τὸν πρόσεχαν. Καὶ ὁμορφα μάλιστα. Ἀλλὰ—τὸ διαισθανόταν—αὐτὸ δὲν ἦταν ἔρωτας. Δὲν ἔβλεπε τὴν λάμψη τοῦ στὰ μάτια τους, στοὺς τρόπους τους. Καλωσύνη μονάχα. Δὲν ἦταν κείνο, ποὺ γύρευε στὰ τσαχπίνικα κορίτσια. Τὴν ζωντάνεια ! Αὐτὰ ἦταν ὁμορφα ναί, ἀλλὰ μαζεμένα, νοικοκυρεμένα, σοβαρὰ—τί πλήξη!—«καλὰ κορίτσια». Ἀπὸ κείνα ποὺ γενιοῦνται, μεγαλώνουν, μαθαίνουν καλοὺς τρόπους, πιάνο, γιὰ νὰ παντρευτοῦν ἕναν νέο «καθὼς πρέπει», μὲ «σειρά», μὲ «μετροῦν κατὰ μέρος», στὸν ὁποῖο νὰ δώσουν ζυγισμένη τὴν καρδιά τους, νὰ τοῦ φτιάξουν σπίτι, παιδιά.

Ἔ, αὐτὰ τὰ κορίτσια οὔτε νὰ τ' ἀκούσει ὁ Ἀντρέας! Τάβρισκε μὲ τὴ σειρά του κι' αὐτὸς «ἀδιάφορα». Δὲν ἤθελε καλωσύνη, προστασία αὐτός· ἤθελε περιπέτειες. Ἀπὸ αὐτὲς ποὺ κάνουν τοὺς νέους εὐτυχισμένους, ποὺ τοὺς δονίζουν τὴν καρδιά, καὶ τοὺς βάζουν ὁλόκληρους σὲ δράση. Ἐνῶ τὰ κορίτσια ποὺ τὸν ἤθελαν, αὐτὰ τὰ «καλὰ κορίτσια» ἦταν ἕνα βάρος. Καὶ ἄρκετὰ τοῦ ἦταν βάρος ὁ ἑαυτός του. Ἦταν ἔρωτας σερβιρισμένος, ἔτοιμος, ποὺ δὲν τοῦλειπε γιὰ νὰ δολοκληρωθεῖ παρὰ τὸ στεφάνι.

Κι αὐτὸς ἤθελε τὰ χάδια τοῦ τσαχπίνικου κοριτσιοῦ.

Καὶ περίμενε καὶ περίμενε...

* *

Μὰ γιατί λοιπὸν ἦταν μελαγχολικὸς κείνη τὴν ἡμέρα ; Μπά, κάθε ἄλλο! Ἦταν, ἀπλῶς, σκεπτικὸς. Τοῦχαν κάμει πρόταση γάμου μὲ ἕνα ὁμορφο κορίτσι μ' ἄρκετὴ προίκα. Ἄν δὲ μεσολαβοῦσε αὐτὴ ἡ «πρόταση» θᾶταν ἐνθουσιασμένος. Τὸ κορίτσι ἦταν ὅπως τῷ θελε. Νὰ δεχτεῖ τώρα, νὰ μὴ δεχτεῖ; Ἄς ἀφήσει νὰ μιλήσει πρῶτα ὁ δικηγόρος του γιὰ τοὺς ὅρους κι' ἔπειτα βλέπομε. Μιά πρόφαση στὸ κάτω κάτω, μίαν ἀφορμὴ γι' ἀναβολή. Δὲ θὰ δεσμεύοταν ἂν μάθαιναν ὁ δικηγόρος του τοὺς ὅρους.

Παντρειά ; Μὰ αὐτὸς τέτοιο πράγμα δὲν τὸ σκεφτόταν. Ἦθελε μονάχα νὰ νοιώσει τὴν καρδιά του νὰ κινηθεῖ· νὰ τὸ νοιώσει αὐτὸ ἀπὸ ἕνα κορίτσι, ποὺ θὰ τὸν ἔβγαζε ἄθελά του ἀπὸ τὴ μονοτονία τῆς ζωῆς του, τῆς ζωῆς αὐτῆς δίχως ἔρωτα.

Μετά, μετὰ ἄλλο ζήτημα τί θὰ γινόταν.

Ὁ δικηγόρος τὰ βοήκε ὅλα ἐν τάξει. Καμιά ἀσυμφωνία. Μιά μονάχα : Νὰ μὴν ἀργήσουν τὰ στέφανα. Τὸ εἶδε κι ὁ Ἀντρέας τὸ κορίτσι καὶ πείστηκε. Τσαχπίνικο μὲ ἔξυπνα μαῦρα μάτια, μὲ κορμὶ ζωντανό, εὐγλωττο, μορφωμένο, καλομαθημένο. Ἀλλὰ πάλι διστάζει ὁ Ἀντρέας. Δικηγόρος ὁμοῦ ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, συγγενολοῖ τῆς ἀπὸ τὴν ἄλλη, νίκησαν καὶ δισταγμοὺς καὶ ἀναβολές.

Κι' ὁ Ἀντρέας βρέθηκε παντρεμένος μὲ τὸ τσαχπίνικο κορίτσι...

* *

Ἀγαπησιόρα ἡ Κική τὸν περιποιόταν, κρεμόταν στὸν λαιμό του, τοῦκανε χίλια χάδια, μὰ ὁ Ἀντρέας ἔμενε κρύος. Τὰ χάδια τοῦ φαινόταν βάρος. Ἦταν σὰν συμβατικά, ὑποχρεωμένα. Ἡ καρδιά του δὲν εἶχε ἀλλάξει. Δὲν κινόταν. Ἡ κάθε τρυφερότητα τῆς Κικῆς τοῦ φαινόταν σὰν παρασκευασμένη ἐπίθεση. Δὲν ἔβρισκε τὸν ἑαυτό του ἐνθουσιασμένο. Δὲν ἐνοιωθε τὴν ἐρωτικὴν ἀτμόσφαιρα ποὺ ἔβλεπε στοὺς ἄλλους. Μπορεῖ νᾶχε κι ἀναπτυγμένη περισσότερο τὴ διαίσθησι, τὰ χάδια νὰ μὴν ἦταν γνήσια, αὐθόρμητα. Μὰ τ' εἶναι αὐτά ! Παράπονο κανένα δὲν μπορούσε νὰ εἶχε στὴν Κική. Γιὰ τίποτα. Καμιά ἀπαίτηση. Καμιά ἰδιοτροπία. Σ' ἀνταμοιβὴ τῆς τρυφερότητός της δὲν τοῦ ζητοῦσε οὔτε ἕνα χάδι !

Φαινόταν σὰν νᾶκαμεν ἡρωικά τὸ καθήκον της, δίχως ἀπαίτηση γι' ἀνταπόδοση. Κάποτε, ἀρραία, τοῦλεγε μὲ καλωσύνη, ἐνῶ κρεμιόταν στὸ λαιμό του.

— Μὰ ἀγκάλιασέ με, φίλησέ με καὶ σύ ! Γέλασε !

Καὶ τῆς χαμογελοῦσε τότε. Μὲ τὸ ἴδιο χαμόγελο ὅταν ὅπως ἔτρωγε τὶς «χυλόπτες».

Στὰ μάτια της δὲν ἔβρισκε τὴν ἀνυπομονησία καμιάς ἀπάντησης, σ' ὅτι τόσο προκλητικὰ τοῦ ζητοῦσε.

Καὶ στὴν ἐντίμ ζωὴ τους δὲν ἦταν περισσότερο διαχυτικὸς ὁ Ἀντρέας. Ἀνταπόδιδε ἕνα ἐλάχιστο μέρος ἀπὸ ὅτι τὸ χυτὸ ἐκείνο κορμὶ εἶχε δικαίωμα.

Ἔτσι ἡ ζωὴ του δὲν ἄλλαξε καὶ πολὺ.

Περπατοῦσαν τώρα δυὸ ἀντὶς ἕνας—ἀργά, ναυελικά. Πολυλογᾶς δὲν ἦταν ποτέ. Τὰ λίγα λόγια του τὰ μοίραζε τώρα σ' αὐτὴν καὶ στοὺς φίλους του. Καὶ ἡ ἐξωτερικὴ του ἀκόμα χαρὰ λιγότευε. Γινόταν ὁλοένα σοβαρώτερος. Κοιτοῦσε ἀκόμη τὰ τσαχπίνικα κορίτσια, μὰ δὲν τὰ πείραζε. Δὲ χαμογελοῦσε. Τὰ κοίταζε στὰ μάτια, προσπαθοῦσε νὰ βρεῖ τὸ μυστήριό τους. Δὲν ἦταν σὰν τῆς Κικῆς.

Οὔτε στὸ γάμο του μὲ τὸ ὁμορφο, τὸ τσαχπίνικο κορίτσι, τὴν Κική, δὲν εἶχε βρεῖ τὴν ἐξήγηση τοῦ φαινομένου—τοῦ ἔρωτα.

Παρακολουθοῦσε τώρα, δίχως σκοπὸ, πῶς κοιτοῦσε ἡ Κική τοὺς ἄλλους. Κ' ἔβρισκε πῶς τοὺς κοιτοῦσε μὲ διαφορετικὸ μᾶτι. Ἦταν σοβαρὴ ναί, ἀλλὰ κι ἐκείνη ἡ λάμψη, ἡ ἔκφραση, ποὺ ἔπινε κάποτε στὰ μάτια της ;

Μήπως ζήλευε ; Ποτέ. Νὰ βλέπει ὁμοῦ τόσο κοντά του, στὴ γυναῖκα του, κείνο ποὺ ζήταγε μάταια σ' ὅλη του τὴ ζωὴ, καὶ νὰ μὴ τῷχει αὐτός, τοῦταν λιγάκι στενόχωρο.

Ὅπως ὅποτε δὲν εἶχε χάσει τίποτα, ἀπ' ὅτι εἶχε, στὴ νέα του ζωὴ.

Λογικὴ ἡ Κική. Λίγες παρόες κι ὄχι πολλὲς κουβέντες μὲ κανένα· μήτε μὲ φίλους τοῦ ἀντρός της. Αὐτοὺς τοὺς ἀπέφευγε. Ἦταν κορτάκηδες κι' ἐπικίνδυνοι. Στὰ μάτια τοὺς διάβαζε ἕνα ἀναίδες ἐρωτημα-

τικό καὶ προτάσεις προσβλητικές. Καὶ ὅμως δὲν ἔκαμνε τίποτα γιὰ νὰ πέρνονν τέτοιο θάρος. Ἦταν πολὺ σοβαρή, καὶ παρ' ὅλο πὺν τὸ λιγερὸ κορμί της σκόρπιζε στὴν ἀτμόσφαιρα ἠλεκτρισμοὺς καὶ τὰ ἐρευνητικὰ καὶ παθητικὰ μάτια της, πολλοὺς ἐνδειασμούς, ἦταν ἀξιοπρεπής.

Δὲν ἔφταιεν αὐτὴ ἂν ἡ παρουσία της προκαλοῦσε, σκανδάλιζε. Αὐτὴ ἦταν ἄμεμπτη.

Πάντα ἔβγαине μὲ τὸν ἄντρα της. Μονάχη ἀραιότατα, γιὰ τὴ μά της, τὴ μοδίστα, τὸν ὁδοντοῖατρό. Καὶ πάντα θὰ τὸ ἔλεγε ἀπὸ πρὶν τοῦ ἀντρός της.

Ὁ Ἀντρέας ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ συνείθιζε στὴ νέα ζωὴ. Τάβρισκε ὅλα φυσικά. Ἀκόμα πὼς παρακοίταζαν τὴν Κικὴ. Φυσικὸ πὼς τὰ χάρδια της δὲν ἦταν ὅπως ὀνειρευόταν νᾶναι, ὅπως θᾶπρεπε νὰ εἶναι, ὅπως ἔβλεπε τῶν ἄλλων τσαπίνικων κοριτσιῶν νὰ εἶναι. Τὰ δεχόταν ὥστόσο κι ἄρχιζε νὰ τὰ ἀνταποδίδει δειλά, ἄνοστα. Δὲν πῆγαινε τώρα μὲ φίλους του. Δὲ ζήλευε—γιατί; — τοῦ ἦταν ὅμως πολὺ ἐνοχλητικὰ τὰ ἐρωτήματα τῶν ματιῶν τους. Τελειώνοντας τὸ γραφεῖο, ἂν ἡ Κικὴ δὲν τὸν περίμενε στὴν πόρτα, τὴν ἔπερνε ἀπὸ τὸ σπῖτι καὶ πῆγαιναν στὸν κινηματογράφο. Τῆς ἄρесе πολὺ καὶ ἰδίως οἱ μοντέρνες ταινίες, Δὲν ἐκφραζόταν ποτὲ γιὰ τοὺς ἠθοποιούς. Ἦταν τόσο σοβαρή!

Τοῦ φερνόταν πάντα ἡ ἴδια· οὔτε μὲ περισσότερους ἐνθουσιασμούς ἢ θέρη, οὔτε μὲ λιγότερους.

Μονάχα τὰ ὥραϊα της μάτια γινόνταν σὲ στιγμὲς ὀνειροπόλα, κι ὅταν εἶχε ἔξοδο, γιὰ τὴ μοδίστα ἢ ἄλλοῦ, ἦταν ἀφηρημένη καὶ νευρική.

Δὲν εἶχε πολλὰς πρωτοβουλίες, παρὰ μονάχα στὸ σπῖτι. Ἐνα μικρὸ μπουντοάρ, ἄλλο ἓνα μικρὸ δωμάτιο μὲ κομπὴ βιβλιοθήκη, λίγα καθράκια μουσικῶν, δυὸ-τρία μιμπελό, ἓνας σοφᾶς, λουλούδια, — χαριτωμένα ὅλα, τρέλλα. Τὸ ἴδιο ὅλο τὸ σπῖτι.

Ἀνάπνεε ὁμορφιά, γούστο, ἄρωμα νιότης.

Θᾶπρεπε νᾶναι πολὺ εὐτυχισμένος ὁ Ἀντρέας!

Πρωτοβουλία οὔτε γιὰ χορούς. Δὲν τοῦ ἀρνιόταν ὅμως ποτέ, κι ὅταν ἀκόμα τῆς ἀνάγγελε τὴν τελευταία στιγμὴ πὼς εἶχει πάρει εἰσητήρια. Καὶ ἦταν ἓνα καμάρι νὰ συνοδεύει κανεὶς τέτοια ὁμορφιά στὸ χορὸ! Εἶχε κομποὺς τρόπους. Ἡ παντρεία τῆς εἶχε προσθέσει χάρη. Οἱ κινήσεις της ὅλες ἦταν ρυθμικές, χαριτωμένες, γλυκές.

* *

Χαιρέτησε καὶ κεῖνο τὸ βράδυ μὲ τὸ κεφάλι ἑλαφρὰ καὶ μ' ἓνα εὐγενικὸ χαμόγελο τοὺς λίγους γνωστοὺς ποὺ συνάντησαν στὸ χορὸ—σὺν βασιλίсса!

— Σὰ νάχει πίκρα στὴν ψυχὴ της ἡ Κικὴ, δὲ βρίσκεις; — ψιθύρισεν ὁ Κωστῆς στὸ Φῶτο — κοινὸ φίλο τοῦ Ἀντρέα.

— Μπά! ποὺς στό 'πε; Μπορεῖ νᾶναι κι' εὐχαριστημένη...

— Σὰ δύσκολο! Ἦταν, καὶ μένε, ἡ Κικὴ γιὰ τὸν Ἀντρέα;

— Καλοπερνᾷ, ὥστόσο, μαζί του. Τάχει ὅλα. Εἶναι καλός...

— Μὰ ἡ Κικὴ δὲν εἶναι γυναῖκα νὰ πουλιέται. Ἀλλὰ καὶ τότες θὰ χρειάζοταν ὁλόκληρο τὸ βάρο της σὲ χρυσάφι... Πεθαίνει γι' ἀγάπη δὲ τὴ βλέπεις;

— Ποὺς τὸ ξέρει! Μπορεῖ νᾶναι καὶ κρυφὴ. Γυναῖκα εἶναι...

Ἐνας καβαλλιέρος, οἰκογενειακὸς της φίλος, στάθηκε μπρὸς στὸ τραπέζι τοῦ Ἀντρέα, χαιρέτησε μὲ ὑπόκλιση, φίλησε ἀπαλὰ τὸ χέρι τῆς κυρίας καὶ τὴ σήκωσε γιὰ ἓνα χορὸ.

Ὁ Ἀντρέας ἔμεινε στὸ τραπέζι καπνίζοντας σὺν Τοῦρκος. Παρακολουθοῦσε τὸ ζευγάρι μὲ ἀνοιχτὴν καρδιά. Ναὶ τοῦ εἶχεν ἀνοίξει ἡ καρδιά χωρὶς νὰ τὸ καταλάβει. Τὴν ἄκουγε νὰ χτυπᾷ ἐπιβλητικά. Σκεφτόταν τώρα ἐγωϊστικά. «Εἶναι δικιά μου, μπορῶ νὰ τὴ φιλήσω, σὰ θέλω, ὅταν θέλω».

Τὸ ζευγάρι χόρευε ἄμεμπτα. Ὁ καβαλλιέρος ἦταν γοητευτικός.

— Δές, δές!.. — ἔσπρωξε ὁ Κωστῆς τὸ Φῶτο.

— Χαριτωμένο ζευγάρι... Ταιριάζουν!

— Δὲ βαρύνει! Ἄν ἦταν παντρεμένοι θὰ χώριζαν...

— Ξέρω νὰ πῶ πὼς τοῦ ρίχνονται ὅλες. Καμιὰ γυναῖκα δὲν τοῦ εἶναι δύσκολη. Ἐχει τὸ σὲξ-απὴλ!

— Δὲς νά...

Τὸ ζευγάρι περνοῦσε μπροστά τους. Πέρασε μπρὸς κι ἀπὸ τὸν Ἀντρέα. Κι αὐτὸς σκεφτόταν τὸ ἴδιο... Πὼς θᾶθελε νὰ τοῦ μοιάζει! Λιγάκι, τόσο δά, ὅχι γιὰ ὅλες τὶς γυναῖκες, τουλάχιστο γιὰ τὴν Κικὴ. Νὰ τὴν ἔχει καταδικιὰ του. Ναί, μονάχα αὐτῆς. Νὰ κοίτῃ τὴν καρδιά της νὰ χτυπᾷ ἀνώμαλα, τὴ φωνὴ της τρεμουλιαστή, τὰ μάτια της παραλυμένα... Ἡ μουσικὴ γινόταν πῶς ὀργὴ καὶ σὲ λιγάκι τὸ φῶς σταμάτησε. Μπρὸς στὸ τραπέζι τοῦ Ἀντρέα. Ὁ καβαλλιέρος ἔκαμε πάλιν ὑπόκλιση, φίλησε τὸ χέρι τῆς κυρίας καὶ ἀπομακρύνθηκε.

Μεῖνανε μόνοι. Τὴν κοίταξε στὰ μάτια. Ἦταν κουρασμένα, σοβαρά. Τῆς ἔπιασε τὸ χέρι. Ψυχρὸ. Ἦθελε νὰ τῆς πῇ καὶ μὰ δέλιασε. Σκυθρωπίασε.

Ὁ καβαλλιέρος ποῦχε χορᾶσει τὴν Κικὴ ξαναπερνοῦσε τώρα μὲ μιὰν ἄλλη. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἦταν ἠλεκτρισμένη ἀπὸ ἀρώματα καὶ πόθο. Καὶ ἡ Κικὴ ἀφηρημένη, νευρασμένη. Τὴν ἄλλη μέρα θὰ εἶχε πρόβα στὴ μοδίστα.

Τί σκοτούρα!...

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ

M. ΒΑΛΣΑ

ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟ ΘΕΑΤΡΟ (*)

(Μετάφραση τῆς Ἀδας Κορνηλίας Γράκχου ἀπὸ τὸ γαλλικὸ ἀνέκδοτο
κείμενο, θεωρημένη ἀπὸ τὸ συγγραφέα)

Γιὰ τὸ βακχικὸ θέατρο ἔχουμε σχετικῶς πιὸ ἀφθονες πληροφορίες καὶ λεπτομέρειες. Αὐτὴ ἡ παρωδία, ὅπου χλευαζόταν κάθε τι ποῦ εἶχε σχέση μὲ τὴ Χριστιανικὴ Θρησκεία, πρωτοφάνηκε στὸ δέκατο αἰῶνα. Ὁ χρονογράφος Κεδρηνὸς ἀγαναχτεῖ μὲ τὸ Θεοφύλαχτο, (1) γυιὸ τοῦ βασιλιᾶ Ρωμανοῦ τοῦ Λεκαπηνοῦ καὶ ἰδρυτὴ τοῦ εἰδους ποῦ ἔμελλε νὰ φτάσῃ, καὶ γρήγορα νὰ ξεπεράσῃ τὴν ἄκρα ἐλευθερία τῶν μίμων. Τὸ κάθε τι γελοιοποιόταν· τὸ ἄσεμνο στοιχεῖο ἀνακατωνόταν μὲ τὸ χριστιανικὸ γιὰ τὰ σχηματίζει ἓνα ἀμάλαγμα ἀπὸ ἄχαρες ἀστειότητες ποῦ προλογίζαν τῆς ποιοῦ βρώμικες ἀχρειότητες.

Ὁ Σάθας (2) διηγεῖται πῶς διάφορες Πυθίες μάντισσες ὑποκρινόταν τῆς ὠδίνες τῆς Παναγίας καὶ πῶς ὁ Βάκχος περνοῦσε γιὰ τὸν Ἰωάννη τὸ Βαπτιστή!!

Τὸ ποιοῦ περιεργὸ εἶναι ποῦ αὐτὲς ἡ κατάφωρες προσβολὲς τῆς δημοσίας ἠθικῆς, ποῦ αὐστηρὰ εἶχε χτυπήσῃ τὸ Κράτος, βρῆκαν ἄσυλλο σ' αὐτοὺς τοὺς τοίχους τῆς ἐκκλησίας. Ἦταν πατριάρχης αὐτὸς ποῦ ἐγκαινίασε αὐτὰ τὰ «παίγνια». Πατριάρχης πάλι αὐτὸς ποῦ τὰ ὑποστήριξε· καλογέροι καὶ παπάδες ποῦ σκάρωσαν αὐτοὶ τὰ δῆθεν δραματικὰ ἔργα. Ἡ ἐκκλησία ποῦ γιὰ ζητήματα δογματικὰ εἶχε στείλῃ τὸν Ἀρειὸ σὲ χίλιους διαβόλους, αὐτὴ ποῦ μὲ τὴ πρόφαση τῆς ἠθικῆς αὐτοκηρύχτηκε ἑχτρὸς τοῦ θεάτρου, γύρισε τὸ φύλλο καὶ ἀνεχόταν ἐπὶ τὴν αἰγίδα τῆς, τὸν ΙΑ' αἰῶνα τέτοια ρεζιλίκια!!! Εὐτυχῶς ἡ δραματικὴ ἐκδηλώσεις τῆς ἐποχῆς δὲ περιοριζόταν σ' αὐτὸ τὸ εἶδος τῶν θεαμάτων. Κατὰ τὸν Χορίκιον, Γαζαῖο σοφιστὴ, συγγραφέα τῆς

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο τεῦχος.

(1) Ὁ Θεοφύλακτος ἦταν ὁ ἰδρυτὴς νὰ ποῦμε αὐτῆς τῆς συνήθειας ποῦ ἀκόμα δὲν ἔσβυσε, νὰ βρίζουν δηλαδὴ στῆς γιορτὲς τὸ Θεὸ καὶ τὴ μνήμη τῶν Ἁγίων μὲ ἀχρειολογήματα, γέλια καὶ φωνές, τὴ στιγμή ποῦ ψάλλονταν οἱ θρησκευτικοὶ ὕμνοι. Συγκέντρωσε μιὰ σπεῖρα παλιανθρώπων, τοῦ σκοινιοῦ καὶ τοῦ παλουκιοῦ, καὶ ἔβαλε ἀρχηγό τους κάποιον Εὐθύμη (σὰν νὰ ποῦμε τὸ σημερινό μας παπᾶ Ἐφτίμ) ποῦ ἔχρισε καὶ ὅλας ἔφορο τῆς ἐκκλησίας. Ἀνσκάτεψε στὴ λειτουργία σατανικοὺς χορούς, βρώμικα ξεφωνήματα, καὶ τραγούδια τῶν σοκακιῶν καὶ τῆς προστυχιάς. (Villemain).

(2) Ἰδιο ἔργο, σελ. 98δ'.

Ἀπολογίας τῶν Μίμων ὅπου μπορεῖ κανεὶς νὰ μάθῃ τί ἦταν τὸ θεάτρο κατὰ τὸν ΣΤ' αἰῶνα, οἱ μῖμοι συνθέτονταν πάνω στῆς περιλήψεις τῶν ἔργων τοῦ Φιλήμονος, τοῦ Μενάνδρου καὶ τοῦ Ἀριστοφάνη. Ἡ ἐπικυρηρὴς ὑπόθεσης κωμωδίες δὲν ἔλειπαν μολαταῦτα. Τὰ χάλια τῆς κοινωνίας, ἡ προστυχιὴς τῶν τρανῶν τῆς γῆς εἶχαν διακωμωδηθῇ μὲ τὸ παραπάνω ἀπὸ τοὺς τότε συγγραφεῖς. Ὁ Χορίκιος ὑπογραμμίζει τὴν κοινωνικὴ σημασία αὐτῶν τῶν ἔργων ποῦ εἶχαν, φαίνεται, διπλὴ ἐπιρροὴ στὴν εὐνοία τῶν ἀρχόντων καὶ τὴν εὐτυχία τῶν ὑποτελῶν τους.

Ἔτσι τὰ πρωτότυπα ἔργα δὲν ἔλειψαν, ἀλλὰ δὲν σώθηκαν ὡς σέμας γιὰ νὰ μπορούμε νὰ τὰ περιγράψουμε.

Ἀνακεφαλαιώνοντας διαπιστώνουμε πῶς τοὺς πρώτους αἰῶνες τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, τὸ θέατρο καταδιωκόταν διαρκῶς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, πότε φανερά πότε κρυφά, ὡς ποῦ υἱοθετήθηκε ἀπὸ τὴν ἴδια γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς. Κατὰ βάθος ἡ Ἐκκλησία φοβόταν τὸ θέατρο γιὰ τὴν ἐπιδρασὴ του στὸν ὄχλο τὸν ὁποῖο ἤθελε τυφλὸ ὄργανο γιὰ νὰ ἐξασκήσῃ τὴν ὑπεροχὴ τῆς.

Μολαταῦτα οἱ κανόνες καὶ ἡ διαταγὴ ἐναντίον τῶν θεαμάτων καὶ τῶν θεατρίνων μάταια συσσωρεύονταν.

Καρφὶ δὲν καιγόταν τοῦ λαοῦ καὶ ἅμα πρόκειταν γιὰ παράσταση ξεχνοῦσε ἀμέσως τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς του, λογαριάζοντας νὰ μετανοοῦσε ἀργότερα!!

Εἶναι ἐπίσης ὀλοφάνερο πῶς τὸ θέατρο χιλιανθεματισμένο καὶ βουτηγμένο στὴ ντροπὴ καὶ στὸ ὄνειδος ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, δὲ μπορούσε νὰ ἐξελιχθῇ κανονικά. Ἡ αἵρεση τοῦ Ἀρείου καὶ ἡ ἄλλες αἱρέσεις εἶχανε συντελέσῃ ἐξαιρετικὰ στὴν ἀναγνώριση τῆς ἀξίας τοῦ θεάτρου ὡς ὄργανο προπαγάνδας καὶ πολεμικῆς. Ἀλλὰ ἡ δραματικὴ τέχνη ὑποδουλωμένη σὲ τέτοιους σκοποὺς δὲν ἔβρισκε τὸ ἰδεώδες ἔδαφος γιὰ νὰ ξαναβλαστήσῃ στὴν παλὴά της δόξα. Ἐρχεται ἡ στιγμή ποῦ ὁ Ἀρειὸς καὶ οἱ ὁμοϊδεάτες του βγαίνουν πειὰ ἀπὸ τὴ σκηνή. Ἡ δευτέρη πράξη τῆς ἱστορίας τοῦ θεάτρου στοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ἀρχίζει μὲ τοὺς εἰκονομάχους, εἰκονοκλάστες, ἡ εἰκονοθλάστες, ποῦ στάθηκαν γιὰ τὴν ὀρθόδοξη ἐκκλησία πολὺ σοβαρώτερος κίνδυνος ἀπὸ τὴς θεωρίες τῶν παλιῶν αἱρεσιάρχων. Τί ἦταν ἀλήθεια ἡ ἐπιρροὴ τοῦ Ἀρείου παραβλόμενη μὲ τὴν ἰσχυρὴν ὀλόκληρη δύναστέας αὐτοκρατορῶν παντοδυνάμων, ποῦ εἶχαν πρόγραμμα σιωπῆς, τὴν καταστροφὴ «ἀγίων» εἰκόνων, δηλαδὴ εἰδώλων, καὶ τὸ διωγμὸ τῶν παπάδων μὲ τὸν ἴδιον φανατισμὸ ποῦ ἔδειξαν ἐτοῦτοι ἅμα ἦταν στὰ πράγματα; Εἶχε ἔρθῃ καὶ ἡ σειρὰ τῆς Ἐκκλησίας νὰ σκύψῃ κάτω ἀπὸ τὴ βία Ὁ Θεοφάνης διηγεῖται πῶς καλογέροι καὶ πατριαρχάδες εἶχαν ἐξευτελιστῇ καὶ βοιστῇ δημόσια, στὴ μέση τοῦ Ἰππόδρομου, σὲ στιγμὲς ποῦ ἡ λαϊκὴ λύσσα καὶ ἐμφύλιος πόλεμος εἶχαν ξεπεράσῃ κάθε ὑπερβολή.

Συζήτηση δὲν ἐπιδέχεται πῶς ἡ στάση τῶν εἰκονομάχων ὠφέλησε τὸ θέατρο ἔμμεσα· ὁ πῶς φανατικός διώκτης του ἦταν κατατρεγμένος μὲ τὴ σειρά του καὶ γιὰ μιὰ στιγμή τὰ χρειάστηκε στὰ σοβαρά. Τὸ πρῶτο ἄμεσο κέρδος τοῦ θεάτρου ἀπὸ τὴ διαγωγή τῶν εἰκονομάχων ἦταν ἡ ἀκρίβωση τῶν κανόνων ἐναντίων τῶν θεαμάτων ἀπὸ τὴ Σύνοδο τοῦ Τρούλλου. Τὸ θέατρο τέλος μπορούσε νὰ ἐκδηλωθῇ πῶς ἐλεύθερα. Ἡ δραματικὴ παραγωγή δὲ σημαίνει βέβαια πῶς ἀμέσως ξεπέρασε τὴν προηγούμενη. Ἐξ ἄλλου δὲν εἶναι κι' εὐκόλο νὰ καθορίσωμε τί λογῆς ἀκριβῶς ὑπῆρξε τὸ θέατρο στὰ χρόνια τῶν εἰκονομάχων. Ὁ Σάθας ⁽¹⁾ βεβαιώνει πῶς δὲν ἦταν ἠθικώτερο ἀπὸ τὰ ἄλλα εἶδη τῶν ἐκκλησιαστικῶν δραμάτων καὶ πῶς οἱ ἠθοποιοὶ τοῦ ἱπποδρόμου εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ διερμηνεύουν ρόλους σ' αὐτὲς τῆς παραστάσεις· πολὺ πιθανό. Τὸ λυπηρὸ σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεση εἶναι ἡ λύσσα τῆς ἀμοιβαίας καταστροφῆς· οἱ εἰκονομάχοι ρίχνουν στὴ φωτιὰ τὰ λειτουργικὰ δράματα καὶ ἡ Ἐκκλησία μὲ τὴν ἀποκατάσταση τῆς δύναμης της φέρεται μὲ τὸν ἴδιο τρόπο γιὰ κάθε τί ποῦ θύμιζε αὐτὴ τὴν αἵρεση. Ἔτσι τὰ σχετικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ θέατρο χάθηκαν μὲ ὅλα τ' ἄλλα καὶ ἡ πληροφορίες ποῦ μᾶς ἔμειναν ἀπὸ πηγὲς ἐνδιαφερόμενες δὲ μπορούν νὰ ἔχουν κανένα ἀντικειμενικὸ κύρος.

Ἡ Ἐκκλησία ἵδρυμα ἀνθρώπινο παρ' ὅσο κι' ἂν διατείνεται τὸ ἀντίθετο, κατάδειξε τὴν ἀνθρώπινή της κακομοιριά, μεταχειριζόμενη γιὰ μιὰ ταπεινὴ ἐκδίκηση ἐκεῖνα τὰ μέσα ἀκριβῶς γιὰ τὰ ὁποῖα σκυλόβριζε τοὺς ἀντιπάλους της. Προπηλάκιζε φωνακλάδικα στὴ δημοσία περιφρόνηση κάθε τι ποῦ ἔκρινε σ' αὐτοὺς ἀξιόμειπτο, κρύβοντας πάντα μ' ἐπιμέλεια ὅ,τι μπορούσε τυχαῖα νὰ εἶναι ἀντίθετο στοὺς σκοπούς της. Εἶναι ἀδύνατο νὰ ἔχη ἐνεργήση κανεὶς πῶς ἀνθρώπινα καὶ λιγώτερο θεῖα. Εἶναι ἀναμφισβήτητο πῶς τὸ θέατρο χρησίμευε γιὰ ὄργανο ἢ γιὰ θῦμα κατὰ τῆς περιστάσεως, τόσο γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν ὅσο καὶ γιὰ τοὺς ἀντιπάλους της.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ταραχώδη περίοδο τῶν εἰκονομάχων ἡ θρησκευτικὴς διχόνοιος κοπάζουν, τουλάχιστον στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Αὐτοκρατορίας γιὰ ν' ἀρχίσουν λίγο ἀργότερα μὲ τὴ Δύση. Ἡ παπικὴ Ρώμη καὶ τὸ σχίσμα προσφέρουν ἀνοιχτὸ στάδιο στοὺς θιασῶτες τῶν λεπτολογημένων δογματικῶν ἐρμηνειῶν καὶ στὰ δυὸ ἀντιμαχόμενα πεδία. Ἔτσι ἡ προσοχὴ τῆς Ἐκκλησίας παράτησε τὸ θέατρο, ποῦ κουτσάστραβὰ φυτοζωοῦσε πάνω στὰ ἀρχαῖα λείψανα, ὡς τὴν ἐκπόρθηση τῆς Πόλης ἀπὸ τὸ Μουχαμέτη. Ἡ τύχη τῶν ἠθοποιῶν ὅμως ἀπὸ καιρὸ εἶχε καλλιτερέψῃ πολὺ. Ἦταν φυσικὴ συνέπεια, ἄσχετα ἀπὸ τὴν ἀξία τοῦ δραματολογίου, τῆς πραγματικῆς ἐλευθερίας ὅπου μπόρεσε νὰ πάρῃ ἀνάσα ἡ βιομηχανία τοῦ θεάματος.

(1) Ἰδιο ἔργο σελ. τη!

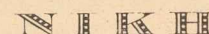
Στὰ χρόνια τῶν Κομνηνῶν, ἂν πρέπη νὰ πιστέψωμε τὸ Θεόδωρο Πρόδρομο καὶ τὸν Ἰωάννη Τζέτζη, οἱ θεατρῖνοι στεκόνταν σὲ μεγαλύτερη ὑπόληψη ἀπὸ τοὺς δασκάλους καὶ καθηγητές. ⁽¹⁾

Παράδοξο κι' αὐτὸ ὅπως ὅλα τ' ἄλλα στὴν περίεργη ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Ἀργότερα, ἐπὶ Δουκάδων καὶ Παλαιολόγων, τὸ θέατρο, ὑποστηριζόμενο ἀπὸ τὸ Κράτος κι' ἀγνοούμενο ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ἀρχίζει νὰ αἰσθάνεται τὸν ἑαυτὸ του λίγο πῶς ἄνεση. Ἀλλὰ ἦταν πειὰ πολὺ ἀργά. Δὲν τοῦμεινε καιρὸς νὰ δώσῃ τρανὰ τεκμήρια τῆς δράσης του καὶ γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν ὑπέρλαμπρη ἀρχαία παράδοση. Τὰ πολιτικὰ χάλια τοῦ κράτους ποῦ μαζεύονταν καὶ μίκραινε ὁλοένα σὰν τὴ μαγικὴ περγαμηνὴ τοῦ παραμυθιοῦ καὶ ἡ κατάχτηση τῶν Τούρκων καταφέρουν τὸ μοιραῖο χτύπημα. Ὁ λαὸς βουτήχτηκε στὴ σκλαβιά. Μερικοὶ λόγιοι φεύγοντας γιὰ τὴν Ἰταλία, ἔσωσαν μερικὲς σπίθες ἀπὸ τὴν ἀναποδογυρισμένη λαμπάδα, ποῦ ξανάναψαν πάλι γιὰ ν' ἀναζωπυρῇσιν τὸ πνεῦμα τοῦ νεώτερου θεάτρου.

(Ἐχεῖ συνέχεια)

M. ΒΑΛΣΑΣ

(1) Σάθας, ἴδιο ἔργο, σελ. τπστ'.

Καὶ νά, ποῦ μοναχὴ μου ξανακέρδισα
τὴ φωτεινὴ ψυχὴ μου ἀπὸ τὰ νύχια
μιάς Μοίρας σκοτεινῆς, πολὺ ἀδυσόπητη
τὴν εἶχε καταχτήσῃ ὡς τὰ μύχια,
μὲ λόγια δολερὰ, λόγια μηλίχια...

Πάλεψα μὲ τὸν ἑαυτὸ μου—καὶ τὸν νίκησα.
Καὶ τροπατοῦχα βγήκα ἀπὸ τὴν πύλη.
Κι' εἶν' ἡ ψυχὴ μου λεύτερη, καὶ πάλευκη,
κι' εἶν' ἡ ψυχὴ μου φωτεισμένη πάλι
καὶ νικητήρια—καὶ μεγάλῃ...

Ὁρθώθηκε μπροστά μου αἰδερόστητο,
τῆς μοίρας μου τὸ φάντασμα καὶ μόνῃ
χτυπήθηκα μαζί του... καὶ τὸ νίκησα,
σῶμα μὲ σῶμα πάλεψα.. Ματώνει
ἀπ' τὸν ἀγῶνα τὸ κορμί, μὲ καὶ πετρώνει!...

Γαλάσιος ὁ οὐρανός, νέφια πυκνότατα
δὲν τὸν σκοτίζουν. Τὸ στρατὶ, λευτερομένο
δίχως ἐμπόδια καὶ γκρεμναύς, κ' ἐγὼ περήφανα
μὲ βῆμα σταθερὸ καὶ φτερομένο
στὸ τέρμα του ἀκούραστα πηγαίνω!...

ΛΙΑ ΚΑΡΑΚΑΛΟΥ

ματα τῆς δωρούσης Ἐξουσίας καὶ εἰς μὴ δῶρα, ὅποια ἦσαν αἱ Μαρκησῖαι, αἱ Βαρωνίαι καὶ αἱ Κομιτεῖαι καὶ τὰ ὅποια εἶχον ἐπίσης ἐπισημότητα καὶ ἦσαν ἐπικερδῆ. Ὅτι ὁ Φεουδάρχης ὥφειλε πιστὴν καὶ σεβασμὸν εἰς τὸν Κύριόν του, ὑπεχρεοῦτο δὲ νὰ τὸν βοηθῇ προσωπικῶς ἐν πολέμῳ δι' ἀνδρῶν του ὑπ' αὐτοῦ τούτου ὀδηγουμένων, συνεπῶς ἡ ἀμοιβή, ἣν ὁ ὑποτελής ὥφειλεν εἰς τὸν Κυρίον του ἦτο ἐνεργὸς στρατιωτικὴ ὑπηρεσία. Ὅτι αἱ γυναῖκες, διὰ τὸ ἀδύνατον τοῦ φύλου των, δὲν ἦσαν κατάλληλοι διὰ τοιαύτην ὑπηρεσίαν καὶ διὰ τοῦτο πᾶσα τιμαριωτικὴ περιβολή ἦτο προνόμιον ἀποκλειστικῶς τῶν ἀρρένων, ἀπόδειξιν δὲ τούτου παρέχει ἰδίως ὁ Βενετικὸς Νόμος τῆς 13 Δ)βρίου 1586 (Κῶδιξ Τιμαριωτικός. Κεφ. IX. σ. 42), ἐν ᾧ ρητῶς διαλαμβάνεται ὅτι **τὰ τιμάρια ἰδρύθησαν ἰδίως ὅπως δέχονται ὑπὸ τῶν ὑποτελῶν τὴν ὀφειλομένην προσωπικὴν ὑπηρεσίαν**, συνεπῶς ὁ ἀρχικὸς τύπος τῶν τιμαρίων ἦτο ὁ τῆς περιβολῆς τῶν ἀρρένων. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ ἱππότης Δημήτριος Λάσκαρης Μεγαδούκας (ὡς δηλοῖ καὶ τὸ ὄνομά του) οὐχὶ ἄλλως ἔλαβε τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος τιμάριον, εἰμὴ χάριν τῶν ἐξεχουσῶν ὑπηρεσιῶν του εἰς τὴν Βενετικὴν Πολιτείαν καὶ διὰ τοῦτο καὶ διὰ τῆς Περιβολῆς τῆς 25 Ἰανουαρίου 1509, τὸ τιμάριον μετεβιβάσθη εἰς τὸν αὐτὸν Δημήτριον, τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ νομίμους κληρονομοδιαδόχους του. Ὅτι δι' ὁμοίας στοργῆς περιεβλήθη καὶ ὁ Ἀλέξανδρος υἱὸς τοῦ Δημητρίου, ὡς τὸ ἀπὸ 14 Ἰουλίου 1533 διάταγμα, ἡ δὲ Βενετικὴ Πολιτεία ἀνενέωσε, τῇ 20 Ν)βρίου 1594 τὴν περιβολὴν ὑπὲρ τοῦ Εὐγενίου, ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται, ὅτι αἱ γυναῖκες ἀπεκλείσθησαν πάντοτε παντὸς τιμαριωτικοῦ εὐεργετήματος.

Ἐὰν αἱ ἀπονομαὶ τιμαρίων καὶ διὰ τὴν ἀρχὴν αὐτῶν, καὶ διὰ τὰ αἷτια τῆς ἰδρύσεώς των, καὶ διὰ τὸν σκοπὸν εἰς ὃν ἀποβλέπουσι, μόνον εἰς τοὺς ἄρρενας ἀφορῶσι, βέβαιον ὅτι αἱ φράσεις αἱ περιεχόμεναι εἰς τὰς περιβολὰς τῶν Δημητρίου καὶ Εὐγενίου Λάσκαρη Μεγαδούκα «ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῶν τέκνων του καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ νομίμων κληρονομοδιαδόχων του» δέον νὰ νοῶνται καὶ ἐξηγῶνται, κατὰ νομικὴν ἔννοιαν, πάντοτε ὅμως σχετικαὶ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν εἰς ἣν ἀναφέρονται. Εἶνε λάθος νὰ θέλῃ τις νὰ ἐξηγήσῃ τὰς λέξεις αὐτὰς διὰ τοῦ Νόμου τῆς Ρωμανίας, καθότι ἀπορρέει οὗτος ἐκ τῆς ἰδρύσεως τῶν τιμαρίων καὶ ἀφοῦ ἡ ἐνάγουσα Λουδοβίκη ἐν προκειμένῳ, διὰ τῆς πρώτης προτάσεώς της ὁμολόγησεν, ὅτι αἱ ἀπονομαὶ τιμαρίων ἔσχον τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ 1000 ἔτους, εἶνε φανερὰ ἡ ἀντίρρησης νὰ θέλῃ τις ν' ἀνατρέξῃ εἰς διαταγὰς νόμων πολὺ προγενεστέρων διὰ νὰ ἐρμηνεύσῃ τὰς ἀνωτέρω φράσεις. Τὸ κεφάλαιον 55 τοῦ ΣΤ'. βιβλίου τοῦ Βενετικοῦ Στατούτου δηλοῖ, ὅτι ἡ λέξις **κληρονόμοι** ἔχει ἐνίοτε διαφόρους ἐξηγήσεις.

(Ἔχει συνέχεια)

Λ. Χ. ΖΩΗΣ

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΣ

ΞΑΠΟΣΤΑΜΑΤΑ

Α)

ΤΟ ΚΡΙΝΟ

Προσέξατε ποτὲ πῶς ξεψυχάει ἓνα κρίνο ; Δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερη ὁμορφιά ! Τὸ λουλούδι διατηρεῖ τὴν πάλευκην ἀσπράδα του ὡς τὴ στερνὴ του πνοή. Οὔτε ἔχνος κόπωσης, οὔτε τὸ ἐλάχιστο σημάδι δὲ βεβηλώνει τὴν ἀσπὶλη θωριά του. Ὁ μαρμαρὸς ποὺ ὑπόκωφα καταστρέφει τὴν τρυφερὴ ζωούλα του δὲν ἐκδηλώνεται ὅπως εἰς στ' ἄλλα λουλούδια. Φυλλορροεῖ κι ὅμως διατηρεῖ ὅλη του τὴ δροσιά. Μπορεῖ σὲ μὴν ὥρα μέσα νὰ συμβεῖ ὁλόκληρη καταστροφή.

Ἐνας παύλευκος κόσμος ἀπὸ κρίνα μοσκομυρίζει τὸ δωμάτιο καὶ τὸ στολίζει συγχρόνως μὲ τὴ λαμπρὴ του λευκότητά. Ἴσως, λίγο ἀργότερα, γυρίζοντας στὸ ἴδιο δωμάτιο, νὰ βρῆτε τὸ τραπέζι στρωμένο ἀπὸ κρινόφυλλα, ὁλόδροσα, τρυφερά, σὰν τὴν ἡμέρα τῆς ἀνοιξίᾱς τους.

Κι ἀρχίζετε νὰ ρωτᾶτε καὶ νὰ μαλώνετε τὸ προσωπικὸ τοῦ σπιτιοῦ σας.

— Ποιὸς φέρθηκε τόσο ἀκαρδὸς κι ἀναισθητὸς νὰ μαδῇσει τὰ ὅμορφα, τὰ πάνταγνα, τ' ἀθῶα, τὰ τρυφερά λουλούδια ;

Κάποιος κακοῦργος βέβαια !

Τὸ κρίνο εἶναι τὸ μόνο ἄνθος, ποὺ πεθαίνοντας δὲν κλαίει. Ζεῖ ὡς τὴ στερνὴ στιγμή καὶ περὶ τὴν ἄλλη ζωὴ περήφανο κ' εὐτυχισμένο γιὰ ὅσο ἔχει ζήσει. Σβύνει μὲ τὸ χαμόγελο ἀντικρύζοντας τὴν ὁμορφίαν τῆς ζωῆς.

Καὶ τὰ κοτσάνια ποὺ ἀπομένουν στὰ βάζα δὲν ἔχουν οὔτε ἔχνος ἀποκαμοῦ. Οἱ κόμπι τους, ποὺ πρὶν κρατοῦσαν τόσα ὅμορφα στολίδια, καμαρωτά, πάνταγνα, γυμνοὶ τῶρα, ἄλλα πάντα δροσερά, μοιάζουν σὰν μικρά μπουμπουκία ποὺ προσπαθοῦν νὰ ξανανοίξουν καὶ ξεπετάξουν νέα κρίνα ποὺ βγαίνουν γιὰ νὰ δοῦν τὸν ὁμορφὸ θάνατο τῶν ἀδελφῶν τους.

Β)

ΤΟ ΞΥΠΝΗΜΑ ΤΗΣ ΑΥΓΗΣ

Ξεκούραστη ἀπὸ τὸν ὕπνο πόσο καλὸδεχτὰ πέρνει τὸ κάθε τί ! Τὸ μετουσιώνει μὲ τὸ μάγιο τῆς φαντασίας καὶ φτειάχνει ἓνα κόσμον ὁλόκληρο, ὄνειρευτό !

Τὸ πολὺωρο ξεκούρασμα σπρώχνει τὸν ἄνθρωπο στὴ δράση, στὴν περιττὴ κίνηση, στὴ ζωὴ.

Ὁμορφο χλιαρὸ πρωτὶ, προμήνυμα μιᾶς ἡλιόλουστης ἡμέρας, ποὺ δείχνει νὰ μὴν ἔχει σχέση μὲ τὸ χειμῶνα...

Οἱ πωλητὲς διαλαλοῦν ὁ καθένας τὸ δικό του.

— Ψάρια τοῦ Φαλήρου! . . .

Στὴ φωνὴ αὐτὴ σὰ νὰ ἤλεχτρίζεται, ἀναπηδάει. Νὰ τρέξει στὸ Φάληρο, στὴ γαλανὴ ἀκρογυαλιὰ ποὺ σπινθυρίζει ἀπὸ τὰ μύρια διαμάντια, ποὺ τῆς ρίχνει ἀπὸ ψηλὰ ἀχτιδοβολώντας ὁ ἥλιος. Στὴ γελαστὴ κι ὁμορφὴ φύση νὰ λουστεῖ κι αὐτὴ μέσα στὸ ζωογόνο φῶς. Οἱ βάρκες πὶο κεῖ καλοῦν τοὺς ἐπισκέφτες προκλητικὰ γιὰ ἓνα περίπατο, ὡς τὸ Καλαμάκι...

* *

— Λουλούδια! Πρασινάδες!

Ἕνα γαϊδουράκι κατὰφορτο λουλούδια—κόκκινα λευκά, μώβ, κίτρινα. Καὶ πλούσιες πρασινάδες! Ὁ δρόμος μοσκομυρίζει.

Δεύτερη φαντασία ξετοπίζει τὴν πρώτη.

Οἱ κάμποι μὲ τίς δροσοπράσινες χλωρασιές τους.

Ἕνας κόσμος ὁλόκληρος περβόλια μὲ πορτοκαλλάνθια, ἀμυγδαλιές. Τὰ πουλιά τσιτσιρίζουν ὀλημερνὰ μέσα στὰ δέντρα τους χαρούμενα καὶ γλυκά. ὦ, ἄς ἔτρεχε κι' αὐτὴ ὡς ἐκεῖ!..

* *

Οἱ φωνές τῶν πωλητῶν πυκνώνονται. Οἱ πὶο δυνατὲς καταπνίγουν τίς ἄλλες... — Λάχανα ἀγκινάρες, χόρτα τοῦ βουνοῦ...

— Κοτόπουλα, αὐγὰ φρέσκα!...

Τὸ περιβόλι ἀπλώνει ὁλοένα στὴ φαντασία της...

Μιὰ φάρμα, ἓνας κήπος μὲ πλούσια λαχανικά, ἓνας ὀρνιθῶνας...

Ἡ ὁμορφὴ ἐξοχικὴ ζωὴ παρουσιάζεται μπροστά της.

Δὲν ἀπομένει παρὰ ν' ἀπλώσει τὸ χέρι της νὰ τᾶχει ὅλα...

* *

— Ἀγριο κάρβουνοοοο!

Ἀπάνου στὸ κάρρο, φωνάζει ὁ καρβουνιάρης, ἓνα παιδί δεκατέσσερω—δεκαπέντε χρονῶ, μὲ βαθειὰ μπάσσα φωνή!

Τὸ δάσος μὲ τὰ πυκνά του δέντρα τραβᾷ τώρα τὴ φαντασία της σὲ γλυκειὰ νοσταλγία. Ἡ ἀνοιξὴ εἶναι μπροστά!

Νὰ τρέξει θέλει τώρα στὸ βουνὸ μὲ τὰ ψηλόκορμά του δέντρα, νὰ ξαποστάσει στὴ σκιά τους,

* *

— Καθαρὰ κεράκια... μοσκολίβανο...

Πόσο ταιριάζει τὸ παίνεμα «καθαρό» στὰ κεράκια! Φέρνει ὁλοζώντανη στὸ νοῦ μιὰ θρησκευτικὴν ἀγνότητα. Καὶ ἡ φωνὴ του σεμνή, σιγαλή, μοιάζει σὰ νὰ μπαίνει εὐλαβικὰ προσκυνητὴς σὲ μιὰ ἐκκλησιά.

Τὰ ταπεινὰ κρυμμένα ξωκκλησιάκια πάνω στὶς ραχοῦλες, μὲ τοὺς ἀπροσποίητους προσκυνητές, ποὺ πάθος πραγματικῆς κατάνυξης τραβᾷ πάνω στὰ κατσάβραχα!

— Μεταξωτά, ὠραῖα ἀτλάζια γὰ τίς ἀπόκριες!

Ἔστρεψε μ' ἀποστροφὴ τὸ κεφάλι σὰ νὰ ἤθελε μ' αὐτὴ τὴν κίνηση νὰ στρέψει τὴ σκέψη της, νὰ τὴν κάμει νὰ σταματήσει ἐπίμονα στὰ προηγούμενα...

Μὰ δὲν μπόρεσε! Ἡ φωνὴ τοῦ πωλητῆ τῶν μεταξωτῶν, τὴν ξύπνησε στὴ πραγματικότητα.

Τσάγια, χοροί, γνωριμίες...

Τὸ ρολοῖ χτύπησε...

Ἦταν ἡ ὥρα τοῦ γραφείου! Ἐπρεπε νὰ βιαστεῖ μάλιστα γιὰ νὰ μὴ φτάσει ἄργά..

Ἀθήνα, Φεβρουάριος τοῦ 33.

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑ

ΤΟ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟ ΤΑΦΟ ΤΗΣ ΙΣΑΒΕΛΛΑΣ

Ἡ κ. Μαριέττα Μινώτου ἐξὸν ἀπὸ τὸ Leopardi ποὺ κυκλοφορεῖ σύντομα σὲ δυὸ τόμους, ἔχει καταπιαστεῖ ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ βρισκόταν στὴν Ἰταλία μὲ μιὰ βιογραφία τῆς μεγάλης Ἑλληνίδας, τῆς ξακουστῆς Κερκυραίας Ἰσαβέλλας Θεοτόκη, ποὺ θὰ κυκλοφορήσει καὶ αὐτὴ, ἐλπίζομε, σύντομα σὲ δυὸ ἐκδόσεις: μιὰν Ἑλληνικὴ καὶ μιὰ Ἰταλική. Γιὰ τίς πληροφορίες ποὺ τῆς ἔλλειπαν—πλήρη βιογραφία δὲν ἔχειγράψει κανεὶς, οὔτε στὴν Ἰταλία—ἀποτάνθηκε σ' ἐξέχοντες συγγραφεῖς καὶ ιστορικούς, ἀρμόδιους στὸ θέμα ποῦχει καταπιαστεῖ. Παραθέτομε πάρα κάτω μιὰ ὠραιότατη πληροφορία σταλμένη ἀπὸ τὸν περίφημο ιστορικὸ καὶ κριτικὸ, φίλο καθηγητὴ Angelo Ottolini.

Στὸ θαυμασιὸν δρόμο ποὺ ἀπὸ τὸ Μέστρε ὁδηγεῖ στὸ Τρεβίζο, μεταβλημένο τώρα σὲ ἀσφαλτοστρωμένη πίστα, ποὺ πάνω γλιστροῦν τρεχάτα τ' αὐτοκίνητα, ὑπάρχουν δῶ κ' ἐκεῖ παλιὲς ἀριστοκρατικὲς βίλλες, ποὺ ἀνάμεσά τους καὶ τῆς Ἰσαβέλλας.

Ἐκεῖ ποὺ τελειώνει τὸ μεγάλο πάρκο τῆς βίλλας Φρανκέττι προβαίνει ἓνα ταπεινὸ ἐκκλησιάκι συμμαζεμένο, σιωπηλό, μ' ὅλο ποὺ δίπλα, στὰ δυὸ μικρὰ καμπαναριά του, τέσσερες καμπάνες στέκουν ἑτοιμὲς γιὰ νὰ σημάνουν. Πάρα κεῖ σ' ἓνα μικρὸ περιβόλι ὑπάρχει ἓνα σπίτι, ἀναπαυτήριο γιὰ τοὺς παπᾶδες. Ἐκεῖ, στὴν ἐκκλησιά τῆς Παναγίας τῶν Χαρίτων, εἶναι θαμμένη ἡ Κοντέσσα Ἰσαβέλλα.

Μιὰ μεγάλη πλάκα στὸ μέσο τῆς ἐκκλησιάς, ἀπέρριπτη φέρνει τὸ μακρὸ αὐτὸν ἐπιτάφιο:

«Κεῖται κατὰ ἀπ' αὐτὴ τὴν πλάκα—ἡ Ἰσαβέλλα κοντέσσα Θεοτόκη—Κερκυραία—σύζυγος τοῦ Βενετοῦ πατρικίου—γερουσιαστοῦ, Δέκαρχου, Δημόσιου Ἀνακριτῆ (Inquisitore di Stato)—Ἰωάννη Ἰωσήφ Ἀλμπρίτσι—Κυρία τοῦ περιφήμου τάγματος τῆς Κρότσε Στελλάτα—φωτεινὴ ἀπὸ εὐγένεια οἰκογενειακὴ καὶ συζυγικὴ—ἐπιφανὴς σὲ δόξα στὴν Ἰταλία καὶ στὸ ἐξωτερικό.—Ἡ Στάελ τῆς Βενετίας, ὅπως τὴν ἀποκάλεσε ὁ Βύρων—σοφὴ ὅπως τὴ χαρακτήρισεν ὁ Ἰππόλυτος Πιν-

δεμόντι—για τὸ ὠραίο ὕφος της, τὴν ἐξυπνάδα της, τὶς γνώσεις της—
παινεμένη ἀπὸ πολλοὺς καὶ μεγάλους, ποὺ τὴν δόξασαν γράφοντας—
σὰν τὸν Κανόβα ποὺ σκάλιζε γιὰ νὰ τῆς δωρήσει—συγγραφέας πολύ-
μορφη, πνευματώδης, μελετημένη, γλαφυρή, προικισμένη μὲ κάθε στο-
λίδι—ἀγαπημένο πρότυπο στοὺς συμπολίτες της καὶ στοὺς ξένους—
σταθερὰ πιστὴ στοὺς φίλους—ποὺ ἀνάμεσά τους συγκαταλέγονται οἱ
σπουδαιότεροι τοῦ αἵματος—κόρη στοργικὴ, σύζυγος τρυφερή, μητέρα,
ποὺ οἱ ἀρχαῖες ἐλληνίδες δύσκολα μποροῦν νὰ συγκριθοῦν μαζί της—
Νοικοκυρά, στολίδι τοῦ σπιτιοῦ της.

Γεννήθηκε στὶς 16 Ἰουνίου 1760—πέθανε εὐλαβικὰ καὶ θαρραλέα
ὅπως ἔζησε—στὶς 27 Σεπτεμβρίου 1836—ἀφήνοντας δυστυχισμένο
στὴ ζωὴ—τὸ γιό της Ἰωσήφ Ἀλμπρίτσι—ποὺ ὁ πόνος του δὲ θάχει
τέλος—παρὰ μέσα στὸν ἴδιο τάφο».

Στὴν τωρινὴ βίλλα Φρανκέττι ἡ ἀρχόντισσα περνοῦσε κάθε χρόνο
τὸ ἥρεμο χινόπωρο, κυκλωμένη ἀπὸ καλλιτέχνες καὶ λάτρες τοῦ πνεύ-
ματός της καὶ τῆς ὁμορφιάς. Σὲ μιὰ σάλα τῆς βίλλας εἶναι τέσ-
σερα πολύτιμα ἀνάγλυφα τοῦ Κανόβα ἀπὸ γύψο, ποὺ παριστάνουν τέσ-
σερες στιγμὲς τῆς ζωῆς τοῦ Σωκράτη. Ἕνα μονοπάτι φέρνει τὸ ὄνομα
Ἰππόλυτου Πινδεμόντι.

ANGELO OTTOLINI

ALL' ILLUSTRE SPIRIDIONE DE BIASI

Στὸ παράρτημα «Δωρεὰ Δεβιάζη» τῆς Φωσκολιανῆς βιβλιοθήκης Ζακύνθου,
βρήκαμε στὴν ἀλληλογραφία του, σὲ μιὰν ἐπιστολή, τὸ πάρα κάτω ἀνέκδοτο
ποίημα τοῦ Ρ. Μαρτζώκη στὸ Δεβιάζη, ποὺ πέθανε ἡ μάνα του.

No, questo raggio di zaffire luce
il sorriso dell' alma in te non desta ;
Canti e profumi il tempo a noi conduce
Ma non fuga del cor la ría tempesta.

Più l' esultanza intorno a noi riluce,
più per chi piange é lugubre e funesta ;
Sembra gioco crudele e scherno truce
innanzi a tanto duol, cotanta festa.

Cssi, diietto amico il pinto cielo
e il verdeggiante suol or non t' adesca
chè tutto agli occhi tuoi ricopre un velo

Anzi il recente duol più si rinfresca
e dovunque tu stia, col core anelo
l' imago cerchi della pia Francesca.

25 Aprile 1899

R. MARZOCCH

N. ΛΑΣΚΑΡΙ

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΕΤΗ ΤΟΥ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ ΘΕΑΤΡΟΥ (*)

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Πολὺ πρὸ τῆς ὥρας τῆς παραστάσεως τὸ θεάτρον ἐπληρώθη κόσμου ἐξ
ἀπασῶν τῶν κοινωνικῶν τάξεων. Μεταξὺ τῶν πρώτων διεκρίνεται ὁ Μεγάλος
Ἀρμιοστής Μαίτλανδ, ἅπαντες οἱ πρόκριτοι ἐκ τῶν Ἑλλήνων καὶ αἱ ἀρχαὶ
τῆς πόλεως.

Ὀλίγον πρὸ τῆς ἐνάξεως τῆς παραστάσεως εἰς τῶν παραστητῶν (οὕτως
ἐλέγοντο τότε οἱ ἠθοποιοὶ) ἀπήγγειλεν ἀπὸ σκηνῆς τὸ ἐξῆς ποίημα ἀγνώστου
ποιητοῦ :

Ἀρχίζει ἰδοὺ ἀρχίζει, αὐγὴ νὰ ἀνατέλλῃ !
Τὸ ἠθικὸν σκοτάδι ποὺ τῶν γραικῶν τὰ μέλη
Τὰ νοερὰ ἀμαύρουνεν
Δείχνει ποῦ ὑπενδίδει, εὐθὺς ποῦ τῆς θαλάσσης
Ἡ ἀνίκητος θυγάτηρ, τῆς εὐτυχίας βάσις
Τῆς ἐδικῆς μας ἔγινεν.
Ὅσα καλὰ, οὐαὶ μας ! μετὰ τὴν πικρὰν πτώσιν
Τῶν προπατόρων εἶχεν ἡ τύχ' ἀποξενώσει
Ἀπὸ τὴν γῆν τὴν Πάτριον.
Καὶ μὲ Γραικῶν τὴν πτώχειαν τὰ ἄλλα ἔθ' ἐπλούτει
Πάλιν μᾶς τὰ εἰσάγει, ἡ Δέσποινα μας τούτῃ
Μὲ γνώμην ἐλευθέριον.

Καὶ προσθέτει μετὰ τινες στίχους :

Μ' εὐμένειαν δεχθῆτε ἑλληνικὰ γραμμένην
Καὶ ἀπὸ ὁμογενεῖς σας ἀρχήθεν συνθεμένην
Αὐτὴν μας τὴν παράστασιν.
Συγχώρησιν στὰ λάθη, θερμῶς παρακαλοῦμεν
Στῆς ἔλλειψες συμπάθειαν ὀλίγην κἂν ἂς βοῦμεν
Στὴν τέτιαν περίστασιν.
Ὅσοι ἀπὸ αἰῶνα, εἶναι φορὰ ἡ πρώτη
Ὅπου ἡ γλώσσα, ἀκόμη καὶ ὄντας εἰς Νηπιότη
Προβαίνει εἰς τὸ θεάτρον.
Στὴν συνδρομὴν σας στέκει, γενναῖοι Συμπολίται !
Στὴν ἐνδυνάμωσίν σας, ἡ γῆ ποὺ κατοικῆτε
Στὸ φῶς νὰ φέρῃ δεύτερον
Αἰσχύλους καὶ Εὐριπίδες : νὰ καυχῆθῃ στῆς γλώσσας
τὴν ἔμφυτ' ἁρμονίαν, ν' ἀναρθεοῦν τὰ τόσα
Ἀλλοεθνῶν σαρκάσματα.
Ἡμεῖς δὲ ἀπὸ ζῆλον μονάχα κινημένοι
εἰς τὴν σκηνὴν πατοῦμεν. Ἄ ! ξεύρω φορτωμένοι
ἀπὸ μεγάλα σφάλματα.

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο.

Ἄν μὲ ψυχὴν γενναίαν, εὐγνώμονες φανῆτε
εἰς τὴν καλὴν μας γνώμην τώρα, βεβαιωθῆτε
πῶς κ' ἄλλας παραστάσεις, ἀπὸ ἡμᾶς θὰ ἰδῆτε
στὸ μέλλον μ' εὐχαρίστηση.

Σὺ δὲ Βουλῆς τὸ τέκνον, καύχημα εὐγενείας,
ἐνφ' στήν κεφαλὴν σου, στεφάνια εὐχαριστίας
τόσων ἐθνῶν στολίζουσι.

Νεῦσον, Ναί! καταδέξου, ταῖς δάφναις τῶν Ἰόνων
Μὲ σέβας προσφερόμεναις, ἀφοῦ τὸν τόσον χρόνον
Ἑσύντριψας Τυφῶνα, καὶ μ' ἓνα νεῦμα μόνον.
Μᾶς φέρνεις 'ς ἀναγέννησιν.

Τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ ποιήματος τούτου παρηκολούθησαν οἱ θεαταὶ δακρύνοντες ἐκ συγκινήσεως. Ἀμέσως κατόπιν ἤρξατο ἡ παράστασις τῆς «Πολυξένης», τὴν ὁποίαν μετὰ θρησκευτικῆς προσοχῆς καὶ παλμῶν καρδίας ἠκολούθησαν πάντες, μὴδ' αὐτοῦ τοῦ ἀλλογλώσσου Ἀρμοστοῦ ἐξαιρουμένου.

Δυστυχῶς περὶ τῆς ἐπιτυχίας ἢ μὴ τῆς παραστάσεως καὶ τῶν λαβόντων μέρος εἰς αὐτὴν νέων δὲν ὑπάρχουν πληροφορίες. Ἡμέρας τινὰ μόνον μετὰ τὴν παράστασιν ἢ τότε ἐκδιδομένη ἐν Κερκύρα Ἱταλοελληνικὴ «Ἐφημερὶς τῶν Ἰονίων Νήσων» ἔγραφε τὰ ἑξῆς:

«Εὐχῆς ἄξιον εἶναι νὰ ἐνδυναμωθοῦν μὲ κάθε τρόπον ὅσοι φιλόκαλοι νέοι τρέχουν μὲ ἀκάματον ἐπιμονὴν τὸ ἐπίπονον στάδιον τῆς καλλιτεργείας τῆς γλώσσης. Εἶναι ἐπωφελὲς νὰ μὴν ἀμεληθῇ ἡ κατὰ καιροὺς ἀκολουθήσις Ἑλληνικῶν παραστάσεων. Τὸ θέατρον ἐχρημάτισε μεταξὺ τῶν ἐθνῶν τὸ δυνατότερον μέσον ὅχι μόνον τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς ἐξευγενίσεως τῶν ἠθικῶν τῶν αἰσθημάτων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖτον προόδου τῆς γλώσσης. Μεταξὺ μάλιστα τῶν γραικῶν εἶναι τὸ συντομώτερον σχολεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον τὸ πλῆθος θὰ διδάσκαται τὴν γλῶσσαν, καὶ θὰ ἡμπορεῖ κατὰ βαθμοὺς νὰ τὴν ἐξακολουθῇ καὶ τὴν φθάνῃ εἰς τὰ καθ' ἡμερινὰ πρὸς τὴν ἀναγέννησιν τῆς πατρίδας, καὶ ἂν κατὰ καλὴν τύχην μεταξὺ ἡμῶν γεννηθοῦν νέοι Αἰσχύλοι, νέοι Εὐριπίδαι, καθὼς μεταξὺ τῶν ἄλλων Ἑθνῶν εὐρέθησαν οἱ Δάντει, οἱ Κορνήλιοι καὶ οἱ Σκακσπεάρεϊς, ἢ ἕως τὸ παρὸν φαινομένη ὁπωσοῦν ἀκανόνιστη γλῶσσα μας, θ' ἀναδεχθῇ εὐθὺς σταθερὸν χαρακτῆρα καὶ θὰ προβάλλῃ εὐπρόσωπος μὲ ἀπροσποίητον καὶ γνησίαν μορφήν. Ἰονικαὶ Νῆσοι! ἡ νέμεσις σὰς εὐεργέτησε τὰ μέγιστα βάζωιτάς σας εἰς περιστάσιν ἀρμόδιαν νὰ δώσετε ἀρχὴν τῆς νομοθεσίας, νὰ εἰπῶ οὕτω, τῆς νεοελληνικῆς Γλώσσης. Ἡ δόξα αὕτη εἰς ἐσᾶς ἐπληρώθη. Αἰσθανθῆτε τὸ μέγεθός της, καὶ πολλαπλασιάσατε τὸν ζήλόν σας».

«Τὸ ὕψος αὐτῆς τῆς τραγωδίας (1) εἶναι εὐληπτον καὶ γλαφυρόν. Ὁ συγγραφεὺς δείχνει μεγάλην γνώριν τῶν ιδιωμάτων τῆς γλώσσης, καὶ μὲ ἐπιτυχίαν μετεχειρίσθη τὴν δύναμιν της» ἕως τὴν ὁποίαν οἱ ἀλλογενεῖς σαφοὶ μᾶς ἤλεγχαν ὅτι ὡς πρὸς τὴν Ποίησιν μας ἀκόμη μᾶς λείπει ἡ εὐαισθησία, καὶ τοῦτο ἐσυμπέραιναν ἀπὸ τὴν διάθεσιν ὅπου εἶχαμεν ὅλοι κοινῶς διὰ τοὺς ὁμοιοκαταληκτοὺς στίχους ὄντες οὕτω συνειδησμένοι ἐδυσκολευόμεθα ἀλλῶς νὰ γνωρίσωμεν μὲ ἀρετὰ σφοδρὴν ἐντύπωσιν, ὁποῖαν ἀῆδιαν ἢ ἐπανάληψιν τῶν καταλήξεων προξενεῖ, παρὰ ἀκούοντας τὸ ἀποτέλεσμα τῆς στιχουργικῆς

(1) Ἀνάλυσιν τοῦ ἀτυχοῦς αὐτοῦ καὶ παιδαγωγικοῦ ἔργου τοῦ Ρίξου Νερούλου, μετὰ τῆς βιογραφίας τοῦ ποιητοῦ ἐδημοσιεύσαμεν πρὸ τριετίας ἐν τῇ «Ἑλληνικῇ Ἐπιθεωρήσει» ἐνθα καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἔργων τοῦ Νερούλου.

μας ἀρμονίας ἐπάνω τῆς σκηνῆς. Ἐκεῖ φαίνεται εἰς πόσα μαρτύρια ὑποβάλλονται διὰ τόσας ὥρας τὰ ὄσα τοῦ ἀκροατοῦ ἀπὸ τὴν ἀδιάκοπον ἐπανάληψιν τῆς ὁμοιοκαταληξίας καὶ τὸ περισσότερον πόσῃν δυσκολίαν τρέχει ἐν ταύτῃ ὁ ὑποκρινόμενος ὥστε νὰ ἐπιβάλλῃ εἰς τὴν ἔκφρασιν τῶν παθῶν ἐμπερδευμένος τρόπον τινὰ ἀπὸ τὸ πεισματώδες τραγῳδία τῶν στίχων».

«Ἡ προειρημένη τραγωδία ὑπόκειται εἰς τὰ ἴδια ἐλαττώματα, μ' ὅλον ὅτι, καλὴ τύχη, ἐγράφη ἀπὸ ἓνα τῶν καλλιτέρων τοῦ Ἑθνικοῦ ποιητῶν, καὶ φυλάττει διὰ τοῦτο κάποιαν ἐξοχὴν φυσικὴν ἀπλότητα εἰς τοὺς στίχους. Τό ὑποκείμενον αὐτῆς ἐπειδὴ ἀπαιτεῖ ὅλην τὴν φανερὴν πρᾶξιν μέσα εἰς τὰ Βασίλειον, ἐμπόδισε τὸν Ποιητὴν τοῦ νὰ βοηθῇ ἀπὸ τὴν ποιικίαν τῶν σκηνῶν, ἢ ὁποία βαστᾷ ἔτοιμον τὴν προσοχὴν χωρὶς νὰ τὴν ἀδυνατῇ. Ὁ συγγραφεὺς ἔδιδε μεγαλειότερον ἀποτέλεσμα εἰς τὸ σύγγραμμά του, ἂν μὲ σπουδὴν περισσοτέρῃ ἀπόφευγε τοὺς πολὺ μακροὺς διαλόγους, οἱ ὅποιοι μ' ὅλον ὅτι πλουτοῦν ἀπὸ λαμπρὰς ἰδέας, καὶ πολὺ ἐπιτυχαίνουσι τοὺς χαρακτῆρας τοῦ ἥθους, μ' ὅλον τοῦτο μὲ τὸ πολὺ τῶν μακρῶς καταπνίγουν ἐκείνην τὴν βίαιαν κίνησιν τῶν δυνατῶν αἰσθημάτων, μάλιστα ὅταν ἡ Τραγωδία εἶναι ἀπλὴ εἰς τὰς περιστάσεις της, καὶ μετρία εἰς τὴν δεινότητα τῶν παθημάτων».

«Τὸ Ἑθνος χρεωστῇ μίαν πρωτότυπον Τραγωδίαν εἰς τὸν Κύριον Ρίξον καὶ εἶναι ἔτοιμον νὰ στεφανώσῃ τοὺς εἰς τὸ ἑξῆς κόπους του».

Ἡ παράστασις ἐπανελήφθη μετὰ τινος ἡμέρας καὶ πάλιν ἐν μέσῳ ἀκρατήτου ἐνθουσιασμοῦ, ἐν τούτοις περιστάσεσι ἀναπόφευκτοι διέκοψαν τὴν ἐξακολουθήσιν τῶν ἑλληνικῶν παραστάσεων. Ἀλλ' οὕτε ἡ ἐπιθυμία τοῦ κοινοῦ ἐσβέσθη, οὔτε ἡ προθυμία τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας ἥτις πρὸς τοὺς ἄλλους εἶχε, κατὰ τὸν χρονογράφον τῆς ἐποχῆς ἐκείνης «διὰ πολλὴν καιρὸν ἀκόμη νὰ παλαίσῃ μὲ δεινότερα ἐμπόδια καὶ μάλιστα μὲ τὴν ἑλλειψιν δραμάτων, εἴτε πρωτοτύπων, εἴτε μεταφρασμένων εἰς τὴν Νεοελληνικὴν Γλῶσσαν».

Τὴν θεατρικὴν, οὕτως εἰπεῖν, αὐτὴν ἀπράξιν (1) διέκοψεν ἡ κατὰ τὸ 1825 ἐν Κερκύρα ἀφίξις τοῦ διαπρέφαντος ἐν Βουκουρεστίῳ ἐνθουσιώδους Κωνσταντίνου Κυριακοῦ Ἀριστῆ ὅστις διαπνεόμενος ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ διαδώσῃ καὶ ἐν Κερκύρᾳ τὴν ὑποκριτικὴν τέχνην, διωργάνωσεν ἀμέσως θίασον ἐξ ἐρασιτεχνῶν εἰς ὃν δίδασκε τὸν «Ὀρέστην» τοῦ Ἀλφίερη κατὰ τὴν ἐν Βουκουρεστίῳ γενομένην παράστασιν τοῦ αὐτοῦ ἔργου. (2)

Ἡ ἀναγγελία τῆς παραστάσεως τῆς τραγωδίας τοῦ Ἀλφίερη νέον ἤγειρε πάλιν ἐνθουσιασμόν μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς Κερκύρας. (Ἐχει συνέχεια).

Ν. ΛΑΣΚΑΡΙΣ

(1) Τῷ 1819 ἐξετελέσθη ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου παριστιακὸς χορὸς (Μπαλλέτο) ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ παρὰ Φαίαιξιν ἀφίξις τοῦ Ὀδυσσεὺς» (ὁ χορὸς ἦτο ἀναπαράστασις τῶν ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ—Ἡ καὶ Θ—περιγραφόμενων ἐορτῶν καὶ πανηγύρεων αἵτινες ἐδόθησαν πρὸς τιμὴν τοῦ παρὰ τοῦ βασιλέως τῶν Φαιακῶν Ἀλκινόου φιλοξενηθέντος Ὀδυσσεὺς) μετ' ὁσμῶν τοῦ ποιητοῦ Γεωργίου Ρίξου μελοποιηθέντων ὑπὸ τοῦ μουσικοδιδασκάλου Στεφάνου Πογιάγου. Τὸ μπαλλέτο ἐγράφη κατὰ προτροπὴν τοῦ ἀρμοστοῦ Ἀδάμ ὅστις, πρὸς εὐπρόσωποτέραν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου διώρισε ἐπιτροπὴν ἀποτελεσθεῖσαν ἀπὸ τῶν ποιητῶν τῶν ὁσμῶν Γεωργίου Ρίξου, τὸν καθηγητὴν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς Γεωργίου Πιττιμάνου ὅστις ἐπεμελῆθη τὰ τοῦ ἱματισμοῦ καὶ Γουλιέλμου Καρτράϊτ ὅστις, ἐνταβέστατος περὶ τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιολογίαν, ἔδωκε τὰ σχέδια τοῦ σκηνικοῦ διακόσμου, τὰ ὁποῖα ἐξετέλεσεν ὁ παρεπιδημὸν τότε ἐν Κερκύρᾳ σκισσογράφος Andra Zampiga.

(2) Ὁ Ὀρέστης ἐξεδόθη καὶ ἐν Κερκύρᾳ κατὰ τὸ 1825 ἐκ τῆς τυπογραφίας τῆς Διοικήσεως. Κατόπιν ἐξεδόθη καὶ ἐν Σμύρῃ τῷ 1836.

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Αἱ Ἰόνιοι νῆσοι ἀποτελοῦσαι ἐνιαίαν ὑπόστασιν κατὰ τὰς τελευταίας πρὸ τῆς ἐνώσεώς των μετὰ τῆς Ἑλλάδος περιόδους, εἰς παλαιότερας ἐποχὰς διέφερον ἢ μία τῆς ἄλλης κατὰ τὰ ἥθη, ἔθιμα καὶ γεναιολογίαν, πολλάκις δὲ εὐρέθησαν καὶ ἀντιμέτωποι κατὰ τὰς μεταξὺ τῶν ἰσχυρῶν γειτόνων των διαμάχας. — Μολονότι δὲ ἡ Ἑνετικὴ κυριαρχία ἐν μέτρῳ τινι ἤνωσεν αὐτὰς ἢ ἔνωσας τὴν αὐτὴν δὲν ἦτο πλήρης. Ἦτο ἄλλως προσφιλὲς σύστημα εἰς τοὺς ἐνετοὺς νὰ κρατῶσι τὰς κτήσεις των ἐν ποιῇ τινι διαιρέσει.

Ἀλλὰ καὶ πρὸ τῶν ἱστορικῶν χρόνων ἀκόμη αἱ νῆσοι αὗται διέπρεψαν. Τὸ ὄνομά των καὶ μόνον ἀναπολεῖ μεγάλα γεγονότα: «Ἰθάκη, Κέρκυρα, Κεφαλληνία, Ζάκυνθος, Λευκάς ἀπετέλουν βασιλεία καὶ ἀνθούσας ἡγεμονίας πρὸ τῶν ἱστορικῶν χρόνων καὶ ὁπότε ἡ σιμασία τῶν κρατῶν δὲν ἀνεμετράτο διὰ μόνης τῆς ἐκτάσεως τῶν ἑδαφῶν των. Οὕτω βλέπομεν τὰς νήσους ταύτας λαμβανούσας μέρος εἰς τὰ κυριώτερα γεγονότα τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀκολουθῶς δοξαζομένας κατὰ τοὺς χρόνους τῶν μετὰ τῶν Ρωμαίων πολέμων, ἀποκτώσας δὲ τὴν ἐκτίμησιν τῶν κατακτητῶν τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου. Τέλος ὅτε διὰ τῆς εἰσβολῆς των οἱ βάρβαροι ἀνατρέψαντες πᾶσαν πρόδοον ὑπήγαγον ριζικῶς τὸν κόσμον εἰς βαρβαρότητα οὐχὶ μικροτέραν τῆς τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, ἐκ νέου αἱ νῆσοι αὗται διακρίνονται πεφωτισμένα διὰ Εὐαγγελικοῦ φωτός καὶ χρησιμεύουσιν ὡς ἄστυον καὶ προπύργιον τῆς χριστιανικῆς πίστεως, (Boris de Saint Vincent Histoire et description des iles Ioniennes—Paris 1823),

Ἐξιστοροῦντες γεγονότα σχετιζόμενα πρὸς τὰς Ἰονίους νήσους δὲν δυνάμεθα νὰ παρίδωμεν πόσον ὁ Ἑλληνισμός, ἡ Ἀρχαία Ἑλλάς, πᾶν ὅ, τι ἐν ἐνὶ λόγῳ ἀπετέλει τὴν φύσιν καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ἦσαν συνδεμένα μὲ τὸ αἶσθημα τῶν Ἑπτανήσιων: (Ern. Lunzi. Storia delle Isole Ionie. Venezia 1858). Τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι τὸ Ἰόνιον διετήρησεν ἀναλλοίωτον πάντοτε τὸν χαρακτῆρα τὸν διαπιστοῦντα εἰς ποίαν φυλὴν ἀνήκει, εἶνε δὲ ἀναντίρρητον γνῶρισμα τὸ πατριωτικὸν αἶσθημα ὅπερ διεφύλαξαν αἰετοτε αἱ Ἰόνιοι νῆσοι καὶ ὅπερ ἐνίσχυνεν αὐτὰς εἰς τοὺς ὄντως τιτανικοὺς καὶ τραγικοὺς ἀγῶνας των κατὰ τῆς ξένης ἐπικρατήσεως.

Αἱ αὐθεντικώτεραι γνώσεις περὶ τῶν νήσων μόλις ἀνάγονται εἰς τὸ τέλος τοῦ ἑβδόμου π. Χ. αἰῶνα ὁπότεν ἡ νῆσος Κέρκυρα κατεῖχτο παρὰ τινῶν Ἑπειρωτῶν τῆς φυλῆς τῶν Λυβουρνῶν καὶ παρ' ὀλίγων Ἑρετριέων. Κατὰ τὴν ἐποχὴν περίπου ἐκείνην εἶχε καταλυθῇ ἡ βασιλεία τῆς Κορίνθου καὶ αἱ ἐπακολουθήσασαι ταραχαὶ ἠνάγκασαν σημαντικὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν γενέτειραν χώραν καὶ ν' ἀπαρτίσουν ἀποικίας ὑπὸ διαφόρους ἡγέτας. Μία τούτων ὑπὸ τὸν Κορίνθιον Χερσηγκράτην τῆς γενεᾶς τῶν Βακχιδῶν προσέφυγεν εἰς Κέρκυραν (708 π. Χ.). Ὁ Χερσηγκράτης εἴλκυσε τὴν ἀγάπην τῶν κατοίκων, τοσοῦτο δὲ ἐθανυμάσθη διὰ τὴν ἀνδρείαν εἴλκυσε τὴν ἀγάπην τῶν κατοίκων, τοσοῦτο δὲ ἐθανυμάσθη διὰ τὴν ἀνδρείαν οὗτε ὥστε ἀνεκρηγύθη βασιλεὺς. Οὗτος ἐκδιώξας τοὺς Λυβουρνούς καὶ Ἑρετριεὺς ἐγκατέστη ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου ὅπερ σχηματίζει ὁ ὄρμος τῆς Παλαιόπολεως εἰς ὃ ἔδωκε τὸ ὄνομα τῆς Ὑλλίας εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ὑποτιθεμένου προγόνου των Ὑλλου. Ἡ ἀποικία αὕτη ἤκμασε ταχέως φαίνεται δὲ ὅτι ἐξηκολούθησε οὕσα εἰς φιλικὰς σχέσεις μὲ τὸ συγγενὲς ἔθνος ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν ἐν ἔτει 615 π. Χ. ἐν συμμαχίᾳ μετ' αὐτοῦ ἴδρυσεν τὰς πόλεις Ἐπίδαμνον (νῦν Δυρράχιον) καὶ Γυλάκειαν ἐν Ἰλλυρίᾳ.

Ἡ ἀνεξαρτησία τῆς ὁμῶς δὲν ἦτο πλήρης ἐξέλειπε δὲ βαθμηδὸν ἐκ τῆς φιλοδοξίας καὶ ἐκδικητικότητος τοῦ Περιάνδρου τυράννου τῆς Κορίνθου. Οὗτος κατὰ τὴν βασιλείαν του ὑπήγαγε τὴν νῆσον εἰς πλήρη ὑποδούλωσιν τέλος δὲ ἐξεχώρησε τὴν διακυβέρνησιν τῆς εἰς τὸν υἱὸν του Λυκόφρονα ὅστις συνεπεία τῶν παντοίων ὁμοτήτων καὶ τῶν ἐγκλημάτων τοῦ πατρὸς του, εἶχεν ἀναγκασθῇ νὰ ἐγκαταλείπῃ τὴν Κόρινθον. Ὀλίγα ἔτη μετὰ ταῦτα πατήρ καὶ υἱὸς συνεφιλιώθησαν καὶ ἐν ὁμοφωνίᾳ ἀπεφάσισαν ν' ἀνταλλάξουν τοὺς θρόνους των. Ὁ Περιάνδρος ὁμῶς ἦτο τόσο μισητὸς ἐν Κερκύρᾳ ὥστε πρὸς ἀποφυγὴν τῆς τυραννίας οἱ ἐξηρεθισμένοι κάτοικοι ἐφόρευσαν τὸν Λυκόφρονα. Εἰς ἐκδίκησιν τοῦ φόνου τοῦ υἱοῦ του ὁ τύραννος ἐξαπέστειλεν εἰς Σάρδεϊς τριακοσίους ἐφίβους Κερκυραίους εὐγενεῖς οἵτινες διητῶντο ἐν τῇ αὐλῇ του καὶ διέταξεν ἵνα μεταφερθῶσιν καὶ δοθῶσιν ὡς δῶρον εἰς τὸν Ἀλυάτην τὸν 2ον ὅπως τοὺς χρησιμοποίησιν ὡς εὐνούχους. Εὐτυχῶς τὸ πλοῖον ὅπερ μετέφερεν αὐτοὺς ἠναγκάσθη νὰ προσεγγίσῃ εἰς Σάμον καὶ οἱ Σάμιοι ἀπληθεύθησαν τοὺς αἰχμαλώτους καὶ ἀπέστειλαν αὐτοὺς ἀσφαλῶς εἰς Κέρκυραν.

(Ἔχει συνέχεια)

Α. Σ. ΜΑΡΑΤΟΣ

ΑΝΑΛΟΓΙΑ

Ὁ κ. Louis Roussel στὸ Νο 108—109 τοῦ ἀξιόλογου περιοδικοῦ του Libre σελ. 863 ἀναφέρει τὸ ἄρθρο μου γιὰ τὴν ἀναλογία, πού δημοσιεύθηκε στὴν Ἰόνιο Ἀνθολογία ἀρ. 45—47 σελ. 25 καὶ λέει πὺς εἶναι πολὺ τολμηρὸ κατὰ τὴ γνώμη του. Ὡστόσο ἀτ'τὰ 29 παραδείγματα πού δημοσιεύονται ἐκεῖ ὁ κ. R. βρῖσκει γιὰ τολμηρὰ μόνο τὰ τέσσερα (ἀρ. 4). Μὰ εἶναι δίκαιο, σὰς παρακαλῶ νὰ λέγεται ὅλο τὸ ἄρθρο **τολμηρὸ** τῇ στιγμῇ, πού ἀπ' τὰ **εἰκοσιεννιά** παραδείγματα τὰ **τέσσερα** μόνο φαίνονται στὸν κριτικὸ τοῦ ἁρθρου ἐκείνου τολμηρά; Καὶ εἶναι σωστὸ νὰ δίνονται καὶ συμβουλὲς πὺς δὲν πρέπει τάχα νὰ τοποθετοῦμε μπόδια μπρὸς στὸ δρόμο τῆς γλωσσολογίας τίς ἀπλὲς μας εἰκοτολογίες;

Ἐγὼ λέω πὺς τὸ **βούλομαι** γίνεται **βουλιόμαι** κατὰ τὸ **συλλογιόμαι** καὶ τὸ **ἐφκομαι** γίνεται **φκιοῦμαι** κατὰ τὸ **καταρτιόμαι**. Ὁ κ. R. λέει πὺς κατὰ τὸ σχῆμα **ἀγαπήθηκα**—**ἀγαπιόμαι** ἐγίνε ἀπ' τὸν ἀόριστο **βουλήθηκα** τὸ **βουλιόμαι** καὶ ἀπ' τὸ **ἐνέκηθηκα** τὸ **φκιοῦμαι**. Ὡστόσο ἐγὼ θὰ τοῦ φέρω ἄλλα παραδείγματα ἀπ' τὴ Νέα ἑλληνικὴ πού γίνονται κατὰ ἄλλα ὁμοιονόημα καὶ ὄχι ἀπ' τὸν ἀόριστο λ.χ. Τὸ **χλοάζω** γίνεται **χλοῖζω** κατὰ τὸ **πρασινίζω** (χλόη=πρασινάδα) καὶ ὄχι κατὰ τὸν ἀόριστό του. Τὸ **ζητῶ** γίν. **ζητέω** κ. τὸ **γυρεύω**, τὸ **τσιλιστίζω** (τουρ. tchalichdim) τὸ εἶπαν καὶ **τσιλιστεύω** (=καταρίνομαι) κατὰ τὸ **δουλεύω**.

Τὸ **φωνῶ** γίνεται **φωνάζω** κατὰ τὸ **κράζω**.

Τὸ **καταχώνω** λέει ὁ κ. Χατζηδάκης γίνεται **καταχωνιάζω** κατὰ τὸ **ἐνταφιάζω** (!). Τὸ **σεῖω** τὸ εἶπανε στὸ Μιτογατικὸ **σεινάζω** κατὰ τὸ **τινάζω**. Τὸ **ἀρπάζω** γίνεται **ἀρπάχνω** κατὰ τὸ **ἀδράχνω**. **Γενωμένος** σὺν τὸ **καμωμένος**.

Τὸ **φωνάζω** τὸ λέν ἰδιωματικὰ **φουγιάζω** (Πέραμο τῆς Κύκκος) κατὰ τὸ **χουγιάζω**.

Τὸ **στρώνομαι** **στρωνιάζομαι** κατὰ τὸ **θροναῖομαι** κ.τ.λ.

Ὅμοια καὶ οἱ Ἀρχαῖοι τὸ **θαρρῶ** τὸ εἶπανε **θαρρύνω** κατὰ τὸ **δτρύνω**, τὸ **ἐπισχομαι** **ὑπισχοῦμαι** κατὰ τὸ ἀντίθετο **ἀρνούμαι**, τὸ **πέτομαι** **ἵπταμαι** κατὰ τὸ **ἵσταμαι** καὶ **πετάομαι** κατὰ τὸ **κρεμάομαι** τὸ **πάσχω** **πασχίζω** κατὰ τὸ **φροντίζω**, τὸ **λάζομαι** **λάζυμαι** κατὰ τὸ **ἄνυμαι**, τὸ **στέγω** **στεγάζω** κατὰ

τὸ σκεπάζω, τὸ ἐρημῶ] ἐρημάζω (=εἶμαι μόνος) κατὰ τὸ ἡσυχάζω, τὸ ὄζω] ὀζαίνομαι, κατὰ τὸ ὀσφραίνομαι καὶ ποῦ νὰ σοῦ τὰ λέω. Στὴν ἀνέκδοτη γραμματική μου ἔχω πάμπολλα ἄλλα παραδείγματα αὐτοῦ τοῦ εἶδους. Τὸ ἀρχαῖο *ιστία* ἀντὶ *εστία* κατὰ τὸ *ιστημι* τὸ λέει ὁ Buck στὸν KE' τόμο, σελ. 257 καὶ πέρα τοῦ Indog. Forsch. κ.τ.λ. ποὺ δὲν μπορεῖ βέβαια νὰ τὸν πεί κανεὶς, πὼς τὸ κάνει γιὰ νὰ σηκώσει μπόδια στὸ δρόμο τῆς γλωσσολογίας, π.ρ.β.λ. *ἀνέστιος*, *δμέστιος*, *ἐφέστιος*.

Τὸ *θὰ μᾶς οὔρθει* (=ἔρθει), ἀλήθεια, ἀπ' τὸ *θὰ μοῦρθει*, ἔχει τὸ ψεγάδι, πὼς δὲ σημειώνεται τὸ ποῦ τὸ λένε καὶ εἶναι, ἄς ποῦμε, παράλειψη ἀφτό, ὅχι ὁμως λάθος· μὰ πρέπει νᾶχει μπιστοσύνη ὁ ἀναγνώστης σ' ἐμένα, γιατί τότε βεβαιώνω μὲ τὴ μεγαλύτερη εὐλικρίνεια καὶ ἐντιμότητα, πὼς ἀπὸ κάποιον τὸ ἄκουσα καὶ τὸ σημείωσα· μὰ τὸ λάθος μου εἶναι, ποὺ δὲν τότε ρώτησα ἀπὸ ποῦ κατάγεται; Τέτοια ὁμως λάθια ἔχουνε κι ἄλλοι γλωσσολόγοι, γιατί ὑποθέτουμε πὼς κάποιος τὸ εἶδανε ἢ τὰκούσανε καὶ κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ θέσει σὲ ἀμφισβήτηση τὴν ἀξιολογία τους. Ἐδῶ τουλάχιστο τὸ δικό μου τὸ παραδεῖγμα μποροῦσα νὰ μὴν τὸ βάλω, ἂν δὲν τᾶκουσα, καὶ νὰ μείνουν τὰ παραδείγματά μου 28 χωρὶς νὰ λιγοστεύει καθόλου τὸ κῦρος τοῦ ἀρθρου μου.

Μὰ καὶ σωστά νὰ μὴν εἶτανε ἀφτά τὰ 4, ποὺ καταλογίζει ὁ κ. R., δὲ χαλνοῦνε τὸ κῦρος τοῦ ἀρθρου μου ἀφοῦ ἔχει 25 ἄλλα παραδείγματα, ποὺ δὲν τὰ φιλονικεῖ ὁ κ. R. καὶ κατ' ἀκουλουθία εἶτανε περιττὴ ἡ τελεφαῖα του γνώμη, πὼς τὰ 4 ἀφτά θὰ φέρνανε τάχα τόσο μεγάλα μπόδια στὴ γλωσσολογία.

Τέλος ἡ στερνὴ του παράγραφος εἶναι μὲ ἀφέλεια γραμμένη· ἀντιγράφοντας κανεὶς τὸν Κοραῖ θάγραφε βέβαια: *cervix* καὶ ὅχι *servix* εἴτε ἤξαιρε λίγο εἴτε ἤξαιρε πολὺ τὰ λατινικά. Ὡστε ἀφτό χωρὶς ἄλλο εἶναι τυπογραφικὸ λάθος. Σ' ἐκεῖνο τὸ ἄρθρο τῆς Ν. Ἐστίας βρῖσκει κανεὶς καὶ ἄλλα τυπογραφ. λάθια, γιατί ὁ διορθωτὴς ἐβάρυνε νὰ παραβάλλει τὸ ντοκουμέντο του μὲ τὸ χειρόγραφο, πρᾶμα ποὺ συμβαίνει συχνά στὰ μὴ εἰδικὰ περιοδικὰ πρβλ. καὶ στὸ ἄρθρο μου μεσ' στὴν Ἰον. Ἀνθολ. *συναπίδι* ἀντὶ *συνωπίδι*, Ἐγίληας ἀντὶ Ἐγίλιος, τούβλου ἀντὶ: τού τούβλου, ξεραῖλα ἀντὶ ξερίλα κτλ. ὅλα ἀφτά σελ. 25.

Τώρα θὰ ρωτήσῃ κανεὶς γιατί ἄργησα ν' ἀπαντήσω στὸν κ. R. — Γιατί δὲν ἄξιζε τὸν κόπο, ἀλήθεια, ν' ἀπαντήσῃ κανεὶς.

Μὰ τώρα γιατί ἀπαντῶ, θὰ μοῦ πείτε.

— Γιατί σκέφτηκα, πὼς ὁ κ. R., ἂν καὶ ἔχει τοὺς μικροεγωισμούς του, ποὺ δὲν ταιριάζουνε σ' ἓνα ἀληθινὸ ἐπιστήμονα, ἀγαπᾷ ὁμως τὴν ἀδολὴ δημοτικὴ μου ὅσο λίγοι καὶ ἀγωνίζεται γι' ἀφτήνα στὴ Γαλλία μὲ πολὺ ζῆλο, ἴσως μὲ ὅσο κανεὶς ἄλλος ξένος.

Ἀφτὸς ἔβαλε στὴ θέση τῆς τῆς κ. Ἀργυροπούλου καὶ τὴν ἔκαμε νὰ πηδᾷ στὰ πατερά.

Ἀφτὸς εἶπε ὅτι ἔπρεπε νὰ πεί γιὰ τὴν *Πελασγικὴ Ἑλλάδα* τοῦ κ. Ἐλευθεριάδη καὶ δὲ συμμαζέβεται.

Εἶπα λοιπὸν νὰ τοῦ υποδείξω, ὅσο μπορῶ, καὶ ποῦ πρέπει νὰ μὴ μιλά καὶ μάλιστα μὲ τέτοιο περιήφανο τίτλο «Garde»! γιὰ νὰ ἐκτιμῶνται ὅπως πρέπει τὰ σωστά του, γιατί ἀπ' ἀλήθεια ἔχει ἀρκετὰ σωστά. Ὅλα του ὁμως δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι σωστά· «λογισμοὶ γὰρ θνητῶν δειλοὶ καὶ ἐπισημαστικαὶ αἱ ἐπινολογίαι αὐτῶν» Σοφ. Σολωμ. Θ', 14.

Τὸ νὰ θέλῃ κανεὶς τὸν ἑαφτό του «ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων» (Z 208) εἶναι τῶν ἡρώων ὄρατο. Τὸ ν' ἀναγνωρίζει ὁμως ὡς ποῦ φτάνει ὁ ἰούς του εἶναι τῶν σοφῶν ὑπέροχο.

M. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

(1) Τὸ λαϊκὸ εἶναι: ταφιᾶζω.

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΖΑΚΥΝΘΟΥ (*)

ΑΠΟ ΤΑ ΒΕΝΕΤΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ

Κατόπιν ἔχομεν ἔγγραφο τοῦ 1473 (Βιβλίον 16, παραγρ. 64). Εἶνε ἐκτεσὶς τῆς 8ης Ἰουνίου 1473 τοῦ Βενετοῦ προνοητοῦ Πελοποννήσου Ἰακώβου Μαρκέλλου πρὸς τὴν κυβέρνησίν του. Οὗτος ἐκθέτει ὅτι: «Κατ' αἴτησιν τοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν κατοίκων τῆς Ζακύνθου μετέβη εἰς τὴν πόλιν ἐκεῖνην, ὅπου ἤκουσε τοὺς προλεχθέντας καὶ τὸν Καπετάνιον τὸν ὅποιον διετῆρει ἐκεῖ ὁ κύριος Λεονάρδος Τόκκος, οἱ ὅποιοι τοῦ ἐξέθηκαν τὰς ἀπατήσεις των ὅπως οἱ Μωραῖται μετέχουν εἰς τὰ δημόσια ἔξοδα. Ἦκουσε κατόπιν τοὺς Μωραῖτας οἱ ὅποιοι διετείνοντο ὅτι ὅταν ἡ Βενετία ἔκαμε τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Μωρέως, οὗτοι κατόπιν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Vomero (:) τῆς Ὁλένης, τοῦ Χελιδονίου κλπ. ὅτι παρεδόθησαν εἰς τὴν Βενετίαν, ἀλλὰ μὴ δυνάμενοι νὰ κρατηθοῦν λόγῳ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Τούρκων ἐπέισθησαν ἀπὸ τὸν Μιχαὴλ Ράλλην, ἀρχηγὸν τῶν Στρατιωτῶν (Stradioti) καὶ κυβερνητὴν ἐξ ὀνόματος τῆς Βενετίας, μὲ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ κ. Λεονάρδου Τόκκου, τῶν κατοίκων τῆς Ζακύνθου καὶ τοῦ Ἰακώβου Λορεδάνου, ἀρχιστρατήγου τῆς Βενετίας καὶ ἐπέρασαν εἰς τὴν Ζάκυνθον δέκα χιλιάδες περίπου ἄτομα ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Βενετίας. Καὶ ὁ Λορεδάνος διώρησε διοικητὴν των τὸν Μαρτίνον Ladrin (:) μὲ τὸν τίτλον τοῦ προξένου.

«Οὗτοι ἐγκατεστάθησαν εἰς γαίαις ἀκαλλιεργήτους καὶ ἀγρόνους, τὰς ὁποίας μετέβαλλον εἰς καρποφόρους. Καὶ τώρα δὲν ἠνοῦντο νὰ πληρώσουν ἐκεῖνο ποῦ ἦτο σωστόν, ἀλλ' ἐννοοῦν νὰ θεωροῦνται ὡς ὑπὴκοοι τῆς Βενετίας». Ἐξακολουθεῖ ἐκθέτων ὅτι ἔπειτα ἀπὸ αὐτὰ ἐπρότεινε εἰς τοὺς ἐρίζοντας μίαν συμφωνίαν, ἡ ὁποία ἐγένε δεκτὴ ἀπὸ αὐτοὺς, καὶ κατόπιν συνετάχθη ἔγγραφος καὶ ἐπεκυρώθη ἀπὸ αὐτόν. Δὲν δύναται νὰ στείλῃ τὸ κείμενον τῆς συμφωνίας αὐτῆς, διότι ἔμεινε εἰς χεῖρας τῶν ἀρχῶν τῆς Ζακύνθου, ἐπομένως στέλλει τὴν ἀκόλουθον περίληψιν:

«Οἱ Μωραῖται θὰ πληρώνουν εἰς τὸν ἐπίσκοπον καὶ εἰς τὸν κύριον τῆς Ζακύνθου τὴν δεκάτην ἐπὶ τῶν προϊόντων τῆς γῆς, τῶν ζώων καὶ τῶν ἄλλων εἰσοδημάτων των, θὰ πληρώνουν κάποιον φόρον ἐπὶ τῶν σφαγίων τὰ ὅποια θὰ ἐπωλοῦσαν, θὰ πληρώνουν κάποιαν ἀναγνώρισιν» εἰς τοὺς κυρίους τῶν γαιῶν τὰς ὁποίας καλλιεργοῦν. Αἱ διαφοραὶ τῶν Ζακυνθίων κατὰ τῶν Μωραϊτῶν θὰ δικάζονται ἀπὸ τὸν Βενετὸν προξένον, αἱ δὲ διαφοραὶ τῶν Μωραϊτῶν κατὰ τῶν Ζακυνθίων ἀπὸ τὸν Καπετάνιον τῆς Ζακύνθου. Ὁ προξένος θὰ ὑποχρεωθῇ εἰς πληρωμὴν τοὺς καθυστεροῦντας Μωραῖτας, καὶ θὰ δικάζῃ ποινικῶς τοὺς Μωραῖτας, ὁ δὲ καπετάνιος εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ τὸν βοηθῇ σὴν εἰς τὴν ἀπονομὴν δικαιοσύνης. Κατὰ τὴν ἐξαγωγὴν ἀπὸ τὴν Ζάκυνθον οἱ Μωραῖται θὰ θεωροῦνται ὡς καὶ οἱ ἄλλοι Βενετοὶ ὑπὴκοοι.»

Καὶ ἀπὸ ἄλλας πληροφορίας ἱστορικῶν εἶνε γνωστὰ αἱ μακροὶ διενέξεις μεταξὺ τῶν Ζακυνθίων καὶ τῶν προσφύγων Μωραϊτῶν, περὶ τῶν ὁποίων ἡμελεῖ τὸ ἀνωτέρω ἔγγραφο, περιέχον τοὺς ὅρους τοῦ συμβιβασμοῦ.

Κατὰ τὸ 1573, μὲ τὴν εἰρήνην μεταξὺ Τουρκίας καὶ Βενετίας τὸ ποσὸν τῆς πληρωμῆς φόρου ὑποτελείας ἐκ μέρους τῆς Βενετίας εἰς τὴν Τουρκίαν ἀνῆλθεν εἰς 1500 δουκάτα τὸ ἔτος, Καὶ εἰς τὰ βιβλία τῶν *Commemoriali* συναν-

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο.

τῶμεν συχνὰ ἀποδείξεις τῆς πληρωμῆς τοῦ φόρου αὐτοῦ (Βιβλίον 24, παρ. 7. καὶ Βιβλίον 25 παρ. 111 κλπ). Τέλος τὸ φερμάνιον τοῦ 1595 τοῦ Σουλτάνου Μωάμεθ Βου, ἀνακοινώνει τὴν σύναψιν τῆς εἰρήνης μετὰ τὴν Βενετίαν ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς πληρωμῆς 1500 δουκάτων, ἀντὶ τῶν ἀρχικῶς καταβαλλομένων 500 δουκάτων.

Καὶ κατὰ τὴν εἰρήνην τοῦ 1669 (Βιβλίον 29 παράγρ. 54) μεταξὺ τῶν ὄρων τῆς συνθήκης ἦτο καὶ ὁ ἐξῆς :

«Ἐπικυροῦνται τὰ ἄρθρα τῆς τελευταίας εἰρήνης, διατηρουμένης τῆς καταβολῆς φόρου ὑποτελείας τῆς Ζακύνθου.»

Κατὰ τὴν 20 Αὐγούστου 1670 (Βιβλίον 29 παράγρ. 63) ἔχομεν διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου πρὸς τὸν βέην τῆς Σκόδρας καὶ τὸν καθὴν τοῦ Δουλτσίνου ὅπως «ἀποδώσουν πᾶν ὅ,τι μερικοὶ ὑπῆκοι προερχόμενοι ἀπὸ τὸ Δουλτσίνον διήρπασαν πειρατικῶς εἰς ἐκεῖνας τὰς θαλάσσας ἀπὸ Βενετοῦς ἐμπόρους καὶ ἀπὸ ἄλλους Ζακυνθίους καὶ τοῦτο ἐν περιπτώσει καθ' ἣν τὰ γεγονότα ἔλαβον χώραν μετὰ τὴν σύναψιν τῆς εἰρήνης μετὰ τὴν Βενετίαν.»

Πρόκειται περὶ τῶν πειρατικῶν ἐπιδρομῶν τὰς ὁποίας ἔκαμναν τὰ πλοῖα τῶν Τούρκων ὑπὸ τὴν ἐναντίον τῶν Βενετικῶν κτήσεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ Ζάκυνθος, ἡ ὑποστάσα τὰ πάνδενα ἐκ τῶν τοιούτων ἐπιδρομῶν.

Κατὰ τὴν 7 Φεβρουαρίου 1698 τέλος, μετὰ τὴν εἰρήνην τὴν συναφθεῖσαν μεταξὺ Βενετίας, Πολωνίας καὶ Τουρκίας, ὁ Σουλτάνος, μεταξὺ τῶν ἄλλων ὄρων, παρεδέχθη ὅπως παύσῃ ἡ Ζάκυνθος πληρῶνους τὸν φόρον ὑποτελείας εἰς τὴν Τουρκίαν (Βιβλίον 30 παράγρ. 51).

Τὴν 17 Μαρτίου 1702 ὁ Σουλτάνος ἐξέδωκε τὴν ἐξῆς διαταγὴν πρὸς τὸν Καθὴν τῆς Σμύρνης (Βιβλ. 30 παραγρ. 102) :

«Κατόπιν αἰτήσεως τοῦ Βενετοῦ πρέσβεως Σοράντσο, διατάσσεται νὰ μὴ ζητῆται πλέον χαράτοι ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς Ζακύνθου, Μωρέως καὶ ἄλλων μερῶν ὑποκειμένων εἰς τὴν Βενετικὴν κυβέρνησιν, οἱ ὁποῖοι μεταβαίνουν προσωρινῶς εἰς τὴν Σμύρνην.»

Ἐδῶ τελειώνουν τὰ σημειώματα περὶ Ζακύνθου τὰ ληφθέντα ἀπὸ τὰ Commemoriali. Σχετικῶς μετὰ τὸν Λεονάρδον Τόκκον θεωροῦμεν χρήσιμον νὰ προσθέσωμεν τὰ κατωτέρω :

Ὁ Λεονάρδος Γ', εὐρισκόμενος εἰς μέγιστον κίνδυνον ἐπιθέσεως τῶν Τούρκων καὶ μὴ ἔχων ἀρκετὰς ἰδικὰς του δυνάμεις διὰ νὰ ἀντιδράσῃ, ἀπηυθύνθη εἰς τὴν Βενετίαν, κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1458, ζητῶν μίαν Φοῦσταν ὡς δῶρον ἢ ὡς δάνειον διὰ νὰ προστατεύσῃ τὰς ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν του νήσους. Ἀλλ' ἡ Βενετικὴ κυβέρνησις, παρὰ τὰς ὑποσχέσεις τὰς ὁποίας, ὡς εἶδομεν, εἶχε δώσει πρὸ ὀλίγων ἐτῶν διὰ νὰ προσελκύσῃ τὸν Τόκκον, ἀπήντησε δι' ἐγγράφου τῆς 23 Δεκεμβρίου 1458 ὅτι «τοιούτου εἶδους πλοῖα ὡς τὸ ζητούμενον δὲν ἔχομεν ἀρκετὰ, τόσον ὥστε καὶ εἰς τὰς ἰδικὰς μας ἀκόμη κτήσεις αἱ ὁποῖαι μᾶς ζητοῦν δὲν δυνάμεθα νὰ προμηθεύσωμεν» (Sen. Secr. 20° foglio, 187A)

Ἐν τούτοις, μετὰ τὴν συνθήκην διπλωματικότητά της, ἡ Βενετικὴ κυβέρνησις τοῦ ἔδιδε ἀορίστους ὑποσχέσεις προστασίας, αἱ ὁποῖαι ὅμως οὐδέποτε μετεβλήθησαν εἰς πραγματικότητα. Ἡ Βενετία εἶχε σχέδιον νὰ ἀρπάξῃ ἀπὸ τοὺς Τόκκους τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου πελάγους, ἐπομένως ἡ ἐξασθένεισις τοῦ Τόκκου ἡγεμόνος ἦτο ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν σχεδίων της.

Σχετικῶς μετὰ τοὺς Μωραίτας οἱ ὁποῖοι μετώκησαν εἰς τὴν Ζάκυνθον, καὶ περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλήσαμεν προηγουμένως, κρίνομεν χρήσιμον νὰ παρατηρήσωμεν μερικὰ σχετικῶς μετὰ τὰ ὀνόματά των.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

Ἄγγελος Σικελιανὸς

— Ἡ «Δελφικὴ Ἐνωσις», «Ὁ Διθύραμβος τοῦ Ρόδου» καὶ ἡ ἀγγελία τῆς προσεχοῦς ἐκδοσης τέσσερων τόμων μετὰ ὁλόκληρο τὸ ὥς σήμερον συντελεσμένο λυρικὸν ἔργον τοῦ Ἀγγέλου Σικελιανοῦ—ἐκδομένο σ' ἐλάχιστα ἀντίτυπα ἢ σκόρπιο ἐδῶ καὶ κεῖ καὶ ἀνέκδοτο—προξένησαν ζωντὴν συγκίνησιν στὸ διανοούμενον κόσμον καὶ δημιούργησαν ἀληθινὴ κίνησιν γύρω στὴ σπουδὴ τοῦ ἔργου τοῦ ἀταίριαστου ποιητῆ. Τὸν παρακαλέσαμε νὰ μᾶς δώσῃ μερικὰ ἀποσπάσματα ἀπὸ τῆς αὐθόρμητης ἐκδηλώσεως πού λαβαίνει ἀπὸ παντοῦ γιὰ τὸ «*Διθύραμβον τοῦ Ρόδου*». Θὰ παραθέτομε ἀπὸ λίγα σὲ κάθε φύλλον.

ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

~~~~~

Ἀγαπημένη Ποιητή,

Ὁ πεζὸς λόγος δὲν μοῦ φάνηκε νὰ ἀνταποκρίνεται στὶς σκέψεις πού ἤθελα νὰ σοῦ ἐκφράσω. Γι' αὐτὸ εἶχα τὴν τόλμην νὰ σ' ἀπαντήσω σὲ στίχους. Ξεκινᾶν ἀπὸ μιὰ παλιὰν ἀνάμνησιν.

Στὸ Πήλιο, πρὸ χρόνων, εἶχα δῆ μιὰ θαυμάσιαν ἀγριοτριανταφυλλιά σ' ἕνα δάσος ἀπὸ καστανιές. Τὸ μεγαλόπρεπον ποίημά σου ἀνάστησε μέσα μου τὴ σβυσμένη εἰκόνα. Συγχώρεσε στὴ καλὴ πρόθεσιν τοῦ στίχου τὴν ἁμαρτία.

Κάπου κ' ἐγὼ τ' ἀπάντησα σ' ἀπόμειρο λαγκάδι
τὸ ρόδο πού ξημέρωσε στ' ἀβύθτητα τῆς γῆς.
Οἱ καστανιές τὸ χάιδευαν μετὰ τῶν ἰσκιῶν τὸ χᾶδι,
σ' αὐτὸ πρωτογονίζονταν τ' ἀστέρι τῆς ἀγῆς.

Ὁ μυστικὸς τὸν ἀνασασμὸς τάραιε κάθε δειλὴ
τὶς δυνάμεις πού σέρονται κρυφὰ στὶς ἐρημιές.
Κάτι μεγάλο θάλεγε τὸ ρόδινο τοῦ ἀχείλι,
γιὰ νὰ τ' ἀκούσουν οἱ ἀνεμοὶ πού πάνε πρὸς κορφές.

Τῶδα κ' ἐγὼ καὶ πέρασα. Καὶ τώρα ἀναθυμᾶμαι
τὸ πρῶτον φῶς πού φώτισε τὸν παιδικὸν τὸ νοῦ.
Τὴ θεὰ οὐσία ξεχάσαμε καὶ στὰ ὄνειρα περνᾶμε
κάτω ἀπὸ τὸν ὑπόμονον τὸν κόλπον τ' οὐρανοῦ

Τώρα, στὸ βάθος τῆς ψυχῆς τόστησα! Καὶ τογυρῶ
ἄλλαξε ἡ ἀντάρα τῶν καμνῶν, τὸ πείσμα κ' ὁ θυμὸς,
σὲ ἀπλὸ ρυθμὸ τῆς θαλάσσης, σὲ πλάνη ἀγνή τοῦ ὀνείρου,
καὶ τίποτε δὲ χάνεται καὶ δὲν περνᾷ ὁ καιρὸς.

Ἀπὸ τὰ στάχνα τῆς δουλειᾶς, πρὸς τὰ τρελλὰ σταφύλια
ἡ ἀγάπη σ' ἀλαφρόσεργε μιᾶς Μοίρας ἀγαθῆς.
Τώρα, Ποιητή, σὲ κάλεσε στοῦ Ρόδου τὰ βασίλεια.
Ἄμποτε νὰ εἶναι ὁ δρόμος σου καὶ δρόμος τῆς ζωῆς.

Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ

Αὐτὴ τὴ στιγμή δὲ θυμᾶμαι ἀκριβῶς τὸν τίτλο τοῦ ποιήματός σου, Δελφικοῦ κ' ἐκείνου, ξεχωριστὰ τυπωμένου, σὲ μεγάλο σχῆμα, ποῦ μὲ εἶχε θαμβώσει. Ὁ «Διθύραμβος τοῦ Ρόδου» μὲ φέρνει ξανά στὸ ἴδιο θάμβος, ὅμως μὲ σημαντικὴ διαφορὰ. Ὁ μῦθος τοῦ σὰ νὰ μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τὰ βάθη τῶν αἰώνων, ὅπου κρύβονταν θαμμένος, ξεσκεπαστὸς ἀπὸ σέ, ξεκαθαρισμένος. Τὸ σύμβολο μὲ κάποιαν ἀγαλματένια πλαστικότητα. Χυμένη στὴ μεθυστικὴ του μεγαλοπρέπεια μιὰ νηφάλια ἀπλότης νεοφώτιστη, θὰ τὴν ἔλεγα. Τὸ χορευτὴ Διθύραμβο μιὰ συμμετρία τὸν κρατᾷ. Καὶ μ' ἓνα σὰ γαλινὸ χαμόγελο μᾶς προσφέρει τὸ ἐκατόφυλλο Ρόδο γιὰ τὸ «κορφοβοῦνι» «δίζως ὀργή, ἀλαφρός, γαλήνιος, μόνος». Ὁ πεζός σου λόγος στὸ περισπούδαστό σου Δελφικὸ αἶτημα ποῦ σ' ἀπασχολεῖ χρειάζεται κάποιαν προπαιδεῖα καὶ ὑπομονή. Ὁ στίχος σου, μυσταγωγός, θαυματουργεῖ.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

*
* *

Σὰν ὁ πιὸ δηλωμένος τοῦ Ὀρφισμοῦ μύστης ἀμυστὶ ρούφηξα τὸ νέκταρ τοῦ «τελευταίου ὀρφικοῦ διθύραμβου» Σου καὶ βακχευμένος ἀπὸ τὴ μέθη τοῦ Σ' εὐχαριστῶ γιὰ τὸ ἀσύγκριτο κέρασμα.

Γ. ΓΡΥΠΑΡΗΣ

*
* *

Πολλὴ σὰς ἔχω εὐγνωμοσύνη ποῦ μοῦ στείλατε τὸ *Διθύραμβο τοῦ Ρόδου*. Τὸ εἶχα ἀκούσει μιὰ βραδιὰ στὴ Γλυφάδα ποῦ μᾶς τὸν ἐδιάβασε ἡ δεσποινὶς Πράτσια, καὶ μὲ εἶχε συνεπάρει ὁ ρυθμός, ἡ πνοή του.

Τὸν χάριχα ὅμως πιὸ βαθιὰ τώρα ποῦ μπόρεσα νὰ τὸν διαβάσω καὶ νὰ τὸν διαβάσω καὶ νὰ τὸν ξαναδιαβάσω. Ζεσταίνεται ἡ καρδιά σὰν τὴν ἀγγίζει μιὰ πίστη, μιὰ ἀτράνταχτη πίστη, ὅπως εἶναι ἡ δική σας, πρὸ παντὸς ὅταν ἐκφράζεται μὲ τόσο πλούσιες καὶ ζωντανὲς εἰκόνες, μὲ τόσο σφιχτὸ ρυθμό.

SAMUEL BAUD-BONVY

*
* *

Τὰ συνθετικὰ ποιήματα τῆς ἰδικῆς σας προοπτικῆς δὲν ἀντιπροσωπεύουν νῶμες, ἀλλὰ καταστάσεις. Ὁλος ὁ αἰώνιος κόσμος ποῦ τὸν συμβολίζουν ὁ Ἀπόλλωνας μὲ τὸν Διόνυσο, ἐπέρασε στὸ νεῦρο τῆς πνοῆς σας σὰν τὸ ἰσχυρὸ βέλος, ποῦ ἄλλο ἓνα ἰσχυρότερο τόξο τὸ ἐδέχθη, γιὰ νὰ τὸ στείλῃ στ' αὐτιά τῆς ἐποχῆς μας, σὰν σάλπισμα, σὰν κραυγή. Σὰς γράφω ἐγώ, ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Δέσχης Καλλιτεχνῶν καὶ φιλοτέχνων τῆς πόλεώς μας καὶ γενικὰ τῆς Θεσσαλίας μας, σὰν μιὰ ὀρμητικὴ κ' ἐνθουσιώδη ἐκδήλωση τῆς χαρᾶς ποῦ μᾶς συνέχει ἀπὸ τὸ ἀνάγκουσμα τῆς ὁλοκληρώσεως τοῦ ἔργου σας, ἐνὸς ἔργου ποῦ ἂν δὲν ἐρμηνεύει τὴν ἐποχὴ μας, τὸ κάνει γιὰ τὴν ξεπερνᾷ καὶ τῆς δίνει τὴν ἀπέραντη προοπτικὴ τοῦ αἰωνίου.

Ν. Δ. ΠΑΠΑΣ

*
* *

Σ' εὐχαριστῶ θερμὰ γιὰ τὴν ἀποστολὴ τοῦ «Τελευταίου Ὀρφικοῦ Διθύραμβου», ποῦ μ' ἔνα ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους παρμένο καὶ κατὰ τὸν πιὸ ἀνθρώπινο τρόπο ἐξηγημένο Σύμβολο—ἐκφράζει τὸν ἐνδόμυχο πόθο τῆς εὐγενικῆς ψυχῆς τοῦ Ποιητῆ: ποῦ νοσταλγεῖ γιὰ μιὰ γενικὴ παγκόσμια ἁρμονία, ὅπως τὴ νοιώθει ἡ Ἑλληνικὴ καὶ φιλόφρονη—γεμάτη ἀπὸ ἀγάπη—καρδιά του, καὶ γιὰ τὴν ἐκφραση τῆς ἰδέας του βρῆκε γλώσσα καθαρῶτα καὶ μορφὴ καλλιτεχνικώτατη.

ΑΝΤΡΕΑΣ ΧΟΡΒΑΤ

Τὸ ἔργο Σου αὐτὸ εἶνε πραγματικὸ Ὀρφικὸ Εὐαγγέλιο, ποῦ θὰ μείνει στοὺς αἰῶνες ὅσο θὰ ὑπάρχει ἄνθρωπος στὴ γῆ. Τὸ αἰώνιο φῶς ποῦ φωτίζει τὸ Σύμπαν ὁλόκληρο καὶ τὸν ἄνθρωπο ἀνάμεσό του. Ἡ φωνὴ τοῦ ἴδιου Θεοῦ ποῦ φανερῶνει τὸ Μυστήριον τῆς Κοσμικῆς Ζωῆς, κάθετα, ἀπ' τὸν Ἄδην ὡς τὸν Οὐρανόν.

Ὁ βαθύτατος δραματικὸς τοῦ χαρακτηρᾶς πόσο πιὸ ἀληθινότερος εἶνε ἀπὸ κείνον τοῦ χωρισμοῦ τοῦ Χριστοῦ ἀπ' τοὺς μαθητὲς του! γιὰ τὸ Ὀρφεῖας, ἀρχινᾷ ἀπὸ τὴν πρώτη χαρὰ τῆς δημιουργίας, δείχνοντας ἔτσι ἀκέρια κ' ἀπ' τὴν ἀρχὴ τῆς, ὅλη τὴν πορεία, ἀπ' τὰ πιὸ μυστικὰ βάθη τῶν αἰώνων.

Κ' ἔτσι ἡ Ἀλήθεια στὸ ἔργο Σου περικλείνει ὅλα, δείχνει ὅλες μας καὶ τίς πιὸ βαθιὰς ἱστορικῆς μας ρίζες, ὑψώνει μέσα μας ἐπιβλητικὴ τὴν Εὐθύνη, καὶ σμίγει ἀπὸ κάτω τῆς «τόπους μὲ τόπους, λαοὺς μὲ λαοὺς, ὄχτους μὲ φίλους, μὲ τὴ ζωὴ τὸ θάνατο, τοὺς αἰῶνες μὲ τοὺς αἰῶνες».

Τ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ

*
* *

Ὁ Ὀρφικὸς αὐτὸς Διθύραμβός Σας εἶνε μιὰς ἐκτάκτου καὶ ἰσχυρῆς ὥραιότητος. Ἀναστήσατε καὶ ἀναδημιουργήσατε ὅλο τὸ βάθος τοῦ θαυμαστοῦ μύθου τοῦ ὁποίου τὰ διδάγματα διηύθυναν γιὰ αἰῶνες τὸ διανοητικόν, πολιτικόν, ἠθικόν καὶ καλλιτεχνικόν πολιτισμὸ τῆς Ἑλλάδας, καὶ ποῦ ἐμελλαν ἀκόμα νὰ ξαπλώσουνε τὴ δράση τους σ' ὁλόκληρο τὸν κόσμον. Ἐξηγεῖτε σὲ στίχους ἀσύγκριτου μεγαλείου, τὸ τριπλὸν σύμβολο τοῦ Σταχυοῦ, τοῦ Ἀμπελιοῦ καὶ τοῦ Ρόδου κλπ.

Ε. CLÉMENT

~~~~~

Ὁ Φουτουρισμὸς στὴν Ἀθήνα

Ἐνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα σπουδαῖα καλλιτεχνικὰ γεγονότα ἦταν ἡ ἐκθεση τῆς φουτουριστικῆς ζωγραφικῆς στὸ «Στούντιο» τῆς Κας Ρὼκ καὶ οἱ διαλέξεις τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Φουτουρισμοῦ Φ. Μαρινέτι, τῆς ἰταλικῆς Ἀκαδημίας, στὸ Ἰνστιτούτο, στὸν Παρνασσοῦ καὶ στὸ «Ἀτελιέ». Τὰ χωροτάμε ὅλα στὸ δραστήριο διευθυντὴ τοῦ Ἰταλικοῦ Ἰνστιτούτου κόντε Γκριλλεντζόνι. Τὸ ὄνομα τοῦ διάσημου Ἰταλοῦ, ἡ φήμη ποῦ εἶχε προηγηθεῖ γιὰ τὴ σχολή του, οἱ θρύλοι τῆς «παράδοξης τέχνης» ποῦ ἦταν ἀπόστολος, ἡ περιέργεια, ἐκάναν ν' ἀναστατωθεῖ ἡ Ἀθήνα στὴν ἀφίξη του καὶ γιὰ δέκα μέρες νὰ συγκεντρῶσει τὸ γενικὸ ἐνδιαφέρον. Τὸνομά του ἦταν στὸ στόμα ὅλων, ἀνεξαρτήτως ἐπαγγέλματος, μορφώσεως, φύλου καὶ ἡλικίας. Ἀπὸ τὸ διανοούμενο καὶ καλλιτέχνη ὡς σ' αὐτὰ τὰ χαμίνα. Κανένας ὡς τώρα διαβατικὸς ξένος δὲν ἀπόκτησε τόση δημοτικότητα, ὅσο ὁ ἄνθρωπος αὐτός ποῦ ἀναποδογύρισε ὁλόκληρη τέχνη κ' αὐτὸν ἀκόμα τὸν τρόπο τῆς ζωῆς.

*
* *

Τὸ πρῶτο μανιφέστο τοῦ διάσημου Ἰταλοῦ ἐκκυκλοφόρησε στὴν Ἰταλία καὶ μετὰ σ' ὅλο τὸν κόσμον στὰ 1909. Διδάχθηκε τότε ἡ λατρεία μιᾶς νέας θεότητος, τῆς ταχύτητας. Ἀκολούθησαν σειρὰ μανιφέστων γιὰ τὴν φουτουριστικὴν φιλολογίαν, τὸ φουτουριστικὸ θέατρο, ζωγραφικὴ, γλυπτικὴ, ἀρχιτεκτονικὴ. Κ' ἐκηρύσσονταν ὁ πόλεμος στὸ παρελθόν, στὸν ἀκαδημαϊσμό, στὴ νοσταλγία, στὴν παράδοση, στὴν ἀρχαιολογία, στὰ μουσεῖα, στὶς βιβλιοθήκες, στὴν τέχνη. Naὶ στὴν τέχνη! Ἐνα κίνημα, μιὰ ἐπανάσταση, ποῦ

ἔφερε σ' ἀντίδραση ἓνα χεῖμαρρο ἀποδοκιμασιῶν καὶ διαμαρτυριῶν ἀπὸ τῶν ὀρθόδοξους καλλιτέχνες, ποιητές, διανοούμενους, ἀλλὰ καὶ πού βρήκε ὁπαδούς ἐνθουσιώδεις σ' ὅλο τὸν κόσμο.

Ὁ φουτουρισμὸς δὲν ἔχει σύστημα. Ἀφήνει ἐλευθερία στὸν καλλιτέχνη νὰ ἐκφρασθεῖ ὅπως αὐτὸς θέλει καὶ νὰ παρουσιάσει τὸν ψυχικὸ τοῦ κόσμο, ἀνεξάρτητα ἀπὸ κάθε δεσμὸ μὲ σχολές, μὲ ἀκαδημεῖες, μὲ παράδοση. Ἐκῆρυξε λοιπὸν ἄγριο πόλεμο στὸν ἀκαδημαϊσμό. Γιὰ τὸν φουτουρισμὸ δὲν ὑπάρχει παρελθόν, δὲν ὑπάρχει κλασσικὴ τέχνη οὔτε κἂν ἀπλή τέχνη πού στηρίζεται ἢ βαδίζει στ' ἀχνάρια τῆς καθιερωμένης. Ὅλα αὐτὰ εἶναι πιά πράγματα νεκρά. Τὰ θέματα ἔχουν ἐξαντληθεῖ. Δὲν ἀπεικονίζουν τὴ σημερινή ζωὴ, δὲν ἀπηχοῦν τὸν παλμό της. Τὸ παρόν, τὸ μέλλον, ἡ δρᾶση, ἡ κίνηση, ἡ πάλη στὰ στοιχεῖα, ἡ πάλη πρὸς τὸν ἄνθρωπο, ἡ πεποίθηση, ἡ δύναμη, ἡ ὁρμή, ἡ ταχύτης — νὰ τί εἶναι ἡ ζωὴ σήμερον! Μιὰ ἀντρίκια ζωὴ, νευρώδης, ἀνεξάντλητη σὲ ἐνέργεια. Καὶ ὄργανό της ἡ μηχανή, πού μᾶς δίνει ἀπειρία θεμάτων καὶ εἰκόπων. Θέματα πλούσια, ἐνδιαφέροντα, ἄγνωστα, ἀνεμετάλλευτα. Ἡ ποίηση τῆς μηχανῆς, τοῦ ὠραιότερου καὶ μεγαλύτερου ἀνθρώπινου δημιουργήματος!

Καταργεῖ λοιπὸν στὴν ποίηση ὁ Φουτουρισμὸς τὴ σύνταξη, γραμματικὴ, ὁμοιοκαταληξία, κάθε κανόνα καὶ δημιουργεῖ ἓναν ἐλεύθερο ἀλλὰ οὐσιαστικὸ καὶ συνθετικὸ λυρισμό, μιὰ ἀσύρματο φαντασία, μὲ τίς ἐλεύθερες λέξεις. Ἡ τέχνη—πάντα κατὰ τὸν Φουτουρισμὸ—γιὰ νὰ δικαιολογεῖται πρέπει νὰ ἔχει καὶ αὐτὴ κίνηση καὶ δυναμισμό. Ὁ Φουτουρισμὸς εἶναι ἡ θρησκεία τῆς δράσεως. Τέχνη ἡ ὁποία δὲν ἐμπνέεται ἀπὸ τὴ δράση δὲν εἶναι πιά τέχνη. Τὰ τοπεῖα εἶναι νεκρά. Ἡ ποίηση ἀνοησία, τὸ θέατρο ἀνιαρό. Ὁ ἄνθρωπος πού κινεῖται, πού δρᾷ, ἡ μηχανή, ἡ ἐνέργεια τῆς ὕλης, ἡ παράσταση τῆς ταχύτητος, νὰ τὰ θέματα πού δὲν καταπιάστηκε ἡ τέχνη ὡς τώρα, καὶ ὅπου ὡς τόσο εἶναι ἡ ἀληθινὴ ζωὴ!

Τὸ ἴδιο καὶ στὸ θέατρο. Καταργοῦνται οἱ πράξεις, ἡ κουραστικὴ ψυχολογία, καὶ προπαρασκευή, ποῦκαναν τὸ θεατὴ νὰ μαντεύει ἀπὸ τὴν πρώτη πράξη τὴν ἐξέλιξη καὶ τὴ λύση. Καταργεῖται ὁλοσχερῶς ἡ τεχνικὴ τοῦ παρελθόντος τοιχογραφίου καὶ δημιουργεῖται τὸ ταυτόχρονο, ἡ συνθετικὴ παραποίηση, οἱ ἐλεύθερες σκηνές, πού διασκοῦν ἐλάχιστα ἀλλὰ πού υποβάλλουν χωρὶς ψυχολογία ἢ λογικὴ προπαρασκευή. Τὸ φουτουριστικὸ θέατρο ἀδιαφορεῖ γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Τὸν παρουσιάζει ἄψυχο, βουβό, σὺν ἑπιπλο. Ἀπεναντίας τὰ ἑπιπλά εἶναι οἱ πρωταγωνιστὲς τῶν ἔργων. Ἀπὸ τὴν τοποθέτησή των θὰ καταλάβει ὁ θεατὴς περὶ τίνος πρόκειται. Καὶ ἀνάφερε στίς διαλέξεις του δυὸ ἔργα πού παίχτηκαν μ' ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχία στὸ Παρίσι. Στὸ πρῶτο ἄνθρωπος δὲν παρουσιάζεται καθόλου. Τὸ δεύτερο ἔχει τὸν τίτλο. «Δὲν ἔρχονται». Ἀνοίγει ἡ αὐλαία καὶ φαίνεται ἡ τραπεζαρία μὲ τὸ τραπέζι ἑτοιμὸ γιὰ γεῦμα. Τὰ καθίσματα εἶναι τοποθετημένα σὲ νὰ περιμένουν ἐπισκέφτες. Παρουσιάζεται ἓνας ὑπηρετὴς ἀφήνει διάφορα φαγητὰ στὸ τραπέζι «ἔρχονται»!—Γυρίζει σὲ λιγάκι, σηκώνει τὰ φαγιά. «Δὲν πεινοῦν»!—Ξαναγυρίζει, τοποθετεῖ τὰ καθίσματα σὰ νὰ ἐπρόκειτο γιὰ καμιὰ συναναστροφή, ἀνάφτει τὰ φῶτα καὶ φεύγει. Ξαναγυρίζει σὲ λίγο. «Εἶναι κουρασμένοι»!—λέει. Σηκώνει τὰ καθίσματα καὶ τὰ τοποθετεῖ τῶνα πίσω ἀπὸ τᾶλλον, σὺν ἄνθρωποι πού φεύγουν ἀπὸ τὸ δωμάτιο. «Δὲν ἔρχονται»!—καὶ ἡ αὐλαία κλείνει.

Στὴ ζωγραφικὴ καὶ γενικὰ στίς πλαστικὰς τέχνες, ἀληθινὴ ἀναστάτωση. Μπήκε τὸ νέο στοιχεῖο, τὸ ἀεροπλάνο, καὶ δημιουργήθηκε ἡ ἀεροζωγραφικὴ.

Ἡ κατάχτηση τοῦ ἀέρος μᾶς ἔκαμε νὰ βλέπουμε τὴ γῆς ὄχι πιά ὡς περιβάλλον ἀλλὰ ἀπ' ὕψηλο. Μᾶς ἔδωσε τίς νέες ἐντυπώσεις γιὰ τὸν κόσμον πού βλέπουμε ἀπὸ ὕψος χιλιάδων μέτρων, μετακινούμενοι μὲ ταχύτητα τετρακοσίων χιλιομέτρων. Ἡ τέχνη αὐτὴ πού ἐμπνέεται ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ ἀέρος, ἀπὸ τίς συγκινήσεις τοῦ ἀεροπλάνου, προσφέρει στὸν ἄνθρωπον μιὰ συνθετικὴν εἰκόνα τοῦ κόσμου. Καὶ ἡ εἰκόνα αὐτὴ εἶναι ἀρκετὴ νὰ υποβάλλει ὅλα τὰ ἀνθρώπινα συναισθήματα. Γιὰ νὰ ἔχουμε μιὰ ἀληθινὴ εἰκόνα ἀπὸ ψηλὰ δὲν πρέπει νὰ προσέχουμε τίς λεπτομέρειες ἀλλὰ τὸ σύνολο. Ὅλα τὰ τμήματα ἑνὸς τοπεῖου φαίνονται τσακισμένα τεχνητά, προσωρινά. Ὁ πίνακας πρέπει νὰ εἶναι πολυκεντρικὸς. Μὲ τὸ αὐτοκίνητο, τὰ δέντρα, τὰ σπίτια, τὰ βουνὰ φαίνονται σὰ νὰ τρέχουν πρὸς συνάντησίν μας, στροβιλιζόμενα ταχύτατα ἂν εἶναι κοντά, ἀργότερα ἂν εἶναι μακριά. Ἐνὸ σπετάμε ψηλὰ στοὺς αἰθέρες μὲ τὸ ἀεροπλάνο δὲν ἔχομε ὁρίζοντα, οὔτε πλάισιο, οὔτε πανόραμα. Ὁ χρόνος καὶ ἡ ἔκταση ἐκμηδενίζονται. Κάτω ἀπὸ μᾶς, χιλιάδες μέτρα, ὑπάρχουν τοπεῖα ἀκίνητα, πού μᾶς δίνουν ψυχολογικὰς ἐντυπώσεις. Τίς ἐντυπώσεις αὐτὰς πρέπει νὰ ἀπεικονίσει ὁ ἐλεύθερος καλλιτέχνης ὅπως τίς αἰσθάνεται. Γενικὰ ὁ καλλιτέχνης πρέπει νὰ ἔχει φυσικὴν πρωτοτυπία. Ἐνα πρόσωπο δὲ μένει ποτὲ σταθερό. Ἀλλάζει ἀδιακόπως. Ἐνα ἄλλο πού τρέχει δὲν εἶναι κείνο πού βλέπαμε ὡς τώρα στὴν τέχνη. Ἡ ἀληθινὴ ἐντύπωση εἶναι ἄλλη. Δὲν ἔχει 4 πόδια, μὰ 20. Στὸν κατάλογο τῆς ἐκθεσῆς ὑπάρχει ἓνα τέτοιο ἀριστοῦργημα τοῦ φουτουριστοῦ Ταγιάρ «ἡ βουτειά». Ὁ φουτουρισμὸς ἐξήγησε νὰ δώσει στὴν τέχνη τὴ ζωὴ καὶ τὴν ἐνέργεια. Ἀντὶ τῆς στασιμότητος τὴν κίνηση καὶ τὸ ταυτόχρονο.

Παράστησε τὴν ὁρμὴ τοῦ αὐτοκινήτου δίχως τὸ αὐτοκίνητο νὰ φαίνεται, ζωγράφησε συγκινήσεις. Τὴ δύναμη τῆς ἀνυψώσεως, τὴν πλαστικὴ τοῦ ἀπείρου, τὴ ψυχικὴ διάθεση, νησιὰ, τοπεῖα, τὴν ἴδια τὴν πτῆση.

Ἀλλὰ ὅπως λέει ὁ κ. Παπαντωνίου, στὸ ὠραιότατο ἄρθρον του στὸ Ἑλ. Βῆμα, «ὁ φουτουρισμὸς μὲ τὴν ἀποκλειστικὴν προσήλωσίν του στὴν ἐνέργεια κατάργησε ἀπὸ τὸ καλλιτεχνικὸ τοῦ Κράτους, μιὰ τεραστίαν ἐπαρχία, τὴν Γαλήνη. Ἡ ἐνέργεια εἶναι μικρὴ περιοχὴ τῆς ζωῆς ἐνῶ τὸ ὄνειρο, ἡ γαλήνη, ἡ μελαγχολία, ἡ συγκίνησις πού δὲν πρόκειται νὰ γίνῃ δράσις, ἡ ἀδυναμία, ἡ λύπη εἶναι τεράστια περιοχὴ τῆς ζωῆς. Καὶ οἱ καταστάσεις αὐτὰς δὲν ὑπάρχουν στὰ φουτουριστικὰ ἔργα. Τὰ ψυχικὰ αὐτὰ τοπεῖα εἶναι ἄγνωστα στὴν τέχνη τοῦ δυναμισμού, πού μοναδικὸ θέμα του εἶναι ἡ ἐνέργεια». Στὴ μουσικὴ ὁ φουτουρισμὸς ἔμπασε νέα πολυθρόνα ὄργανα: ἀκόμα καὶ τὸ μοτέρ. Καὶ στὸ θόρυβο πού προξενοῦν ἀνακατεύονται ἀνθρώπινες φωνές, σφυριχιές, γέλοια κ.τ.λ.

Τὴν ἐκθεση τῶν φουτουριστῶν ζωγράφων ἐπισκέφτηκε ἄπειρο πλῆθος. Πού εἶδαν ποτὲ τέτοιαν τύχην οἱ Ἕλληνες ζωγράφοι. Ὁ κ. Μαρινέτι ἐξήγησε στὰ ἑγκαίνια μὲ λίγα λόγια τὰ διάφορα ταμπλώ, καὶ ἡ ἐρμηνεία του ξεκαθάρισε πολλὰς ἀπορίες στοὺς ἐπισκέφτες.

Οἱ περισσότεροι πίνακες τῆς ἐκθεσῆς ἦταν τῆς ἀεροζωγραφικῆς. Πῶς φαίνεται ἡ τάδε πόλις ἀπὸ ὕψος 3000 μ., ἡ τάδε ἐξοχή, τὰ βουνά. Ὑπῆρχαν καὶ ἀρκετὰ ἀεροτοπεῖα. Στὴν ἀρχὴ ὁ ἐπισκέπτης ἔμνεσκε κατάπληκτος καὶ καὶ διερωτιόταν τί ἄραγε νὰ παραστοῦσαν οἱ αἰνιγματώδικοι ἐκεῖνοι πίνακες. Εὐτυχῶς πού ὑπῆρχε ἐρμηνευτής, ὁ κατάλογος. Καὶ ἀμολογήθηκε τότες πῶς ἀρκετὰ ἔργα ἦταν πραγματικὰ ἐμπνευσμένα.

Στίς διαλέξεις του ὁ κ. Μαρινέτι εἶχε καταληκτικὴν ἐπιτυχία, εὐ-

γλωττία και πειστικότητα μοναδική. Γιατί είχε πίστη. Οί άπαγγελίες του ήταν κάτι τὸ εκπληκτικό. Εϊκόνας ὀλοζώντανες, πού τις χρωμάτιζε με ἕνα τελείως πρωσωπικό τόνο, συνοδεύοντάς της με κινήσεις. Τὸ περίφημο ποίημά του «ὁ βομβαρδισμός τῆς 'Αδριανούπολης» ἔγινε δημοφιλέστατο, μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς σὰ τὴν Σάντα Λουσία καὶ τὸ Μύστερ Μπράουν! Μπορεῖ μάλιστα ὁ διάσημος ἀρχηγὸς τοῦ φουτουρισμοῦ φεύγοντας νὰ εἶχε καὶ τὴν ιδέα πὼς ἄφησε πίσω του ὁπαδοὺς καὶ σχολή! Ποιὸς ξέρεῖ! Στὴν 'Ελλάδα ὑπάρχουν χιλιάδες νέοι πού γράφουν γιὰ νὰ γράφουν. 'Ισως προσχωρώντας στὸ φουτουρισμό... νὰ δημιουργήσουν. Γιὰ μᾶς ὅμως τοὺς 'Επτανήσιους, πού παθαίνουμε στὴν ἁρμονία καὶ μελωδία, τοὺς νοσταλγικοὺς καὶ ρομαντικούς, ὁ καιρὸς τοῦ φουτουρισμοῦ δὲν ἦρθε ἀκόμα· θὰ περάσουν χρόνια ἀπὸ τὴν τελικὴν ἐπικράσησίν του—ἂν ἐπικρατήσῃ—γιὰ νὰ ποῦμε πὼς μᾶς γοήτεψε. Στὸ μεταξὺ δίχως νὰ τὸν εἰρωνευτοῦμε, ἀλλὰ μ' ἐνδιαφέρο, θὰ περιμένουμε νὰ δοῦμε τὸ μεγάλο του δημιουργό, πού θὰ μᾶς ἐνθουσιάσει. Καὶ τότες σὰ λάτρες τῆς Τέχνης, θὰ κλίνουμε τὸ κεφάλι...

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ

~~~~~

'Εθνικὸ θέατρο «Ποπολάρος»

Ἐπειτα ἀπὸ τὸ «Θάνατο τοῦ Δαντὸν» τοῦ Μπύχνερ, πού μᾶς ἔκαμε νὰ περηφανευτοῦμε γιὰ τὸ πολιτισμένο θεατρὸ μας καὶ νὰ ἐνθουσιαστοῦμε μετὰ τὸ σκηνοθετικὸ δαιμόνιο τοῦ κ. Πολίτη, μὰ πού ὡς τόσο δὲ μᾶς συγκίνησε καθόλου,—ἔπειτα ἀπὸ τὸν «Προσηλυτισμὸ τοῦ Καπετὰν Μπρασμπάουντ» τοῦ Σὼ, πού κι αὐτό, βγάζοντας μερικὰ ἔξυπνα, μᾶς εὐχαρίστησε μονάχα σὰ θέαμα,—ἔπειτα τέλος ἀπὸ τὸν «Μπόρμαν» τοῦ 'Ιψεν, μεγάλο ἔργο γιὰ τὴν ἐποχὴ του μὰ πού μᾶς γιόμισε πλήξη καὶ ἀνία—'Ισως κι ἀπὸ τὸ κακὸ παίξιμο τῶν ἡθοποιῶν (ἐξαιρουμένου τοῦ Βεάκη)—τὸ «'Εθνικὸ θέατρο» ἀνέβασε τὸν «Ποπολάρο» τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου, μιὰ ἀπὸ τίς μεγαλύτερές του ἐπιτυχίες, πού ικανοποίησε πλήρως τὸ κοινὸν ὅχι μονάχα ὡς ἔργο ἀλλὰ καὶ ὡς παίξιμο.—Ἐνα μέρος τῆς Γ'. πράξης τοῦ «Ποπολάρου» μετὰ πρόλογο τοῦ συγγραφέα δημοσιεύθηκε στὴν «'Ιόνιο 'Ανθολογία» τὸ Φλεβάρη τοῦ 1928. Γνωρίζουν λοιπὸν οἱ ἀναγνώστες τῆς τὴν ὑπόθεσίν του.

Στὸ ἔργο βέβαια δὲ βρίσκει κανεὶς ψυχικὴ πάλη, οὐτ' ἀνθρώπινες συγκρούσεις, οὔτε πρωτοτυπία ἰδεῶν. Εἶναι μιὰ χαριτωμένη ἡθογραφικὴ κομεντί μονάχα, πού ἔχει ὥστόσο καὶ ποινικὸ περιεχόμενον σὲ πολὺ περιορισμένο φυσικὸ πλαίσιο. Ἐχει ἀληθινὸς καὶ ζωντανὸς χαρακτήρες, πού παρ' ὅλο πού ὁ συγγραφέας τοποθέτησε στὰ 1880 καὶ στὸ στενὸ Ζακυνθινὸ περιβάλλον, μποροῦν ἐξαίρετα νὰ ὑπάρχουν καὶ τώρα καὶ σὲ μιὰ πλατειά μάλιστα κοινωνία. Στοιλίζεται ἀπὸ ἀριστουργηματικούς διαλόγους, πολλοὶ τῶν ὁποίων εἶναι ἀληθινὰ διαμάντια καὶ στερεῖται ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριὰ κάθε φλύαρου ρητορισμοῦ. Ἐχει θαυμαστὴ ἰσορροπία, μετὰ δυὸ λόγια εἶναι ἕνα ἔργο λεπτοδουλεμένο, ἄβιαστο, γιομάτο φυσικότητα καὶ ζωντάνια, μετὰ ὁλοὺς σπαρταριστοὺς, μετὰ πρόσωπα ζωντανά, πού μᾶς ικανοποίησε ἀνεπιφύλαχτα, καὶ συγκίνησε τὸ κοινὸ, πού σύσσωμο ἔδειξε τὸν ἐνθουσιασμό του χειροκροτώντας ζωηρὰ τὸ σγυγγραφέα στὸ τέλος κάθε πράξης. Θάταν μάλιστα ἀληθινὴ ἀποδόση ἂν τὴν τέταρτῃ πράξιν δὲν κατὰστρεφε σχεδὸν τὸ παίξιμο τοῦ κ. Παρασκευᾶ, πού γελούσῃ—τὸ ἀσθενέστερον μέρος τῆς κομεντί—πὺ ἀναγκάστηκε νὰ δώσει συμβιβαστικὰ ὁ συγγραφέας καὶ πού μοιαζε σὰν φινάλε φάρσας τῆς Οὔφας.

Τὰ σκηνοκινηματοποιητικά. Καλὸ τὸ πῶς τῆς ταράτσας στὴν Α'. πράξιν,

ἔφερνε λίγο Μπόχαλη στὴ θύμηση. Ἡ σάλα ὅμως στὴ Β'. πράξιν κάθε ἄλλο ταίριαζε στὸν πιὸ μεγάλο ἄρχοντα τῆς Ζάκυνθος, ὅπως ἤθελε ὁ συγγραφέας τὸν κόντε Ντιμάρα. Τὰ κουστούμια τῆς ἐποχῆς πολὺ πετυχημένα. Μετὰ τὸ παίξιμο μᾶς ἐνθουσίασε ἡ κ. Μιράντα Θεοχάρη πού δημιούργησε ἕναν ὡραιότατο ρόλο ἀλαφρόμυαλης, ἀπερίσκεπτης καὶ ἐρωτικῆς ἰδιοσυγκρασίας κοντεσσίνας. Τὸ ἡχηρὸ γέλοιο πού ἀφήνει γιὰ ἀπάντηση στὴν ἐρώτηση τοῦ πατέρα τῆς ἂν ἔβαλε στὸ νοῦ τῆς νὰ πάρει τὸν Ποπολάρο, οἱ στιγμὲς πού στέκεται φοβισμένη ἀναλογίζοντας τίς συνέπειες πού θάξε ἡ ἀπερίσκεπτη διαγωγή της, καὶ γενικὰ τὸ παίξιμό της ἦταν ἀληθινὰ πετυχημένο. Ὅσο γιὰ τὸν κ. Δεστούνη κι αὐτὸς ὁ κόντε Ντιμάρας θὰ δυσκολευτόταν νὰ τὸν ξεχωρίσει ἀπὸ τὸν πραγματικὸ Αὐγουστὶ του. Μᾶς ικανοποίησε ἀκόμα τὸ παίξιμο τῆς μικρούλας Μανωλίδου, πού ἐδικαίωσε τὴ γενικὴν ἀντίληψιν πὼς θὰ ἐξελιχτεῖ σύντομα σὲ ἀρτίστα ἀληθινὴ, καὶ τοῦ κ. Παπαγεωργίου, πού ὡς γιαιτρὸς Μαρινέρας καὶ συγκαταβατικὸς ποπολάρος, ἔπαιξε τὸ ρόλο του ἀκριβῶς ὅπως ταίριαζε. Δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε τὸ ἴδιο γιὰ τὸν κ. Παρασκευᾶ πού μᾶς ἔδειξε ἕναν κόντε τῆς τελευταίας φουρνιάς, ψευτοπερήφανο, μισοπρόστυχο, μισομόρφωτο, κάθε ἄλλο παρὰ κόντε τοῦ 80, οὔτε κἂν τοῦ 910, πού φτάσαμε νὰ γνωρίσουμε. Ὁ κ. Δενδραμῆς ὡς Ποπολάρος πού ὡς τὰ τώρα εἶχε μόνον ἀποτυχίες, ἐδικαιολόγησε κάπως τὴν παρουσία του στὸ «'Εθνικὸ».

Ὁ συγγραφέας—καθὼς ἄλλωστε ἐξήγησε σ' ἄρθρο του στὴν «Πρωτῖα»—θέλησε νὰ δώσει στὸν Ποπολάρο τὸν πρωτεύοντα ρόλο τοῦ ἔργου πού χαρακτηρίζει μιὰν ἐποχὴ πού δὲν ὑπῆρχε πάλῃ τῶν τάξεων ἀλλὰ πού ἡ κατώτερη στὸ νὰ ἀνεβαίνει καὶ νὰ ζητεῖ ὅχι τὴν ἰσότητα ἢ τὴν ἀνατροπὴ τῆς ἀνώτερης, ἀλλὰ τὸ νὰ γίνῃ δεχτὴ σ' αὐτήν. Σήμερα βέβαια ἡ ἀριστοκρατία στὰ Ἐφτάνησα ἔχει ξεπέσει καὶ σὲ πλοῦτο καὶ σὲ ἰσχύ, μὰ διατηρεῖ ὡς τόσο κάποια γοητεία, πού φαίνεται καλύτερα στὴν προσπάθεια τῆς μεσαίας τάξης τῶν νεόπλουτων νὰ ἀφομοιωθεῖ μετὰ τοὺς ἀριστοκράτες. Ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριὰ ἕνας πλούσιος ποπολάρος, σὰν τὸν Ξέπο Πεμπονέρα, εἶναι σήμερα περιζήτητος γαμπρὸς στὰ ἀρχοντοσπίτα.

Πιὸ ἀληθινός, πιὸ ψυχολογημένος μᾶς φαίνεται ὁ ρόλος τῆς Κοντεσσίνας Ἐλντας· πιὸ ἀνθρώπινος κι ἀκόμα πιὸ ὁραῖος τοῦ Αὐγουστὶ.

Τὸ ἔργο, ὅπως εἶπαμε, ἦταν ἕνας μεγάλος θρίαμβος γιὰ τὸ συγγραφέα τῆς «Φωτεινῆς Σάντρη» καὶ ἀπὸ τίς μεγαλύτερες ἐπιτυχίες τοῦ Ἐθνικοῦ.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

ΑΘΗΝΑΣ Ν. ΤΑΡΣΟΥΛΗ. — «*Μετὰ Μαυρογένους*». Ἀθῆναι 1932.

Ὁ τεργνὸς καὶ μυθιστορηματικὸς τρόπος πού γράφονται σήμερα οἱ βιογραφίες, λίγα χρόνια εἶναι πού ὑπερῆλθε. Ἡ σχολαστικότης, ἡ ἐξονυχιστικὴ ἔρευνα, ἡ προσήλωση στὶς λεπτομέρειες καὶ στὶς πιὸ ἀνεπαίσθητες nuances τῆς ἱστορίας, θεωρήθηκαν πὼς κόβουν κάθε πνοὴ ἐλευθερίας στὸ συγγραφεῖ. Τὸ νέο ὅμως αὐτὸ εἶδος σήκωσε καὶ φανατικούς ἐχθρούς. Ἐνα ἀπὸ τὰ ἀξιολογώτερα γερμανικὰ περιοδικὰ, ἡ «*Istorische Zeitschrift*», συγκέντρωσε στὶς σελίδες της, πρὸ 5—6 χρόνων, τοὺς ἐπιφανέστερους κριτικούς τῆς Γερμανίας. Κι οἱ γνώμες τῶν περισσώτερων ἦσαν ἀμείλιχτος διωγμὸς στὴ μυθιστορηματικὴ βιογραφία. Ὡστόσο σὲ πείσμα ὅλων αὐτὴ ἐπεβλήθη.

Ἡ βάση ὅμως τῆς ἀγρίας πολεμικῆς εἶχε καὶ τὴ σωστή της ἀποψη. Ἦταν

πὼς οἱ συγγραφεῖς προσέχουν στὴν ψυχολογία, στὸ λογοτεχνικὸ μέρος καὶ παραμελοῦν τὴν ἱστορία. Τὸ περισσότερο αὐτὲς οἱ βιογραφίες εἶναι ἀντεπιστημονικὲς γιατί δὲν παραθέτουν καμιά πηγὴ ἱστορικὴ κτλ. Κι' αὐτὸς ὁ Λοῦντβιχ παραδέχθηκε τὴ δυσκολία τοῦ νὰ συνενώσει τὴν ἱστορία μὲ τὴν ψυχολογία καὶ εἶπε προλογίζοντας τὸ *Ναπολέοντα*: «ἄλλο ταλέντο χρειάζεται ἢ ἔρευνα τῆς ἀλήθειας κι' ἄλλο ἡ τέχνη τῆς περιγραφῆς».

Ἡ κ. Ταρσούλη γράφοντας τὴν Μαντῶ Μαυρογένους κατάρθωσε νὰ πειθαρχήσει τὴ φαντασία της ὅσο ἔπρεπε ὥστε νὰ μὴν καταπνίξει τὸ ἱστορικὸ στοιχεῖο. Μᾶς ἔδωσε μὲ Μαντῶ Μαυρογένους, ὁλοζώντανη, πού μᾶς προξενεῖ τὸ θαυμασμὸ καὶ τὴ συγκίνηση. Τῆς ἔδωσε παλμὸ ζωῆς μέσα στὴν πολεμικὴν ἀτμόσφαιρα πού τὴν τοποθέτησε περιγράφοντας τὸν κύκλο της, τοὺς ἀνθρώπους πού τὴν πλησίασαν, τὴν ἐποχὴ της. Τὴν Μαντῶ, τελειώνοντας τὴν ἀνάγνωσση τὴν ἀγαπάμε. Ἀλλὰ συγχρόνως ἡ βιογραφία εἶναι ἄρτια ἀπὸ ἱστορικὴν ἀποψη. Τὸ βιβλίο ἔχει ἱστορικὸ ὕλικό πλούσιο καὶ ποικίλο. Πλεῖστα ντοκουμέντα, ἀγνωστα σημεῖα τῆς ζωῆς της. Ὑπάρχει συγκεντρωμένο κάθε τι σχετικὸ γιὰ τὴν Μαντῶ. Ἡ κ. Ταρσούλη εἶναι ἀπὸ τίς λίγες γυναῖκες κι' ἄντρες μαζί, πού ἐργάζεται μὲ ὀρεξὴ καὶ μὲ ἀγάπη. Μακάρι παρόμοιες βιογραφίες ντοκουμενταρισμένες, μὰ καὶ μ' ἀνάλογη πνοὴ δημιουργίας νὰ βλέπαμε γρήγορα κι' ἄλλων, καὶ ὄχι μονάχα ἡρώων, πού ἀπὸ τὰ ὀνόματά τους μονάχα στὸ ἑλληνικὸ κοινό, ἢ ἀπὸ λιγοστά σκόρπια σημεῖα γενικῆς ἱστορίας εἶναι γνωστοί.

Θὰ συσταίναμε μόνο, φιλικὰ στὴν κ. Ταρσούλη, νὰ κατορθώσει νὰ συγκαταστήσει τὴ θαυμαστὴν αὐτὴν ἰσορροπία μεταξὺ ἱστορίας καὶ ψυχολογίας καὶ στίς ἄλλες βιογραφίες, πού καταπιάστηκε — ἂν πρόκειται νὰ τίς βγάλει σὲ τόμο — ὅπως τῆς Ἀμνάνᾳ Μηνιάτι, τῆς Ἑλένης Ἀλταμιούρα κ.τ.λ.

MARIETTA MINΩΤΟΥ

~~~~~

ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ. — «Ὁ τελευταῖος ὀρφικὸς διθύραμβος, ἢ ὁ διθύραμβος τοῦ ρόδου». Ἀθήνα 1932.

Ἡ κριτικὴ θητεία, τὴν ὁποῖαν ἔχουν ἀναλάβει, ὁ ἕνας μετὰ τὸν ἄλλον, οἱ πλησιέστεροι συνεργάτες τῆς «Ίονιος Ἀνθολογίας», μὲ φέρνει αὐτὴ τὴν ὥρα ἔμπροσς τοῦ «Διθύραμβου τοῦ Ρόδου» τοῦ κ. Σικελιανοῦ. Τίποτε τὸ δυσ·ολώτερο, τὸ ἀτυχέστερο, τὸ πλέον ἀνεπιθύμητο γιὰ μένα. Γιατί πρέπει κι' ἐδῶ νὰ χαράξω πάλιν ἕνα μέσο δρόμο, ἐκείνον πού δὲν ἀρέσει στοὺς περισσότερους ἀναγνώστες, ἐκείνον πού ἄλλοι τὸν νομίζουν γιὰ ἀβρότητα, ἄλλοι γιὰ ὑποκρισία, ἄλλοι γιὰ ἔλλειψη θάρρους!

Στίχους τοῦ κ. Σικελιανοῦ διάβασα γιὰ πρώτη φορὰ στὸν «Λόγο» τοῦ κ. Φ. Μιχαλόπουλου. Συγκρατῶ ἀκόμη τὴ διάχυτὴ τους, τὴ θαλπερὴ λαμπρότητα, καὶ τὴ μνήμη μερικῶν ἀκέραιων ἀπ' αὐτές:

«μιά λαμπερὴ ἀλογότριχα, λίγο μαλλι προβάτου»...

Ἡ «Μήτηρ Θεοῦ», μετὰ τὴν τριλογία τῆς «Συνειδήσεως» καὶ πρὶν ἀπὸ τὸ «Πάσχα τῶν Ἑλλήνων», ὑπῆρξεν ὁ θερμότερος, ὁ πλησιέστερος πρὸς τὴν ἰδική μου τοῦλάχιστον φαντασία τόνος τοῦ κ. Σικελιανοῦ. Ἀλλὰ κ' ἐκεῖνος ὄχι ὅλο κληρωτικός. Εὐθὺς κατόπιν ἀπὸ στίχους σὰν τὸν ἀμέσως παραπάνω, ἐρχόνταν στίχοι σὰν κι' αὐτόν:

«...ὅπου δὲν εἶναι ρόδον, εἶναι ἀστέρι!»

στίχοι, ὅπου ἡ ποιητικὴ φαντασία κατέφευγε σὲ φαντασία ρητορικὴ, — καὶ αὐτὴ, ἢ δεύτερη, ἦταν ἀδύνατο πιά νὰ ξεσταθῇ, νὰ ἐνοποιηθῇ, νὰ συνουσιωθῇ μὲ τὴν οὐσία τῶν προσηγουμένων... Ἡ «Μήτηρ Θεοῦ» ἄφηνε στὴ ψυχὴ μου τὴν ἐπιθυμία μᾶλλον, παρὰ τὴν ἀπόλαυση, τὴν τυρανία μᾶλλον, παρὰ τὴν αἴσθηση τῆς μυστικῆς

ἐκείνης εὐτυχίας, τῆς μισο·σαρκικῆς, μισο·πνευματικῆς, τῆς πανάρχαιας στὸν ἄνθρωπο, τῆς ζωντανῆς στὸ παιδί, τῆς θαμμένης ὕστερα μέσα στὴ συναισθηματικὴ μας μνήμη, ὅπου πολὺ σπάνια ἐρχονται πιά ἀπ' ἔξω γεγονότα νὰ τὴν ἀναρριπίσουν... Ὅταν προταντίκρυσσιν τὰ πολλὰ τετράστιχα τοῦ «Πάσχα τῶν Ἑλλήνων», στὸ περιοδικὸ «Λύρα» τοῦ κ. Γ. Μπούρλου, ἐνόμισα πὼς ἡ εὐτυχία ἐκείνη εἶχεν ὁλοκληρωθῇ καὶ ρωτοῦσα τὸν ἑαυτὸ μου, ἂν ἐγὼ πιά θὰ ἤμουν ἄξιος νὰ χωρέσω τόσο πλάτος, τόσο μέγεθος, τόσο ποσὸν ἑνὸς αἰσθητικοῦ στοιχείου, πού κι' οἱ ἄπλεις του σπίθες ἀκόμη, ὅπου κι' ἂν τίς εὔρω, γεμίζουν τὴν καρδιά μου ὁλόκληρη, καὶ γιὰ πολὺν καιρό. Ἀλλὰ τὸ θαῦμα δὲν εἶχε γίνει, γιατί θὰ ἦταν ἀληθινὸ θαῦμα ὑπεράνω κάθε ἐποχῆς ἕνα παρόμοιο κατ'ὀρθωμα! Ὁ κ. Σικελιανὸς εἶχε προεκτείνει ἐκεῖ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα τῆς «Μητρὸς τοῦ Θεοῦ», — τὸ ἱστορικὸ καὶ τὸ γραφικὸ. Οἱ κόλποι της ὅμως ἔμεναν στεῖροι ἀπὸ τὴν πρωτόγονη ζέστα, ἐκείνην πού ὁ κ. Παπατσώνης μὲ πεποίθησιν θὰ ὠνόμαζε «μυστικὴ», μὰ πού σ' ἐμένα παρόμοιο ἐπίθετο φαίνεται, ἀπὸ κάθε ἀποψη, ἀσέβεια.

Ἐκτοτε ὁ κ. Σικελιανὸς ἀκολούθησε, καὶ στὸ ποιητικὸ καὶ στὸ κοινωνικὸ τοῦ ἔργου, αὐτὸν τὸ δρόμο, τοῦ «Πάσχα τῶν Ἑλλήνων».

Ὁ «Διθύραμβος τοῦ Ρόδου» εἶν' ἕνα ποίημα πού θὰ ἐνθουσίαζε τὸν Τεοφίλ Γκατιέ. Ἡ γραφικότης του συνδυάζεται μὲ ἀγαλματένια πλαστικὴ, ἀλλὰ κάτω ἀπ' αὐτὴν, συνδέεται καὶ μὲ ὅλα τὰ γνωρίσματα τοῦ ἑλληνικοῦ λόγου, ἀπὸ τὴν θεμελιώδη ἀρχιτεκτονικὴ γραμμὴ, ἕως τὰ μερικώτερα διακοσμητικὰ σχήματα, ὅπου μὴ νόηση, ἀχόρταγη καὶ ἀκαταπόνητη, ἐπιθυμεῖ ἀδιάκοπα ὄργια γυμναστικῆς.

Ὑπάρχει στὸ ἔργο αὐτοῦ τοῦ κ. Σικελιανοῦ ἡ λογικὴ ἐνότης μὲ τὸ «Πάσχα τῶν Ἑλλήνων». Ὁ Ὀρφείας εἶναι, τρόπον τινά, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τῆς προῖστορίας. Κ' ἐδῶ ἡ φιλοσοφικὴ σύλληψις τῶν «Μεγάλων Μυστῶν» τῆς ἀνθρωπότητος, πού ἐκλαίκευσε μὲ τὰ ποιητικὰ του βιβλία ὁ Συρὲ. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ παρὸν ποίημα τοῦ κ. Σικελιανοῦ ἐπίσης δὲν λείπουν οὔτε οἱ εὐγλωττοὶ παραλληλισμοί, οὔτε οἱ τολμηροὶ ὑπαινιγμοί, καθὼς ὁ λογισμὸς τῆς πλευράς τοῦ Ὀρφείως ἀπὸ τὸν Κορυφαῖο τῶν διωκτῶν του. Τὸ «Μυστήριον τοῦ Ρόδου» εἶναι, γενικά, τὸ «Μυστήριον τοῦ Σταυροῦ», στὴν προελληνικὴν του μορφή.

Νομίζω ὅτι ναι, τὸ καθ'αὐτὸ νόημα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας εἶναι νόημα ἠθικὸ καὶ αὐστηρό, τραχὺ καὶ λογικὸ, ἐχθρὸ καὶ ξένο πρὸς κάθε ἐννοίαν ἡδονῆς, καὶ πνευματικῆς ἀκόμη ἡδονῆς! Τὸ καθ'αὐτὸ νόημα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ὁδηγεῖ στὴν ἄρνηση τῆς σαρκὸς καὶ κάθε δεσμοῦ μὲ τὰ ἐπίγεια — ἀλλὰ καὶ ἡ πνευματικὴ ἡδονὴ εἶν' ἕνας δεσμὸς μὲ τὰ ἐπίγεια καὶ δὲν εἶναι καθόλου ἀσκητικὴ. Καὶ ἀπὸ πού ἄλλου, παρὰ ἀπὸ τέτοια βάση ἡμπορεῖ νὰ προέρχεται ὁ τέλειος ἑναρμονισμὸς τῆς κλασικῆς παιδείας μὲ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, πού ἐκήρυξαν οἱ πατέρες τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀπ' ὅπου ἐπήγαγε ἡ θεολογικὴ διαλεκτικὴ; Ὁ κ. Σικελιανὸς λοιπὸν εἶναι ἀκριβῶς τώρα μέσα στὸ νόημα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ὅταν τῆς δίνει ἔνδυμα ἑλληνικόν: ἑλληνικὸ στὴν καλλιτεχνικὴ νοοτροπία, στὸ συμβολισμὸ, στὸ λεξιλόγιον.

Καὶ τί μὲ τοῦτο; Γιὰ ὅσους ἔχουν προπέσει στὸ «ἁμάρτημα τοῦ ὄραίου» καὶ γιὰ τοὺς ὁποίους ὁ Δάντης θὰ ἔπρεπε νὰ ἐπινοήσῃ ἕναν ἀκόμη κύκλο στὴν «Κόλασιν» του, ὁ κ. Σικελιανὸς κινδυνεύει ἔτσι νὰ μὴν εἶναι ἕνας προσφιλεὴς ποιητής.

Αὐτοί, πού ἔχουν περιπέσει στὸ ἁμάρτημα τοῦ ὄραίου, ζωγραφίζουν τὸ Σταυρὸ μέσα στὸ πλαίσιο τῶν ἀστροπῶν καὶ τῶν βροντῶν πού κατάκαυσαν τὸ Γολγοθᾶ ἐνῶ ὁ κ. Σικελιανὸς ζωγραφίζει τὸ Ρόδον μέσα στὴν αὐγὴ καὶ στὴν αἰθρία. Ἡ λύτρωση γι' αὐτὸν ἔχει τὴν πασίφανη, τὴν ἐγγύτατη λαμπρότητα, πού εἶν' ἐτοιμὴ κίβλας καὶ μᾶς περιμένει, μ' ἑλκυστικότητα πού θὰ τὴν ἔλεγα

ανάξια, καὶ σχεδὸν θηλυπρεπῇ. Ἀλλ' ἡ θρησκεία ἡμπορεῖ νὰ θέλει Ρόδα. Τέχνη θέλει Σταυρούς, καὶ ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ, ζητεῖ, καθὼς εἶπε ὁ Πόε «itself-torture», τὸ αὐτοβασανιστήριό της.

Συμπερασματικά, ἔχω ἐναντίον τοῦ Σικελιανοῦ τὴν προσωπικὴ μνησικακία τοῦ ἀπογοητευμένου—ἐξ αἰτίας τῆς λύσεως τοῦ ἀρραβῶνος τοῦ μᾶς εἶχε δώσει μὲ τὸ ποίημα «Μήτηρ Θεοῦ» ἀλλ' ἔχω καὶ ἀπέναντί του τὸν σεβασμό, τὸν ὅποιον θὰ εἶχε κανεὶς ἀπέναντι σὲ μιὰν ἐλληνικὴ προσωπικότητα. Δὲν ἡμπορῶ νὰ φαντασθῶ ὅτι ἡ ἀλήθεια εἶναι μὲ τὸ μέρος μου, καὶ μάλιστα δὲν τὸ πιστεύω· ἡ ἀλήθεια εἶναι μὲ τὸ μέρος τοῦ κ. Σικελιανοῦ μᾶλλον· ὅμως ἐγὼ «ἀγαπῶ τὸ πάθος μου»...

Στὸ δρόμο τοῦ ποιητοῦ, ὁ «Διθύραμβος τοῦ Ρόδου» εἶν' ἓνα ἄρτιο ἔργο. Θαυμάζω, ὡσάν θεατῆς, τὴ λαμπρότητά του. Θαυμάζω τὴν εὐφροσύνην καὶ τὴν τέχνη τῆς ὑπαμοιβῆς, στὸν διάλογο μεταξὺ Κορυφαίου καὶ Ὁρφέα. Θαυμάζω τὴ δημιουργικὴ φαντασία τοῦ κ. Σικελιανοῦ· γιατί, ἀπὸ ἓνα θεατρικὸ εἶδος, τοῦ ὁποίου δὲν ἔχουν περισωθῇ καθόλου πρότυπα, κατάρθωσε νὰ δημιουργήσῃ,—καθαυτὸ νὰ δημιουργήσῃ,—κάτι τὸ ἱκανοποιητικώτατα ἀλληθοφανές.

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

NEA BIBLIA

(Κρίνουμε ἀπ' ὅσα λαβαίνουμε δυὸ ἀντίτυπα)

- Θεοδώρου Ξύδη : «*Ἀδερφή Ψυχὴ*». (ποιήματα).
- Γιάννη Σφακιανῆ : «*Διηγήματα*». (Ἡράκλειο).
- Δημ. Π. Πασχάλη : «*Αἱ εἰς τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν ἀποδιδόμεναι εἰκόνες εἰς Παναγίας*». (Ἀθῆναι 1933).
- Ἀθηνᾶς Ν. Ταρσούλη : «*Ἡ Ἰθάκη καὶ τὸ μοναστήρι τοῦ Βουλκά-νου*» (1933).
- Γεράσι. Σπαταλά : «*Ὁμήρου Ὀδύσσεια*». Τεῦχος Α'. (Ραψ. Α. Β. Γ.), τεῦχος Β'. (Ραψ. Δ. Ε. Ζ.).—Μετάφρ. Ἀθῆναι 1932—33.
- Ἀθηνᾶς Ν. Ταρσούλη : «*Ὁ καπετὰν μοναχὸς*» καὶ ἄλλα διηγήματα. Ἀθῆναι 1933, δρχ. 25.
- *Λαογραφία*. — Δελτίον τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφικῆς Ἑταιρείας. Τόμ. Ι, Τεῦχος Γ. Δ. — Θεσσαλονίκη 1932, δρχ. 60.
- Γεωργ. Λαμπελέρ : «*Ἡ γένεσις τῆς ὁμοκαταληξίας εἰς τὴν ποίησιν καὶ ἡ σχέσις αὐτῆς πρὸς τὴν μουσικὴν*». Αἰσθητικὴ μελέτη.— Ἀθῆναι 1932.
- Γεωργ. Λαμπελέρ : «*Τὸ δραματικὸν θέατρον*». (Τὸ θέατρο τοῦ Νταννούν-τιο, ἡ ἀντίθεσις τοῦ μὲ τὸ Ἰψενικό).
- Costis Palamas : «*Les douzes paroles du Tzigane*». Articles et notes de L. Roussel, Bidou, Daudet, Hesseling, Unamuno, Segur, Bolander. Athenes, 1933.
- Giorgio Zoras : «*La Costituzione della Grecia*» (giugno 1927) Roma 1933, lire 10.
- Δευτέρη Ξανθοῦ : «*Παράφρονες ἱστορίαι*». Ἀθῆναι 1933.
- Δημ. Μ. Σάργου : «*Σοφοκλῆς — Ἀντιγόνη, σὲ δημοτικὸν στίχον, μὲ προλόγους καὶ σημειώματα ἐρμηνευτικά*». Ἀθῆναι, 1932, δρχ. 40.
- Γεωργ. Σ. Ἀνδρεάδου : «*Ἡ Θεολογικὴ σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης*». Θεσσαλονίκη, 1932.
- Ἀγγελου Τερζάκη : «*Δεσμώτης*». (Μυθιστόρημα). Τόμ. 2. Ἀθῆναι, 1933, δρχ. 50. Ἐκδότης Ἀρ. Μαυρίδης.

- Γιάννη Φλιάσιου : «*Ποιητικὲς Δοξαριές*». Ἀθῆναι, 1933.
- Μ. Καλλοναίου : «*Μαχαραβάτα*—τὸ καλὸ τραγοῦδι τοῦ Γάγγη» μὲ πρό-λογο τοῦ κ. Ρουσσέλ. Ἀθῆναι, 1932.
- Διον. Π. Καλογεροπούλου : «*Αἱ προκηρύξεις τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάν-του καὶ ἡ γνησιότης τῆς υπογραφῆς του*». Ἀθῆναι, 1933.
- Δημ. Μάργαρη : «*Ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν τῶν ἐλληνικῶν περιοδικῶν*». «*Εὐ-τέρπη*». «*Χρυσάλλης*». (Ἀνατύπώσεις ἀπὸ τὸ ἡμερ. τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος).
- Σίλλερ : «*Μαρία Στούαρτ*», δρᾶμα σὲ πέντε πράξεις, μεταφ. Θρασύβουλου Σταύρου. Ἀθῆναι 1932, δρχ. 50.
- Σπυρ. Θεοτόκη : «*Ἡ συμβολὴ τῆς Ἰθάκης κατὰ τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα τῆς Ἑλλάδος*». Ἀθῆναι, 1932.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- Στὸ «*Messenger d' Athenes*» (31 Δεκ.) : «*Forclore zacynhien*». «*Pour-quoi les amandiers fleurissent en Janvier*».— 6 Ἰαν. «*Les Phota a Zante*».
- 11 Φεβρ. «*Les legendes des mois Fevrier*».— 3 Μαρτ. «*Mars au bon coeur*» τῆς κ. Μαριέττας Μινώτου.— Ἐπίσης ὁ κ. Θεόδ. Βελιανίτης στίς Sou-venirs Atheniennes μιᾷ γιὰ τὸν Τρικούπη, τὸ Λομβάρδο καὶ τὸ Θεοτόκη.— Στίς 29 Ἰαν. «*Le pretre Seraphin*, πολὺ ἐνδιαφέρον. Στίς 29 Ἰαν. ἡ διάλεξις τοῦ κ. Καιροφύλα στὸν Παρνασσό : «*L'arrivee du premier roi de la Grèce libre*».— Ἐπίσης «*Cephalonie à l'époque mycienne*».— «*Le premier jour-naliste grec*» (Θεόκλ. Φαρμακίδης), «*un bel hommage aux Sikelianos*» τοῦ Fr. Choisy κ.τ.λ.
- Στὴν *Πρωτὰ* ἐξακολουθοῦν οἱ ἐκφυλλίδες τοῦ Βλαχογιάννη : «*Τὰ κάλ-λанта καὶ τὰ θεοφάνεια στὸν Ὀλυμπόν, στὴν Εὐβοία καὶ Κρήτη*».— «*Καραϊ-σκάκης*».— «*Ἡ δίκη του περὶ προδοσίας*».— «*Βασιλέας Καθολικός*» κ.τ.λ. Πλατεία ἄρθρα γιὰ τίς διαλέξεις τοῦ Μαρινέτι ἀπὸ τὸν κ. Πρωτάκη.
- Στὴν «*Κυθηραϊκή*» (16 Ἰαν.) : «*Κυθέρεια καὶ Χάριτες*», τῆς κ. Μαρ. Μινώτου.— (15 Φεβρ.) : «*Ἐπιφανεῖς Κυθήριοι*» τοῦ κ. Α. Ζώη.
- Στὸ «*Ἐλεύθερο Βῆμα*» (πρωτοχρονιά) : «*Ἡ λιτανεία καὶ οἱ τρεῖς ζω-γράφοι της, Κοράης, Κουτούζης, Καντουνῆς*» ωραιότατο ἄρθρον τοῦ κ. Παπα-τωνίου.— Τοῦ ἴδιου : «*Ἡ τέχνη τοῦ Φουτουρισμοῦ*».— «*Ἡ ἐκθεσις τῶν Φου-τουριστῶν*», «*Ἡ μάσκα ὡς τέχνη*».
- Στὴν «*Ἐστία*» : «*Παριπέτεια ἐφημερίδος*», «*Τὸ βουλευτικὸν τοῦ 1832*», «*Μιά περίεργος ὑποψηφιότης*», «*Ἐπὶ τῆς Μαδαγασκάρης*», «*Ἐπίθεσις κατὰ Συνελεύσεως*», «*Ἡ καρδιά τοῦ φιλέλληνος Βάσιγκτων*», τοῦ κ. Γατοπούλου. Ὁραιότατα καὶ τὰ ἄρθρα τοῦ Ἀναδρομάκη : «*Τὰ λουτρά τῶν Ἀθηνῶν*», «*Σκηναὶ τοῦ λουτροῦ*», «*Αἱ ἐπισκέψεις τοῦ Ὁθωνος*» κ.τ.λ.
- Στὸ «*Νεολόγο*» (Πατρῶν) : «*Ἀνέκδοτα ἐγγράφα Πατρῶν*» τοῦ κ. Ζώη.
- Στὴ «*Δημοκρατία*» ἓνα νοστιμώτατο ἄρθρον τοῦ Μυθιστῆ γιὰ τὸν κ. Μαρινέτι : «*Ἐνας τραγικὸς πασάρας*». Ἐπίσης «*Ὁ παράδεισος τῆς Ἀμαρ-τίας*» «*Οἱ κάλπιδες*» λεσβιακὰ διηγήματα.— Ὁραῖες φιλολογικὲς καὶ ποτικὲς ἐκφυλλίδες.— Στίς 5 Μαρτ. ἄρχισε ἡ ἱστορικὴ μελέτη τῆς Κας Μαριέττας Μινώτου. «*Τὸ ρεμπέλι τῶν ποπολάρων—ἡ πρώτη κοινωνικὴ ἐπανάστασις τοῦ γί-νηκε στὴν Ἑλλάδα*».
- Στὴν «*Ἐσπερινή*» (1 Φεβρ.) : «*Ἐντυπώσεις, σκέψεις γιὰ τὴν φουτουρι-στικὴ ἐκθεσις*» τῆς κ. Μαρ. Μινώτου.— Ἐπίσης περιγραφὴ τοῦ φουτουρι-στικῆ ἐκθεσις.

κοῦ γεύματος πρὸς τιμὴν τοῦ κ. Μαρινέτι καὶ ἡ πρόποση τοῦ κ. Σ. Μινώτου ἐκ μέρους τῆς Ἰονίου Ἀνθολογίας.

— Στὴ «*Ζάκανθα*» (Σικάγου) (Ἰαν.) Πολὺ ἐνδιαφέρον σὲ πληροφορίες γιὰ τὰ κάλαντα, τὶς σερινάτες κτλ. τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Σπ. Σαφροῖδη. «*Αναμνήσεις ἀπὸ τὴν πατρίδα*».

— Στὴν «*Ἀνατολὴ*» (Ζακύνθου) ἐν ὥραιο ἄρθρο τοῦ κ. Γούναρη : «*Ἡ εἰρήνη καὶ τὸ σχολεῖο*». Διαβάζομε ἐπίσης πὼς θὰ ἐκδοθεῖ σὲ ἰδιαιτέρο τεῦχος ἡ ἐπιθεώρηση «*Ζακυνθινία*» τοῦ ἴδιου καὶ τοῦ κ. Ζώντου, ποὺ παίχτηκε τσουρουτεμένη στὸ θέατρο στὴ Ζάκυνθο.

— Ἡ «*Ἀνατολὴ*» καὶ «*Ἑπτανησιακὴ Ἠχώ*» συγχωνεύθηκαν σὲ μιὰ καθημερινὴν ἐφημερίδα στὴν «*Πρόοδο*». — Μακάρι νὰ σταθεῖ γιατί κι' οἱ δυὸ διευθυντές της εἶναι ἐπαγγελματίες δημοσιογράφοι προσοδευτικοὶ καὶ μ' ἀγάπη στὰ γράμματα καὶ στὸν τόπο.

— Στὴν «*Ἐφημερίδα τῶν Ἰθακησίων*» ἐξακολουθοῦν τὰ ἐπτανησιακὰ σμειώματα τοῦ κ. Μαράτου.

— Στὴν «*Κραυγὴ*» (Μεσολογγίου) ἐν ὥραιο πεζογράφημα : «*Τὸ ἐρείπιο*».

— Στοὺς «*Παξοὺς*» ἡ αὐτοβιογραφία τοῦ ἐπισκόπου Ἀμικλων Ἰωαν. Ματορά (1692 — 1774).

— Στὸν «*Παρατηρητὴ*» (Χανίων) δημοσιεύεται ἡ «*θυρία τοῦ Ἀβραάμ*».

— Στ' «*Ἀθηναϊκὰ Νέα*» δημοσιεύτηκε σὲ συνέχειες ἡ ὥραια βιογραφία τῆς πρώτης Ἑλληνίδας ζωγράφου Ἑλένης Ἀλταμούρα ἀπὸ τὴν ἀκούραστη λογία κ. Ἀθηνᾶ Ταρσούλη. Μετάφραση τῆς βιογραφίας δημοσιεύτηκε καὶ στὸ

— Τὸ περιοδικὸ «*Κύκλος*» ἀφιέρωσε ἓνα τεῦχος στὸν ποιητὴ Καβάφη : «*Messenger*».

Στὸ τεῦχος (5—6) ὥραιότατη μετάφραση τοῦ 1, 2, 3 κἀντου τῆς Κόλασης τοῦ Δάντη ἀπὸ τὸν Κατσαντζάκη.

— Στὴν «*Ἐλευθερία*» (Κερκύρας) : «*Ταξιθεύοντες στὴν Ἑλλάδα*. — Ζάκυνθος τοῦ Κ. Δαφνῆ.

— Στὶς «*Μοῦσες*» (Ζακύνθου) ὁ κ. Α. Ζώης ἀναγγέλει τὴν προσεχὴ ἐκδοση στὴν Ἀμερικὴ περιληπτικῆς ἱστορίας τοῦ τῆς νήσου Ζακύνθου.

— Ὡριότατο τὸ Χριστουγεννιάτικο τῆς «*Νέας Ἑστίας*». Διαβάζομε ἐν ἄρθρο τοῦ κ. Κσιροφύλα : «*Τὰ βάσανα τῶν Ἑβραίων*» καὶ τοῦ κ. Δημ. Μάργαρη : «*Παλὰ Χριστουγεννιάτικη φιλολογία*». — Τοῦ κ. Ζώη : «*Ἡ ἀμνηστία ἐπὶ Βενετοκρατίας*». Ἀπὸ τὴν πρωτοχρονιά ἡ «*Νέα Ἑστία*» βγαίνει μὲ νέα διεύθυνση, τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου καὶ τοῦ κ. Πέτρου Χάρη. Ἀπ' αὐτὸ ἄρχισε τὸ δρᾶμα τοῦ κ. Ξενοπούλου ἡ «*Ἀνιέζα*» ποὺ παίχτηκε τὸ καλοκαίρι. Στὶς 15 Ἰαν. ἡ διάλεξη τοῦ κ. Ἀνδεάδη. «*Ὁ Ὀθων καὶ ἡ Ἀμαλία εἰς τὸ Βάμβεργ*». — Σὲ παράρτημα δίνει ἡ «*Ν. Ἑστία*» τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλλ. λογοτεχνίας τοῦ κ. Ἀ. Καμπάνη.

— Στὸ τελευταῖο τεῦχος τοῦ «*Δελτίου λαογραφίας*» : 31— *Παραμῦθια ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο*— τὸ πρῶτο μέρος τῆς ὀγκώδους λαογραφικῆς συλλογῆς— περὶ τῆς 1000 σελίδες— τῆς κ. Μαριέτας Μινώτου, ποὺ περιέχει δημοτικὰ τραγούδια, παραμῦθια, θρύλους καὶ παραδόσεις, ἔθιμα τοῦ νησιοῦ αἰνίγματα λαϊκὰ, τοπωνυμίες κτλ.— ἀπ' τὶς ὥραιότερες λαογραφικὰς συλλογὰς ποὺ ἔχουν φανεῖ ποτέ.

Ζητοῦνται ἀντιπρόσωποι τῆς «*Ἰονίου Ἀνθολογίας*» σ' ὅλα τὰ μέρη μὲ πολὺ συμφέροντες ὄρους.

Ἡ «*Ἀνθολογία*» δὲ στέλνεται δωρεὰν σὲ κανένα.

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

Ἡ πρώτη

Ἀγγλικὴ Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρεία ΠΥΡΟΣ

Ἐργαζομένη ἀπὸ τοῦ 1720 μὲ Κεφάλαια ἰδικὰ της

Λίρας 18.000.000

Πράκτωρ ἐν Ζακύνθῳ Δ. Β. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικὰ καὶ Ἀποθεματικὰ Δρχ. 1.205.000.000.—
Καταθέσεις (τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1932) » 7.841.000.000.—

Κεντρικὸν Κατάστημα ἐν Ἀθήναις
ὑποκαταστήματα εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα
ὑποκαταστήματα καὶ πρακτορεῖα ἐν Αἰγύπτῳ :
Κάιρον, Ἀλεξάνδρεια, Ζαχαζή
Ἀνταποκριταὶ εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντος ὅρους. Δέχεται καταθέσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμειυτηρίου) εἰς δραχμὰς καὶ ξένα νομίσματα μὲ λίαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

HELLENIC BANK TRUST COMPANY NEW YORK, 51 MAHLEN LANE

Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, συμφώνως μὲ τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας τῆς Νέας Ὑόρκης, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων.

Κεφάλαια ὁλοσχερῶς καταβεβλημένα \$ 1.500.000.—

**ΘΑ ΕΧΕΤΕ
ΚΑΛΛΙΤΕΡΑ
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ**

**... ΜΕ ΤΟ ΚΟΔΑΚ
ΒΕΡΙΧΡΩΜ ΦΙΛΜ**

Όταν ή μηχανή σας έχει

ΚΟΔΑΚ ΒΕΡΙΧΡΩΜ ΦΙΛΜ

Μπορείτε να είσθε βέβαιοι ότι θα σās απο-
δώση τὰ καλλίτερα ἀποτελέσματα, καὶ μάλιστα
ὅταν ὁ καιρὸς εἶναι σκοτεινός, συνεφώδης, χειμω-
νιάτικος.

Βάλτε σιτὴ μηχανή σας

ΚΟΔΑΚ ΒΕΡΙΧΡΩΜ ΦΙΛΜ

Τὰ Φωτογραφικὰ Καταστήματα διαθέτουν ὅλα
τὰ μεγέθη τῶν φίλμ

ΚΟΔΑΚ - ΑΘΗΝΑΙ

ΤΥΠΟΙΣ: Α. Δ. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗ, ΣΟΛΩΝΟΣ 101